

**UCHWAŁA NR XXVII/218/2021
RADY POWIATU GLIWICKIEGO**

z dnia 29 kwietnia 2021 r.

w sprawie przyjęcia "Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Gliwickiego na lata 2021-2026"

Na podstawie art. 12 pkt 11, art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz.U. z 2020 r. poz. 920), art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 z późn.zm.)

Rada Powiatu Gliwickiego uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjąć do realizacji "Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Gliwickiego na lata 2021-2026", opracowaną po konsultacjach z Gminami Powiatu Gliwickiego, w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Gliwickiego.

§ 3. Uchwał wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**PRZEWODNICZĄCY RADY
POWIATU GLIWICKIEGO**

Andrzej Kurek

Załącznik do uchwały Nr XXVII/218/2021
Rady Powiatu Gliwickiego
z dnia 29 kwietnia 2021 r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE GLIWICKIM NA LATA 2021 - 2026

Gliwice 2020

Autorzy opracowania kierują podziękowania w stronę wszystkich osób i instytucji, które aktywnie włączyły się do prac w trakcie opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Gliwickim na lata 2021-2026, szczególnie do:

Stowarzyszenia Pomocy „Arka Noego” z Gliwic

Stowarzyszenia Rodzin i Przyjaciół Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną z Knurowa

Fundacji Nasz Dom Zastępczy z Paczyny

Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Knurowie

Ośrodka Pomocy Społecznej w Gierałtowicach

Ośrodka Pomocy Społecznej w Sośnicowicach

Ośrodka Pomocy Społecznej w Pyskowicach

Ośrodka Pomocy Społecznej w Toszku

Ośrodka Pomocy Społecznej w Pilchowicach

Ośrodka Pomocy Społecznej w Rudzińcu OPS w Wielowsi

Domu Pomocy Społecznej „Ostoja” w Sośnicowicach

Domu Pomocy Społecznej „Zameczek” w Kuźni Nieborowskiej

Zespołu Szkół Specjalnych w Pyskowicach

Zespołu Szkół Specjalnych w Knurowie

Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Knurowie

Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Pyskowicach

II Zespołu Kuratorskiego Sądu Rejonowego w Gliwicach

Powiatowego Urzędu Pracy w Gliwicach

Wydziału Edukacji, Kultury, Sportu i Spraw Społecznych Starostwa

Powiatowego w Gliwicach

Wydziału Kontroli, Audytu i Zdrowia Starostwa Powiatowego w Gliwicach

Komisariatu Policji w Pyskowicach

Komisariatu Policji w Knurowie

Copyright © Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach oraz RICHPEX Ryszard Polaszek

RICHPEX Ryszard Polaszek
AL. Wolności 21
34-100 Wadowice
www.strateg24.pl

Gliwice, grudzień 2020

Spis treści

Wstęp	5
1.1 Podstawy prawne dla konstruowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	6
1.2 Odniesienie do dokumentów strategicznych określonych na szczeblu Unii Europejskiej	7
1.3 Odniesienie do dokumentów strategicznych określonych na szczeblu krajowym	8
1.3.1 Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020	8
1.3.2 Krajowe Plany Działań na rzecz Zatrudnienia	9
1.3.3 Krajowy Program Reform – Europa 2020	9
1.3.4 Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 - Nowy wymiar aktywnej integracji	10
1.3.5 Program Solidarność pokoleń. Działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób w wieku 50+	11
1.4 Odniesienie do dokumentów strategicznych określonych na szczeblu województwa śląskiego	11
1.5 Odniesienie do dokumentów strategicznych określonych na szczeblu powiatu gliwickiego	14
2. Charakterystyka powiatu gliwickiego	15
2.1 Pomoc Społeczna	18
2.2 Ochrona Zdrowia	25
2.3 Edukacja	26
2.4 Bezpieczeństwo	29
2.5 Rynek Pracy	30
2.6 Organizacje Pozarządowe	30
3. Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej	37
3.1 Struktura ludności w powiecie	37
3.2 Rynek pracy i bezrobocie	47
3.3 Profil społeczny osób korzystających z pomocy społecznej	53
3.3.1 Ubóstwo	54
3.3.2 Bezrobocie	55
3.3.3 Długotrwała lub ciężka choroba	56
3.3.4 Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	56
3.3.5 Niepełnosprawność	58
3.3.6 Potrzeba ochrony macierzyństwa	61
3.3.7 Alkoholizm	62
3.4 Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej	64
3.4.1 Struktura systemu pieczy zastępczej	65

3.4.2 Wydatki ponoszone przez powiat gliwicki w ramach systemu pieczy zastępczej.....	71
3.5 System pomocy społecznej powiatu gliwickiego w ujęciu instytucjonalnym	74
4. Prognoza zmian najistotniejszych czynników społeczno-ekonomicznych na lata 2020-2026.....	78
4.1 Prognozowana zmiana liczby mieszkańców w wieku powyżej 65 roku życia	79
4.2 Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych ubóstwem	79
4.3 Prognozowana zmiana liczby osób bezrobotnych w wieku pomiędzy 35-44 rokiem życia .	81
4.4 Prognozowana zmiana liczby rodzin i osób dotkniętych długotrwłą lub ciężką chorobą ..	82
4.5 Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	83
4.6 Prognoza zmian zachodzących w zakresie problemów związanych z niepełnosprawnością	85
4.7 Prognozowana zmiana liczby rodzin wykazujących potrzebę ochrony macierzyństwa.....	86
4.8 Prognoza zmian zachodzących w zakresie problemów związanych z alkoholizmem	87
4.9 Analiza SWOT.....	89
5. Cele, kierunki działań i wskaźniki ich realizacji.....	94
5.1 Misja i wizja	94
5.2 Cele strategiczne, operacyjne, działania i mierniki	95
5.3 Wartości referencyjne mierników	107
6. Sposób realizacji Strategii oraz jej ramy finansowe	115
7. Monitoring i ewaluacja Strategii	120
Spis tabel	124
Spis schematów.....	127

Wstęp

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Gliwickiego na lata 2021-2026 została opracowana w odpowiedzi na zachodzące zmiany w obszarach: społecznym i ekonomicznym powiatu. Niniejszy dokument powstał przy aktywnym uczestnictwie pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach.

W trakcie prac przeprowadzono pogłębioną diagnozę problemów identyfikowanych w powiecie z uwzględnieniem ich analizy przez pryzmat wszystkich gmin znajdujących się na jego terenie. Strategia zawiera również prognozę najistotniejszych czynników, które w najbliższych latach będą wyznaczały podstawowe kierunki działań, w celu rozwiązywania problemów społecznych, dotyczących mieszkańców powiatu. W efekcie prac nad Strategią opracowano, dostosowywany do aktualnych potrzeb, zestaw celów strategicznych, operacyjnych i niezbędnych działań oraz wskaźników monitorujących ich efektywność. Ponadto w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych zostały nakreślone ramy finansowe na lata 2021-2026, które będą stanowiły źródło finansowania przyjętych działań. Ramy finansowe prezentowane są w powiązaniu do wdrożonych programów długoterminowych, stanowiących płaszczyznę do realizacji działań nakreślonych w Strategii. W trakcie prac nad dokumentem zostały również opracowane wartości bazowe i referencyjne dla poszczególnych wskaźników, których zadaniem będzie ułatwienie bieżącego monitoringu realizowanego przez cały okres obowiązywania Strategii. Ponadto przyjęta została reguła okresowego przeprowadzania monitoringu i ewaluacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, która może również wskazywać obszary, w których rekomendowane będą zmiany przyjętych celów i działań, co stanowi mechanizm zapewniający dostosowanie do zmieniającego się otoczenia i potrzeb.

Podczas prac został wykorzystany element konsultacji, w trakcie których wyznaczone zostały cele strategiczne na kolejne lata. Spotkania te przyjęły formę warsztatów, w których uczestniczyli: pracownicy gminnych i powiatowych służb społecznych oraz rynku pracy, placówek oświatowych oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych.

W trakcie prac konsultacyjnych, bazując na zidentyfikowanych głównych celach strategicznych, przeprowadzono pogłębioną analizę SWOT. Zadaniem jej było zidentyfikowanie mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń, które w trakcie realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych będą stanowiły zarówno czynniki wzrostu, jak również czynniki ryzyka zagrażające szansom osiągnięcia zakładanych rezultatów.

W końcowej fazie opracowywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych zostały przeprowadzone konsultacje społeczne, w trakcie których projekt dokumentu został udostępniony mieszkańcom powiatu gliwickiego celem zbadania opinii.

1.1 Podstawy prawne dla konstruowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Powiat jako jednostka samorządu terytorialnego został zobligowany do okresowego opracowywania strategii rozwiązywania problemów społecznych. Zadanie to jest określone jako jego własne w art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, w powiązaniu z art. 16b cytowanej ustawy. Dokument strategiczny, zgodnie z normą prawa określoną w art. 16b ust 2 ustawy o pomocy społecznej, powinien zawierać:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej;
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- 3) określenie:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych powinna również w swoich celach i projektowanych działaniach nawiązywać do dokumentów strategicznych opracowywanych na różnych szczeblach samorządowych. Powinna stanowić element kompleksowego podejścia do rozwiązywania problemów społecznych. W procesie opracowywania strategii należy uwzględniać obowiązujące programy pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i inne, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Ustawa wprowadza również dla powiatów obowiązek przeprowadzenia konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami, co zapewnia odpowiednie dopasowanie stosowanych narzędzi polityki społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Gliwickiego na lata 2021-2026 jest zgodna z założeniami polityki społecznej, określonej w krajowych dokumentach strategicznych, jak również z innymi ustawami kompetencyjnymi szczebla administracji rządowej i samorządowej. Działania przyjmowane w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynikają z bezpośredniego odniesienia do krajowych aktów prawnych, a w szczególności:

- Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym;
- Ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej;
- Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;

- Ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego;
- Ustawy dnia z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii;
- Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

1.2 Odniesienie do dokumentów strategicznych określonych na szczeblu Unii Europejskiej

Doświadczenia Unii Europejskiej po kryzysie, który wybuchł na przełomie lat 2007/2008, spowodowały szereg działań mających na celu zabezpieczenie i szukanie właściwych dróg wyjścia z sytuacji kryzysowych w szeroko pojętym obszarze funkcjonowania obywateli

i podmiotów życia publicznego. W wyniku prac przyjęto katalog programów i strategii, wyznaczających kierunki, w których powinny podążać poszczególne kraje członkowskie UE.

Jednym z najistotniejszych z punktu widzenia budowania strategii rozwiązywania problemów społecznych jest:

EUROPA 2020 – STRATEGIA NA RZECZ INTELIGENTNEGO I ZRÓWNOWAŻONEGO WZROSTU SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU

Wśród głównych jej celów należy wymienić m.in.:

- stopa zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat powinna wzrosnąć z obecnych 69% do co najmniej 75%, między innymi wskutek zwiększenia liczby pracujących kobiet i osób starszych oraz lepszej integracji migrantów na rynku pracy;
- cel związany z edukacją, dotyczący problemu osób przedwcześnie kończących naukę szkolną, obejmuje ograniczenie wskaźnika przerywania nauki do 10% w porównaniu z obecnym poziomem 15% oraz zwiększenie do 2020 r. odsetka osób w wieku 30-34 lat posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%;
- liczbę Europejczyków żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa należy ograniczyć o 25%, co będzie wymagać wydobycia z ubóstwa ponad 20 mln osób¹.

Powyższe cele są ze sobą wzajemnie powiązane. Na przykład lepsze wykształcenie przekłada się na większe szanse na rynku pracy, a zwiększanie stopy zatrudnienia przyczynia się do zmniejszania ubóstwa. Większe możliwości w zakresie działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej we wszystkich sektorach gospodarki oraz efektywniejsze korzystanie z zasobów poprawiają konkurencyjność i będą sprzyjać tworzeniu nowych miejsc

¹ Za krajową granicę ubóstwa przyjęto próg 60% krajowej mediany rozporządzalnego dochodu w każdym państwie członkowskim.

pracy. Dzięki inwestycjom w czyste i niskoemisyjne technologie poprawi się stan środowiska naturalnego, będziemy mogli skuteczniej przeciwdziałać zmianom klimatu oraz zwiększać potencjał w zakresie przedsiębiorczości i zatrudnienia. Strategia Europa 2020 obejmuje szereg innych celów wzajemnie ze sobą powiązanych jednak z uwagi na zakres niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ograniczono się tylko do jej wymiaru społeczno-gospodarczego, co obrazują powyżej zaprezentowane cele. W chwili obecnej, z uwagi na dobiegający końca okres obowiązywania Strategii Europa 2020 trwają prace ukierunkowane, aby Strategia na rzecz zrównoważonej Europy 2030 zastąpiła obecnie obowiązującą.

1.3 Odniesienie do dokumentów strategicznych określonych na szczeblu krajowym

1.3.1 Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL) została przyjęta przez Radę Ministrów uchwałą nr 104 z dnia 18 czerwca 2013 r. i opublikowana w Monitorze Polskim z 2013 roku poz. 640. Odnosi się ona do średniookresowej strategii planowania rozwoju kapitału ludzkiego wyznaczonej w dokumencie strategicznym Unii Europejskiej – „Europa 2020”. Spośród pięciu głównych celów strategii „Europa 2020” trzy dotyczą kwestii wpisujących się w SRKL. Są to:

- wzrost zatrudnienia (wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20–64 lat na poziomie 75%, a dla Polski na poziomie 71%),
- podniesienie poziomu kompetencji obywateli (odsetek młodzieży niekontynuującej nauki na poziomie poniżej 10% w UE i na poziomie 4,5% w Polsce, odsetek osób z wykształceniem wyższym lub równoważnym wśród grupy wiekowej 30–34 lata na poziomie minimum 40% w UE i 45% w Polsce,
- zmniejszenie poziomu ubóstwa (zmniejszenie w UE liczby osób zagrożonych ubóstwem o 20 mln, a w Polsce o 1,5 mln).

Ponadto cele SRKL są również zgodne z założeniami czterech inicjatyw flagowych, czyli projektów, które będą realizowane przez Komisję Europejską w okresie do 2020 roku. Są to:

- „Mobilna młodzież”, mająca za zadanie wspierać państwa członkowskie w budowaniu systemu płynnego przejścia z edukacji (kształcenia i szkolenia) na rynek pracy,
- „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”, zakładający modernizację europejskich rynków pracy, której celem jest wzrost liczby osób podejmujących zatrudnienie oraz lepsze dopasowywanie popytu i podaży na rynku pracy,
- „Europejska platforma współpracy w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym”, zawierająca narzędzia, które mają pozwolić osobom zagrożonym ubóstwem uniknąć ryzyka długotrwałego wykluczenia społecznego przez podjęcie zatrudnienia oraz umożliwić im pełne uczestniczenie w życiu społecznym,
- „Europejska Agenda Cyfrowa”, która ma na celu upowszechnianie technologii cyfrowych wśród obywateli i w środowiskach biznesowych.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego wyznacza wizję gospodarki opartej nie tylko na innowacyjności i zrównoważonym rozwoju. Nowy model gospodarczy powinien opierać się

również na wzroście gospodarczym sprzyjającym włączeniu społecznemu. Powinien być on jednak oparty nie tyle na transferach między różnymi grupami społecznymi, ale wzroście dostępności do zatrudnienia, co ma być środkiem do większej spójności społecznej, gospodarczej oraz terytorialnej. Istotna jest również rola ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej oraz społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw, jako istotnych czynników sprzyjających ograniczaniu społecznych skutków kryzysu oraz budowaniu wspólnych wartości społeczno-gospodarczych.

W trakcie prac nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Gliwickiego prowadzone są równoległe prace nad Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030. Projekt niniejszego dokumentu zakłada przyjęcie czterech głównych celów, które obejmują:

- podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych,
- poprawa zdrowia obywateli oraz systemu opieki zdrowotnej,
- wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy,
- redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Ostateczny kształt powyżej wskazanych celów i działań do nich przypisanych będzie znany dopiero po przyjęciu dokumentu końcowego SRKL 2030.

1.3.2 Krajowe Plany Działań na rzecz Zatrudnienia

Krajowy Plan Działań na rzecz Zatrudnienia od 2018 roku jest przyjmowany w perspektywie rocznej. Uwzględnia kierunki polityk realizowanych przez Krajowy Program Reform na rzecz realizacji Strategii Europa 2020. Daje podstawy do inicjowania zadań mających na celu m.in. promocję zatrudnienia, ograniczenie negatywnych skutków bezrobocia oraz wspieranie aktywizacji społecznej. Określa on zarazem cele i kierunki działań, zgodnie z priorytetami polityki państwa w dziedzinie rynku pracy, a także zawiera wytyczne, na które orientują się samorządy na szczeblu wojewódzkim przygotowując corocznie regionalne plany działań na rzecz zatrudnienia, w których określone są priorytetowe grupy bezrobotnych i innych osób wymagających objęcia szczególnym wsparciem na regionalnym rynku pracy.

1.3.3 Krajowy Program Reform – Europa 2020

Krajowy Program Reform jest dokumentem opisującym wyzwania i problemy, z jakim będzie w najbliższych latach zmagać się Polska w aspekcie oddziaływań na system społeczno-gospodarczy. Pozostaje on w korelacji z dokumentami strategicznymi Unii Europejskiej i obejmuje bardzo szerokie spektrum zagadnień. Bieżący kształt Krajowego Programu Reform jest próbą odpowiedzi na dynamicznie zmieniające się warunki społeczno-ekonomiczne, które w ostatnim okresie zostały zdeterminowane negatywnymi skutkami pandemii COVID-19. Biorąc pod uwagę zakres przedmiotowego opracowania skupimy się jedynie na wybranych zagadnieniach, które zostaną omówione poniżej, znajdujących bezpośredni

związek i odniesienie do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych tj.: Sprawiedliwość oraz Rynek pracy.

Głównym dążeniem autorów Krajowego Programu Reform było stworzenie silnego systemu ochrony socjalnej, odpowiadającego na potrzeby wszystkich ludzi niezależnie od wieku i opartego na zasadach solidarności i podziału ryzyka. Jednocześnie zwraca się uwagę, że potrzebne są dalsze działania w kierunku rozwoju systemu ochrony zdrowia i opieki długoterminowej.

„W zakresie opieki zdrowotnej, w celu optymalizacji udzielania świadczeń zdrowotnych kontynuowane są prace na rzecz utworzenia nowego modelu organizacyjnego opieki koordynowanej POZ +. Mając na uwadze słabe wyniki leczenia onkologicznego w Polsce kontynuowane są prace nad zmianą modelu organizacyjnego opieki onkologicznej. Ponadto planowane jest uruchomienie świadczeń opieki zdrowotnej w ramach Dziennych Domów Opieki Medycznej, gdzie przebywać będą osoby wymagające dalszej opieki po przebytej hospitalizacji.”²

Podejmowane są również zadania w kierunku rozwoju sektora ekonomii społecznej, przejawiające się w działaniach ukierunkowanych na pomoc osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym poprzez wspieranie ich zatrudnienia i redukcję skali ubóstwa. Przeciwdziałając nierównościom w zakresie dostępu do mieszkań uruchomiono program „Mieszkanie Plus”, który jest częścią pakietu rozwiązań Narodowego Programu Mieszkaniowego.

„Mając na uwadze trudności z jakimi spotykają się na co dzień osoby starsze i niepełnosprawne uruchomiono program Dostępność Plus 2018-2025, który ma na celu włączenie wszystkich aspektów dostępności do każdej polityki publicznej, przyczyniając się tym samym do wzrostu jakości życia tych osób i reszty obywateli. Dzięki jego realizacji do porządku prawnego wprowadzono ustawę z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, nakładającą na podmioty publiczne obowiązek zapewnienia dostępności w aspekcie architektonicznym, cyfrowym i informacyjno-komunikacyjnym.”³

1.3.4 Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 - Nowy wymiar aktywnej integracji

Zagadnienia ubóstwa i wykluczenia społecznego nieustannie poruszane są w dokumentach strategicznych na szczeblu krajowym. Wszystkie wzajemnie powiązane ze sobą oddziaływania mogą zniwelować ich skutki, wymaga to jednak daleko idącej koncentracji i koordynacji, jak również precyzyjnego określania celów strategicznych i operacyjnych. W przypadku Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu

² cyt. za: Krajowy Program Reform – Europa 2020 (Aktualizacja 2020/2021) Przyjęty przez Radę Ministrów 28 kwietnia 2020 r. s. 62

³ op.cit

Społecznemu, jego cel główny został określony już w samym tytule. Opierając się na celu głównym, wyżej opisanym, przyjęto sześć priorytetów obejmujących następujące obszary:

- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży,
- Zapewnienie spójności działań edukacyjnych, społecznych i zawodowych na rzecz dzieci i młodzieży,
- Aktywna integracja społeczności lokalnej,
- Bezpieczeństwo i aktywność osób starszych
- Zapobieganie niepewności mieszkaniowej i przeciwdziałanie bezdomności,
- Zarządzanie i zmiany strukturalne systemu integracji społecznej,

Realizacja Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 - Nowy wymiar aktywnej integracji, wymaga szeregu działań o wymiarze prawnym, organizacyjnym, finansowym i edukacyjnym, realizowanych przez wielu partnerów w ramach administracji publicznej oraz partnerstwa publiczno-społecznego. Istotnym elementem będzie skorelowanie działań o charakterze krajowym z działaniami realizowanymi w regionach.

1.3.5 Program Solidarność pokoleń. Działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób w wieku 50+

Program „Solidarność pokoleń” obejmuje szerokie spektrum inicjatyw, których celem jest lepsze wykorzystanie zasobów ludzkich osób w wieku 50 i więcej lat. Zakłada, że działania w tym zakresie podejmowane będą na wielu poziomach. Począwszy od działań rządu, przez inicjatywy władz regionalnych i lokalnych oraz pracodawców. Niezbędne są również chęci poszczególnych osób do tego, aby wydłużyć swoją aktywność. Jest to szczególnie istotne obecnie, gdy znaczna część środków, a zatem i działań w obszarze polityki rynku pracy, pozostaje w gestii władz regionalnych. Celem Programu „Solidarność pokoleń” jest osiągnięcie w perspektywie do 2020 r. wskaźnika zatrudnienia osób w wieku 55–64 lata na poziomie 50%.

Głównym beneficjentem i adresatem Programu są osoby powyżej 50. roku życia. Działania kierowane będą jednak również do szerszego grona osób w różnym wieku, zarówno do osób w wieku 60+, jak i do osób, które dopiero za kilkanaście lub kilkadziesiąt lat wchodzić będą w wiek przedemerytalny (szczególnie do grupy 45+). Adresatami Programu są również określone grupy i podmioty, takie jak przedsiębiorcy, związki zawodowe, organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej, publiczne i niepubliczne instytucje rynku pracy, samorządy terytorialne i instytucje administracji rządowej.

1.4 Odniesienie do dokumentów strategicznych określonych na szczęblu województwa śląskiego

Sejmik Województwa Śląskiego przyjął w dniu 1 lipca 2013 roku Strategię Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”. Kluczowymi działaniami, które wykazują zbieżność

ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Gliwickiego, przyjętymi w dokumencie strategicznym województwa są:

Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców województwa

W ramach niniejszego celu operacyjnego podejmowane są następujące kierunki działań:

1. Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług medycznych, w tym podniesienie jakości infrastruktury ochrony zdrowia oraz efektywności systemu zarządzania, rozszerzenie zakresu usług medycznych i podniesienie jakości obsługi pacjentów.
2. Wykorzystanie nowych technologii w tym ICT w zakresie obsługi pacjenta i diagnostyki zdrowotnej.
3. Stworzenie systemu profilaktyki zdrowotnej, w tym działania na rzecz ograniczania chorób i uzależnień cywilizacyjnych oraz promocja zdrowego i aktywnego trybu życia, z uwzględnieniem zmian demograficznych.
4. Tworzenie warunków dla aktywnego i zdrowego stylu życia, w tym rozwój infrastruktury sportowo- rekreacyjnej.
5. Promocja, modernizacja, rozwijanie i integracja systemu szlaków i infrastruktury rowerowej.
6. Wsparcie aktywności podmiotów działających w ochronie zdrowia w międzynarodowych sieciach i programach współpracy.
7. Wspieranie „sieciowania” i optymalizacji dostępu do specjalistycznych placówek ochrony zdrowia i leczenia uzdrowiskowego.
8. Wsparcie dla podnoszenia kwalifikacji pracowników związanych z ochroną zdrowia i kształcenie nowych kadr.

Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców

Cel operacyjny, tak sformułowany, obejmuje następujące kierunki działań:

1. Podniesienie jakości i poprawa dostępu do oferty edukacyjnej na wszystkich poziomach nauczania odpowiadającej potrzebom rynku pracy oraz kształtującej postawy przedsiębiorcze i kreatywne.
2. Wprowadzenie działań z zakresu monitoringu i ewaluacji polityki edukacyjnej w województwie i zapotrzebowania na określone kompetencje.
3. Wzmocnienie kształcenia kluczowych umiejętności i kompetencji uczniów m.in. poprzez organizowanie tematycznych i praktycznych kursów zawodowych we współpracy z pracodawcami.
4. Wsparcie działań i rozwój infrastruktury popularyzujących naukę.
5. Podniesienie jakości i poprawa dostępu do oferty kształcenia ustawicznego umożliwiającej stały rozwój zawodowy i utrzymanie się na rynku pracy.
6. Wdrażanie rozwiązań zwiększających dostępność do infrastruktury i podnoszących kompetencje społeczeństwa informacyjnego oraz rozwój usług elektronicznych i mobilnych.
7. Zwiększenie cyfrowych umiejętności/kompetencji administracji samorządowej, w tym umiejętności otwartej komunikacji z obywatelami z wykorzystaniem narzędzi ICT.
8. Stworzenie systemu rozwijania i odkrywania talentów mieszkańców województwa.

9. Realizacja długofalowych programów edukacji kulturalnej adresowanej do różnych grup odbiorców i zwiększających zainteresowanie uczestnictwem w kulturze.
10. Podniesienie jakości i poprawa dostępu do oferty kultury, sportu i rekreacji oferujących możliwości rozwoju mieszkańców oraz atrakcyjnego spędzania wolnego czasu.

Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców

W ramach trzeciego celu operacyjnego, podlegającego celowi strategicznemu pn. „Województwo śląskie regionem o wysokiej jakości życia opierającej się na powszechnej dostępności do usług publicznych o wysokim standardzie”, wchodzi następujące działania:

1. Podnoszenie dostępu do usług wspierających funkcjonowanie rodziny, w tym wspieranie podmiotów oferujących takie usługi.
2. Tworzenie i wdrażanie instrumentów wspierających rodziny w zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych.
3. Wdrożenie działań poprawiających warunki startu życiowego i zawodowego osób młodych.
4. Wyposażanie przestrzeni publicznych w infrastrukturę umożliwiającą wspólne spędzanie czasu przez mieszkańców oraz integrację społeczności lokalnych.
5. Rewitalizacja społeczna obszarów o niskiej aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców oraz nagromadzonych problemach społecznych.
6. Poprawa dostępności przestrzeni i obiektów publicznych dla wszystkich, w szczególności dla osób o obniżonej mobilności.
7. Rozwój publicznych i rynkowych usług wspierających funkcjonowanie osób starszych.
8. Wdrażanie instrumentów wspierających udział mieszkańców w procesach decyzyjnych na szczeblu lokalnym i regionalnym oraz rozwój idei governance.
9. Wspieranie rozwiązań w zakresie poprawy bezpieczeństwa publicznego, w tym realizacja działań w obszarze zarządzania kryzysowego.
10. Zwiększenie udziału mieszkańców w działaniach związanych z zachowaniem i eksponowaniem unikalności dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego województwa oraz jego charakterystycznych obszarów.

Powyższe działania realizowane są w ramach obszaru priorytetowego: (B) SZANSE ROZWOJOWE MIESZKAŃCÓW, przyjętego w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”. Należy zaznaczyć, że dokument ten, w chwili opracowywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Gliwickiego, objęty jest procesem aktualizacji.

Ponadto na szczeblu województwa śląskiego została przyjęta Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020, która również w chwili opracowywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Gliwickiego, objęta jest procesem aktualizacji. Głównymi celami strategicznymi przyjętymi w dotychczas obowiązującym kształcie są:

1. Tworzenie warunków do powstawania i właściwego funkcjonowania rodziny, zapewniającej prawidłowy rozwój i opiekę wszystkim jej członkom, zwłaszcza osobom zależnym. Wzmocnienie polityki prorodzinnej.
2. Tworzenie warunków do pełnego uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym, w tym zawodowym.
3. Wzmacnianie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym oraz zawodowym.
4. Poprawa warunków i jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i społecznie wykluczonych.
5. Integracja i rozwój regionalnego systemu kształcenia ustawicznego i doskonalenia zawodowego kadr pomocy i integracji społecznej o charakterze wielosektorowej struktury współpracy, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności rozwoju pracy socjalnej (w tym nowych zawodów i specjalności).
6. Wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
7. Wzmacnianie bezpieczeństwa publicznego.

1.5 Odniesienie do dokumentów strategicznych określonych na szczeblu powiatu gliwickiego

Strategia Rozwoju Powiatu Gliwickiego na lata 2005-2020 jest dokumentem, który przyjmuje następujące priorytety:

- Priorytet 1. Wzmacnianie kapitału ludzkiego powiatu gliwickiego.
- Priorytet 2. Poprawa warunków mieszkania na terenie powiatu.
- Priorytet 3. Zrównoważony rozwój gospodarczy i turystyczny zapewniający bogatą ofertę produktów i usług.
- Priorytet 4. Spójność powiatu i powiązania kooperacyjne pomiędzy podmiotami decydującymi o rozwoju powiatu.

W ramach priorytetu pierwszego zostały skonstruowane cele strategiczne, które w swojej treści bezpośrednio znajdują odniesienie do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Należy wśród nich wymienić:

- CS1.1. Wysokie, stale doskonalone kwalifikacje mieszkańców wspierające społeczny i gospodarczy rozwój powiatu poprzez edukację i poprawę infrastruktury edukacyjnej.
- CS1.2. Podniesienie jakości świadczeń zdrowotnych i aktywna polityka społeczna.
- CS1.3. Wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa.
- CS1.4. Rozwój zróżnicowanej oferty kulturalnej.
- CS1.5. Wyzwalanie społecznej aktywności mieszkańców.

Powyższe cele wpisują się w potrzeby i obszary, w których Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych określa zwarty katalog swoich celów i działań koniecznych

do wyrównywania diagnozowanych nierówności i zaburzeń funkcjonowania na gruncie społeczno-ekonomicznym na terenie powiatu gliwickiego. Należy podkreślić, że w chwili opracowywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Gliwickiego na lata 2021-2026 prowadzone są równolegle prace nad nową Strategią Rozwoju Powiatu.

2. Charakterystyka powiatu gliwickiego

Powiat gliwicki zajmuje powierzchnię 664 km² i jest położony w zachodniej części województwa śląskiego. Całą długością granicy zachodniej i północnej, która jednocześnie jest granica województwa śląskiego, przylega do powiatów: kędzierzyńsko-kozielskiego oraz strzeleckiego, należącymi do województwa opolskiego. Od wschodu graniczy z powiatami: tarnogórskim, miastem Gliwice, miastem Zabrze, miastem Ruda Śląska oraz mikołowskim. Południową granicą powiat gliwicki przylega do powiatów: rybnickiego, miasta Rybnik oraz raciborskiego.

„W zajmowanej przez powiat części Wyżyny Śląskiej, znaleźć można bardzo urozmaicone formy krajobrazu: sięgające 300 m n.p.m. wzniesienia Pagórów Sarnowskich (w gminach Toszek i Wielowieś), pagórkowate tereny w gminach Rudziniec, Sośnicowice i Pilchowice oraz doliny rzek - Bierawki i Kłodnicy. Amatorzy pieszych i rowerowych wycieczek przemierzać mogą m.in. olbrzymie kompleksy leśne, wśród których przeważają bory sosnowe i lasy liściaste. Występują one zwłaszcza w północnej i zachodniej części powiatu, czyli gminach: Wielowieś, Toszek, Rudziniec, Pilchowice i Sośnicowice. W pobliżu wsi Dąbrówka założono rezerwat przyrody "Hubert", będący ostoją rzadkich gatunków roślin, płazów, gadów, chrząszczy i ptaków. Planuje się utworzenie kolejnych rezerwatów przyrody mieszczących się częściowo w granicach powiatu. Bogactwo zwierzyny sprzyja rozwojowi łowiectwa

- w powiecie gliwickim istnieje 9 obwodów łowieckich polnych oraz 11 leśnych, a tuż za granicą powiatu funkcjonuje Ośrodek Hodowli Zwierzyny Łownej "Gajdowe", leżący wprawdzie

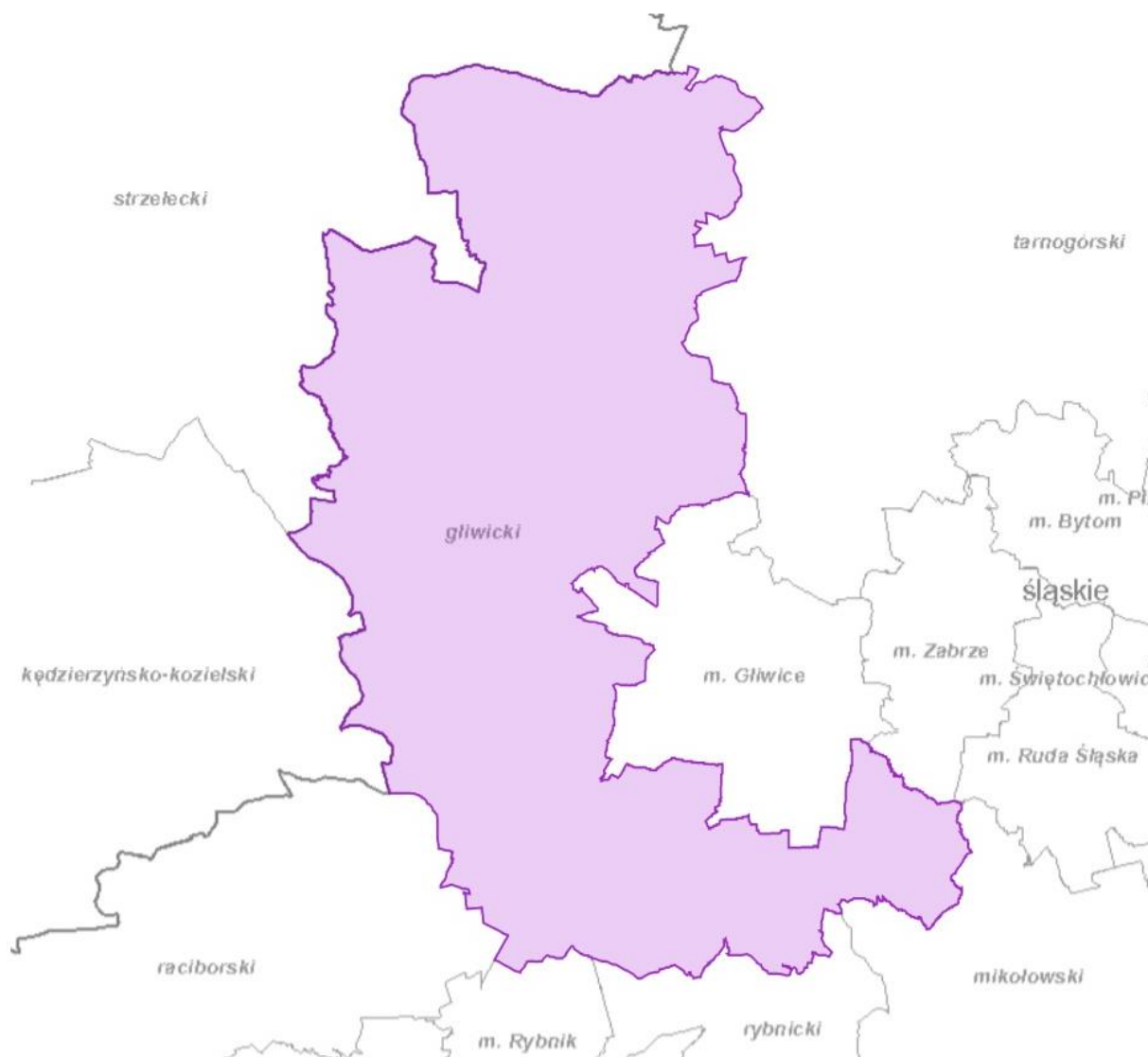
w powiecie strzeleckim, ale należący do Nadleśnictwa Rudziniec. Zwolenników sportów wodnych i wędkarstwa przyciąga możliwość wypoczynku nad sztucznymi zbiornikami Dzierżno Duże, Dzierżno Małe i Zbiornikiem Pławniowickim, nad których brzegami powstały ośrodki wczasowe, pola kempingowe i przystanie żeglarskie.

Prawdziwą ozdobą terenów powiatu są materialne ślady ich bogatej przeszłości. Osadnictwo w tym regionie rozpoczyna się w epoce kamiennej i kontynuowane jest w okresie rzymskim i wczesnym średniowieczu. O tych zamierzczłych czasach zaświadczały liczne stanowiska archeologiczne rozsiane po terenie powiatu. Są to zarówno cmentarzyska (Wilkowiczki gm. Toszek, Świbie gm. Wielowieś), jak i zaznaczające się w krajobrazie, w formie wzniesień pozostałości po wczesnośredniowiecznych i średniowiecznych grodziskach: w Pilchowicach, Żernicy, Chechle, Kleszczowie, Rudnie, Widowie, Kozłowie, Łanach Wielkich, Ciochowicach, Pniowie. Późniejsze losy tych ziem sprawiły, że były one obszarem styku narodów, kultur i religii, stąd niepowtarzalne dziedzictwo kulturowe, które znalazło odbicie zarówno w architekturze sakralnej jak i w budowlach świeckich. Najstarsze, bo jeszcze XV-wieczne kościoły zachowały się w Poniszowicach i Wielowsi. Swoją urodą

wyróżniają się liczne na tym terenie kościółki drewniane - praktycznie nie występujące w Europie poza Polską.”⁴

Teren powiatu gliwickiego jest bogaty w atrakcyjnie położone trasy rowerowe przebiegające przez urokliwe miasteczka i rozległe kompleksy leśne.

Schemat nr 1 - Usytuowanie powiatu gliwickiego względem powiatów sąsiadujących

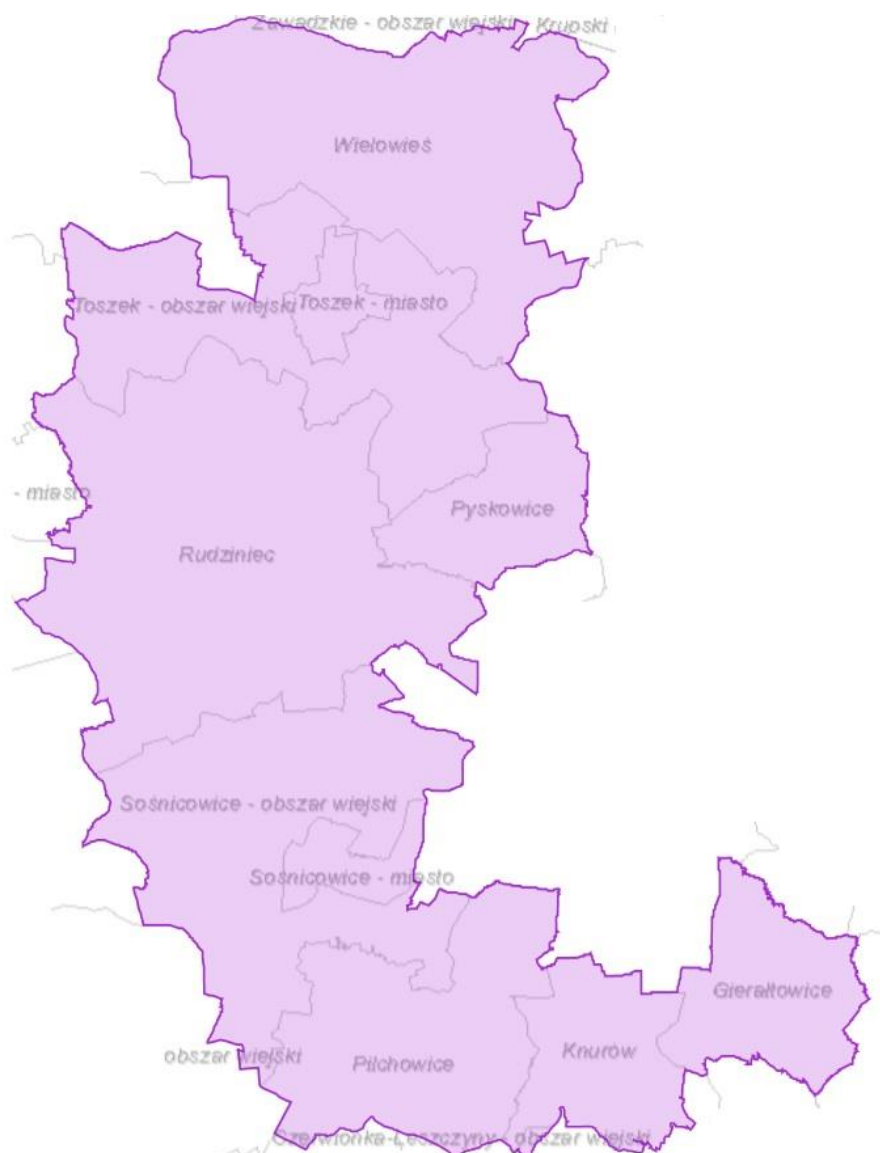

Źródło: Portal geostatystyczny GUS <https://geo.stat.gov.pl/imap/> wg stanu na 15 grudnia 2020 roku

Powiat swoim zasięgiem obejmuje obszar 8 gmin. W jego skład wchodzi: dwie gminy o miejskim charakterze: Knurów i Pyskowice; dwie miejsko-wiejskie: Sośnicowice i Toszek oraz cztery wiejskie: Gierałtów, Pilchowice, Rudziniec i Wielowieś. Powiat gliwicki zamieszkiwany był przez 115 528 osób według stanu na koniec 2019 roku.

⁴ cyt. za. <http://www.starostwo.gliwice.pl/informator-turystyczny-7.html>

Schemat nr 2 - Gminy znajdujące się na terenie powiatu gliwickiego

Źródło: Portal geostatystyczny GUS <https://geo.stat.gov.pl/imap/> wg stanu na 15 grudnia 2020 roku

Na terenie powiatu gliwickiego według stanu na 31 października 2020 roku widniały w rejestrze REGON łącznie 10.427 podmioty gospodarki narodowej (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne). Najliczniejszą grupę stanowiły firmy zatrudniające do 9 pracowników – 10.011 podmiotów. W sektorze prywatnym, 7.595 firm stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Struktura podmiotów gospodarczych na terenie powiatu gliwickiego z uwzględnieniem klasyfikacji działalności PKD wskazuje, że dominującym sektorem jest handel hurtowy i detaliczny. Kolejną pod względem ilości zarejestrowanych podmiotów gospodarczych jest działalność w obszarze budownictwa. Trzecią z kolei grupę stanowią podmioty działające w sektorze działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej. Niewiele mniej podmiotów,

w porównaniu do poprzedniej grypy, działa w obszarze przetwórstwa przemysłowego. Dobra lokalizacja powiatu gliwickiego w połączeniu z rozbudowaną siecią dróg i autostrad stwarza dogodne warunki dla rozwoju podmiotów gospodarczych działających na jego terenie.

2.1 Pomoc Społeczna

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach

PCPR jest jednostką organizacyjną powiatu realizującą zadania wynikające w szczególności z ustaw: o pomocy społecznej, wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, jak również ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Działalność Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie skupia się w kilku najważniejszych obszarach działalności tj.:

1. sprawowanie nadzoru nad działalnością domów pomocy społecznej i ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
2. prowadzenie Zespołu Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej,
3. świadczenie specjalistycznego poradnictwa,
4. wykonywanie zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie,
5. przyznawanie świadczeń i dodatków na rzecz rodzin zastępczych,
6. pomoc usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej,
7. przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
8. przyznawanie dofinansowań dla osób z niepełnosprawnościami w ramach środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
9. realizacja programów finansowanych ze środków PFRON.

W ramach swojej działalności PCPR zajmuje się weryfikacją dokumentów wpływających z ośrodków pomocy społecznej i wydawaniem na ich podstawie, decyzji o umieszczeniu w domu pomocy społecznej oraz decyzji kierujących i ustalających odpłatność za pobyt w dziennym ośrodku wsparcia. Dokonywane są ponadto zmiany decyzji ustalających mieszkańcom skierowanym do domów przed dniem 1 stycznia 2004 r. opłaty za pobyt w DPS – w przypadku każdorazowej zmiany wysokości ich dochodu mającej wpływ na przedmiotowe opłaty. W ramach nadzoru nad działalnością tych jednostek corocznie przeprowadzane są kontrole prawidłowości realizowanych przez nie zadań.

Wpisując się w katalog zadań związanych z prowadzeniem specjalistycznego poradnictwa oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w PCPR funkcjonuje Zespół Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej, który udziela pomocy psychologicznej w charakterze interwencji kryzysowej. „Interwencja kryzysowa stanowi zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Jej celem jest przywrócenie

równowagi psychicznej oraz umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej.”⁵

Na szczególną uwagę zasługuje realizacja przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie zadań w ramach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jako organizatora rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu gliwickiego. Wymienić tu należy m.in. tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych, w tym organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i prowadzenia rodzinnego domu dziecka, prowadzenie placówki opiekuńczo – wychowawczej, organizowanie wsparcia dla istniejących rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka poprzez tworzenie warunków do powstawania grup wsparcia, organizowanie pomocy wolontariuszy, prowadzenie poradnictwa i terapii, zapewnianie pomocy prawnej, a także przyznawanie świadczeń pieniężnych, dotyczących dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej oraz pomocy osobom usamodzielnianym opuszczającym pieczę zastępczą.

Wsparcie osób z niepełnosprawnością stanowi jeden z głównych obszarów działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach. Mieszkańcy mogą np. korzystać z dofinansowań do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych, likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Na szczególną uwagę zasługuje aktywność w realizacji przez PCPR programów finansowanych ze środków PFRON do których należą m.in.:

- Pilotażowy program „Aktywny samorząd”
- Program wyrównywania różnic między regionami.

Realizując idee niwelowania nierówności występujących w społeczności, zaspokajanie indywidualnych i zbiorowych potrzeb społecznych ludności oraz wyrównywanie szans mieszkańców, w 2019 roku przystąpiono i wdrożono System Obsługi Wsparcia (SOW) umożliwiający przyjmowanie oraz procedowanie w wersji elektronicznej wniosków składanych przez osoby niepełnosprawne w ramach pilotażowego programu „Aktywny samorząd” Moduł II.

Ośrodki Pomocy Społecznej

Realizują zadania z zakresu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego, realizacji programów profilaktycznych oraz projektów systemowych.

Działają jako jednostki organizacyjne gmin. Pomoc społeczna zapewniona na poziomie ośrodków pomocy społecznej wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Ponadto zapobiega trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji

⁵ cyt. za: <http://nowy.pcpr-gliwice.pl/p,114,interwencja-kryzysowa>

ze środowiskiem. Świadczenia z pomocy społecznej realizowane są w formie pieniężnej i niepieniężnej. Świadczenia pieniężne to: zasiłek stały - przyznawany dla osób całkowicie niezdolnych do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, zasiłek okresowy – przyznawany ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, ewentualnie możliwość otrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego, zasiłek celowy – świadczenie przyznawane na zaspokojenie niezbędnej potrzeby życiowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opatu, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. Zasiłek celowy można również otrzymać na pokrycie wydatków związanych ze zdarzeniami losowymi, specjalny zasiłek celowy – świadczenie przyznawane w szczególnie uzasadnionych przypadkach, osobie albo rodzinie, przekraczającym kryterium dochodowym.

Ośrodki pomocy społecznej udzielają wsparcia w ramach usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych realizowanych w miejscu zamieszkania podopiecznego. Usługi opiekuńcze to niepieniężne świadczenie z pomocy społecznej obejmujące pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości zapewnienie kontaktów z otoczeniem osobie, która wymaga pomocy osób trzecich. Usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania mają na celu zapewnienie możliwości dalszego (jak najdłuższego) funkcjonowania w swoim dotychczasowym środowisku, pomimo ograniczeń w samodzielnym zaspokajaniu podstawowych i niezbędnych potrzeb oraz barier w integracji ze środowiskiem. Dzięki zapewnieniu odpowiedniego wsparcia, powyższe ograniczenia oraz bariery powinny być niwelowane. Usługi opiekuńcze świadczone są adekwatnie do rozpoznanych potrzeb i zakładają partycypację w kosztach przez osoby objęte opieką. W trakcie realizacji usług opiekuńczych przyjmuje się założenie ścisłej współpracy z rodziną i najbliższym otoczeniem wnioskodawcy.

Efektami usług opiekuńczych są:

- a) poprawa sprawności fizycznej osoby korzystającej z usług lub utrzymanie jej na dotychczasowym poziomie, poprawa kondycji psychicznej oraz integracja ze społecznością adekwatnie do indywidualnych możliwości i potrzeb;
- b) utrzymanie stabilnego stanu zdrowia;
- c) uniknięcie powikłań związanych z hospitalizacją, długotrwałą lub przewlekłą chorobą;
- d) kompensowanie ograniczonej zdolności do samodzielnego poruszania się przy pomocy opiekuna;
- e) poprawa samopoczucia;
- f) podtrzymanie lub zwiększenie samodzielności i aktywności;
- g) zmniejszenie izolacji społecznej.

Przyznanie usług opiekuńczych następuje na podstawie decyzji administracyjnej, po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego, podczas którego ustala się szczegółowy

zakres i wymiar udzielanej pomocy. Przyznając usługi opiekuńcze ustala się indywidualny zakres usług ze wskazaniem konkretnych czynności, biorąc pod uwagę w szczególności:

- a) konieczność zaspokojenia niezbędnych potrzeb oraz inne uzasadnione potrzeby świadczeniobiorcy, odpowiadające celom i mieszczące się w możliwościach OPS,
- b) sytuację socjalno-bytową (w tym warunki mieszkaniowe) i rodziną świadczeniobiorcy,
- c) rodzaj schorzenia i sprawność fizyczną świadczeniobiorcy,
- d) możliwości wykorzystania uprawnień i zasobów świadczeniobiorcy i jej otoczenia (np. pomoc sąsiedzka, wolontariat).

Usługi opiekuńcze są odpłatne, ich wysokość uzależniona jest od dochodu klienta. Rada gminy określa, w drodze uchwały, szczegółowe warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, oraz szczegółowe warunki częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat, jak również tryb ich pobierania.

Poza usługami opiekuńczymi klientom przysługuje instytucjonalna pomoc w formie pobytu w domach pomocy społecznej. Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Ze względu na stan zdrowia osoby kierowane są do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, wśród których należy wymienić domy dla:

- 1) osób w podeszłym wieku;
- 2) osób przewlekle somatycznie chorych;
- 3) osób przewlekle psychicznie chorych;
- 4) dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie;
- 5) dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie;
- 6) osób niepełnosprawnych fizycznie;
- 7) osób uzależnionych od alkoholu.

Ponadto ośrodki pomocy społecznej wspierają rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu tych funkcji zapewniona jest pomoc w formie wsparcia asystenta rodziny, który ma za zadanie zmienić stosunek osób w rodzinie do własnej sprawczości, zwiększyć ich poczucie wpływu na własne życie, oraz podnieść samoocenę. Indywidualna pomoc asystenta rodziny ma służyć rozwojowi kompetencji poszczególnych członków rodziny, osiągnięciu wyznaczonych przez nich celów, wzbudzaniu w nich wiary we własne możliwości oraz motywowaniu do podejmowania działań, do tej pory uznawanych za niemożliwe. Działania asystenta i rodziny zmierzają do jej usamodzielnienia i pozostawienia dzieci w rodzinie, w środowisku zapewniającym im poczucie bezpieczeństwa i prawidłowy rozwój. Asystent wspiera rodziny, w których występują problemy rodzinne a także te, które potrzebują pomocy w

odzyskiwaniu zdolności prawidłowego funkcjonowania. Wsparcie rodziny w takiej formie wynika z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Wsparcie to realizowane jest także przy uczestnictwie i pomocy przedstawicieli innych instytucji zaangażowanych w pracę na rzecz rodziny. Wsparcie asystenta rodziny zakłada opracowanie z rodziną planu pracy, na podstawie którego realizowane są poszczególne działania, mające doprowadzić do usamodzielnienia się rodziny, nabycia przez nią umiejętności samodzielnego rozwiązywania sytuacji konfliktowych, trudnych; racjonalnego gospodarowania budżetem rodziny; właściwego pełnienia funkcji rodzicielskich.

Ważnym elementem pracy ośrodków pomocy społecznej jest świadczenie pracy socjalnej prowadzonej przez pracowników socjalnych. Metodyka działania pracownika socjalnego zakłada m.in. poprzedzenie analizy sytuacji rodziny w oparciu o zasoby oraz jej ograniczenia, opracowaniem z rodziną/osobą celu dalszej pracy socjalnej oraz jej realizacji. Analizę sytuacji rodziny przeprowadza się za pomocą narzędzi takich jak kwestionariusz wywiadu środowiskowego lub innej specjalistycznej dokumentacji, służącej precyzyjnemu opracowaniu diagnozy rodziny. Świadczenie pracy socjalnej może odbywać się m.in. poprzez monitorowanie sytuacji osoby/rodziny, edukowanie, poradnictwo specjalistyczne, pomoc w przygotowaniu do pełnienia określonej roli społecznej. Istotą pracy socjalnej jest także podejmowanie różnego rodzaju interwencji np. wobec dziecka w sytuacjach bezpośredniego zagrożenia zdrowia i życia lub wobec osób starszych pozostawionych bez należytej opieki albo doświadczających przemocy domowej. Działaniem w ramach pracy socjalnej jest także występowanie na rzecz osoby/rodziny do innych instytucji, celem objęcia pomocą według ich kompetencji. Natomiast praca socjalna z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, polega głównie na monitorowaniu ich sytuacji życiowej, edukowaniu w zakresie nabywania właściwych kompetencji wychowawczych, ocenianiu oraz opiniowaniu dla organizatorów pieczy zastępczej możliwości powrotu dziecka/dzieci pod opiekę rodziców biologicznych.

Na terenie powiatu gliwickiego działania w obszarze pomocy społecznej na szczeblu gminnym realizowane są przez poniżej wskazane ośrodki.

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Knurowie
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Gierałtowicach
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pilchowicach
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielowsi
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Pyskowicach
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudzińcu
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Sośnicowicach
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Toszku

Domy Pomocy Społecznej

Na terenie powiatu gliwickiego funkcjonuje pięć domów pomocy społecznej, które dysponują łącznie 405 miejscami. Ich strukturę stanowią:

1. DPS "Caritas" Archidiecezji Katowickiej Ośrodek Matka Boża Uzdrawienie Chorych ul. Szpitalna 29, 44-194 Knurów (90 miejsc);
2. DPS "Caritas" Diecezji Gliwickiej w Wiśniczach ul. Wiejska 42a, 44-187 Wielowieś (80 miejsc);
3. DPS "Ostoja" ul. Kozielska 1, 44-153 Sośnicowice (124 miejsc);
4. DPS "Zameczek" ul. Knurowska 13, 44-144 Kuźnia Nieborowska (51 miejsc);
5. DPS w Pilchowicach ul. Damrota 7, 44-145 Pilchowice (60 miejsc).

Przedmiotem działalności jest zapewnienie mieszkańcom całodobowej opieki oraz zaspokojenie niezbędnych potrzeb bytowych, opiekuńczych i wspomagających, zgodnie z wymaganym standardem określonym w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 w sprawie domów pomocy społecznej.

Podopieczni mają zapewnioną opiekę, pielęgnację, niezbędną pomoc w załatwieniu spraw osobistych, rehabilitację, terapię zajęciową w pracowniach terapii, dostęp do kultury oświaty i rekreacji.

Domy świadczą usługi mieszkańcom w zakresie ich indywidualnych potrzeb. W tym celu zostały powołane zespoły terapeutyczno-opiekuńcze składające się w szczególności z pracowników domu, którzy bezpośrednio zajmują się wspieraniem mieszkańców.

Do podstawowych zadań tych zespołów należy opracowanie indywidualnych planów wsparcia oraz wspólna realizacja tych planów z mieszkańcami. Domy zapewniają ich mieszkańcom stałą opiekę pielęgniarstwa oraz usługi rehabilitacyjne. Mieszkańcy mają także dostęp do usług finansowanych ze środków NFZ (świadczeń przysługujących z tytułu powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego), zapewnioną opiekę lekarza rodzinnego oraz lekarzy specjalistów w placówkach służby zdrowia, do których są dowożeni, korzystają ze specjalistycznych usług rehabilitacyjnych świadczonych przez gabinety rehabilitacji na zewnątrz, w tym przypadku zapewnia się transport do tych placówek.

Podopieczni korzystają z pomocy w załatwianiu spraw osobistych w urzędach, instytucjach publicznych. Udzielając wsparcia mieszkańcom organizowana jest między innymi terapia zajęciowa, święta, uroczystości, imprezy kulturalne i rekreacyjne, wycieczki, wyjazdy do instytucji kulturalnych. Domy dbają o podnoszenie sprawności, aktywizację, kontakt z rodziną i środowiskiem lokalnym, mieszkańcami innych domów pomocy. Wspomniana wcześniej terapia zajęciowa ma za zadanie usprawnienie fizyczne i psychiczne, poprzez zastosowanie celowych i planowych zajęć manualnych dobieranych według zainteresowań i potrzeb mieszkańców. Twórczość plastyczna podopiecznych sprzyja realizacji ich zdolności, a także podnosi poczucie własnej wartości, wiary w swoje możliwości.

Środowiskowy Dom Samopomocy – prowadzony w ramach Ośrodka Matka Boża Uzdrawienie Chorych Caritas Archidiecezji Katowickiej w Knurowie

W powiecie gliwickim funkcjonuje ośrodek wsparcia – Środowiskowy Dom Samopomocy w Knurowie. Jest to zadanie rządowe, prowadzone na zlecenie Powiatu Gliwickiego przez Caritas Archidiecezji Katowickiej, zgodnie z umową z dnia 29 grudnia 2020

r. o powierzenie realizacji zadania publicznego pomiędzy Zarządem Powiatu Gliwickiego, a Caritas Archidiecezji Katowickiej.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Knurowie ma charakter ponadlokalny. Placówka świadczy specjalistyczne usługi opiekuńcze w formie dziennej dla 50 uczestników podzielonych na II grupy:

- osoby z diagnozą zaburzeń psychicznych,
- osoby niepełnosprawne intelektualnie.

Z oferowanych usług korzystają przede wszystkim osoby, które mają trudności z samodzielnym przezwyciężeniem trudnych sytuacji życiowych, w tym w odnalezieniu się w środowisku rodzinnym i społecznym. Dom zapewnia postępowanie rehabilitacyjne opracowane indywidualnie dla każdego uczestnika. Celem postępowania jest poprawa jakości życia poprzez podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności uczestników a tym samym przygotowanie ich do samodzielnego życia w środowisku.

Postępowanie rehabilitacyjne odbywa się w ramach: treningu lekowego, treningu higienicznego, treningu budżetowego, treningu kulinarnego, treningu technicznego, treningu umiejętności społecznych, terapii zajęciowej, nauki czytania i pisanie (osoby upośledzone umysłowo), relaksacji, muzykoterapii, psychoedukacji, świadczeń rekreacyjno-kulturalnych (imprezy okolicznościowe, wycieczki, wyjścia do kina, muzeum, itp.).

Kierowanie osób do Środowiskowego Domu Samopomocy odbywa się na podstawie decyzji administracyjnej wydawanej przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach w oparciu o zgromadzoną dokumentację przesłaną przez ośrodki pomocy społecznej. Decyzja ta określa zakres przyznanych świadczeń.”⁶

Warsztaty Terapii Zajęciowej

Na terenie powiatu gliwickiego funkcjonują dwa WTZ, prowadzone na zlecenie powiatu gliwickiego przez organizacje pozarządowe, które stanowią bazę dla prowadzenia rehabilitacji zawodowej i społecznej wśród osób niepełnosprawnych intelektualnie. Składają się na nią następujące placówki:

1. Warsztaty Terapii Zajęciowej - Ośrodek Matka Boża Uzdrawienie Chorych w Knurowie, prowadzone przez Caritas Archidiecezji Katowickiej – 50 miejsc;
2. Warsztaty Terapii Zajęciowej Stowarzyszenia „Tęcza” w Pyskowicach prowadzone przez Stowarzyszenie Integracji Zawodowej i Społecznej Osób Niepełnosprawnych „Tęcza” z siedzibą w Bycinie przy ul. Pyskowskiej 8a – 36 miejsc.

Warsztaty terapii zajęciowej w ramach prowadzonej przez nie działalności skupiają się na rehabilitacji zawodowej i społecznej. W obszarze rehabilitacji zawodowej uczestnicy

⁶ cyt. za: <http://nowy.pcpr-gliwice.pl/p,105,kierowanie-do-srodowiskowego-domu-samopomocy>

warsztatów uczeni są wykonywania konkretnych czynności, nabywają umiejętności, które mogą być przydatne podczas wykonywania pracy w innych formach zatrudnienia wspomaganego. Ponadto prowadzona jest aktywna promocja wśród przedsiębiorców, ukierunkowana na budowanie pozytywnego wizerunku osoby niepełnosprawnej intelektualnie jako potencjalnego pracownika.

Natomiast w obszarze rehabilitacji społecznej, poprzez udział osób niepełnosprawnych w życiu lokalnej społeczności poprawiany jest ich wizerunek, co wpływa na zmianę postaw społecznych. Ważnym jest aktywne uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych, ale także tych ogólnodostępnych. Poprzez udział w akcjach charytatywnych typu: aukcje i występy, przełamywany jest stereotyp osoby niepełnosprawnej, postrzeganej jako beneficjenta pomocy społecznej. Dzięki zajęciom z zakresu kształtowania zachowań prospołecznych, konstruktywnego rozwiązywania bieżących problemów, komunikacji interpersonalnej, kształtowania postaw asertywnych i empatii, uczestnicy stają się bardziej otwarci na otoczenie i w znacznym stopniu przełamują barierę lękową przed zawieraniem nowych znajomości i nowymi sytuacjami. Ważnym elementem jest udział w wydarzeniach kulturalnych, który umożliwia osobisty rozwój osób niepełnosprawnych intelektualnie, ale także zmienia postawy społeczne. Poprawia to także ich pozycję w rodzinie i umożliwia poszerzanie wiedzy. W trakcie zajęć realizowanych w WTZ pracuje się nad utrwalaniem i poszerzaniem wiedzy, rozwojem zainteresowań i uzdolnień jak również rozszerzeniem wiedzy i doświadczeń życiowych. Zapewnia się możliwość współuczestnictwa w podejmowaniu przez uczestników decyzji w sprawie jakości ich życia i potrzebnej im pomocy.

2.2 Ochrona Zdrowia

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Zespół Opieki Zdrowotnej w Knurowie

Zakład Opieki Zdrowotnej jest jednostką organizacyjną powiatu gliwickiego działającą w obszarze ochrony zdrowia, której celem jest udzielanie świadczeń zdrowotnych służących zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu i poprawie zdrowia oraz innych działań medycznych wynikających z procesu leczenia, a także promocja zdrowia. Wśród głównych zadań ZOZ należy wskazać:

1. Świadczenie usług diagnostyczno-leczniczych, rehabilitacyjnych i specjalistycznych w ramach leczenia ambulatoryjnego.
2. Wykonywanie badań diagnostycznych z zakresu diagnostyki medycznej.
3. Rehabilitacja lecznicza w zakresie kinezyterapii i fizykoterapii.
4. Opieka profilaktyczna nad dziećmi i młodzieżą:
 - a) czynne poradnictwo,
 - b) opieka nad grupami z problemami zdrowotnymi,
 - c) powszechne obowiązkowe badania lekarskie,

- d) szczepienia ochronne,
- 5. Wykonywanie zadań w zakresie medycyny pracy.
- 6. Orzekanie i opiniowanie o stanie zdrowia.
- 7. Pielęgniarstwo i położnictwo środowiskowe.
- 8. Prowadzenie działalności profilaktycznej i oświatowo-wychowawczej.

Powyżej opisana działalność prowadzona jest w ramach następujących poradni:

- Poradnia Lekarza Podstawowej Opieki Zdrowotnej
- Gabinet Pielęgniarki POZ i Położnej POZ
- Poradnia Diabetologiczna
- Poradnia Urologiczna
- Poradnia Otolaryngologiczna
- Poradnia Położniczo-Ginekologiczna
- Poradnia Dermatologiczna
- Poradnia Okulistyczna
- Poradnia Położniczo-Ginekologiczna
- Poradnia Neurologiczna
- Poradnia Medycyny Pracy
- Pracownia fizjoterapii dla dzieci
- Pracownie diagnostyczne: USG

Ponadto na terenie powiatu gliwickiego funkcjonują dwa szpitale: Szpital w Knurowie Sp. z o.o. oraz Szpital w Pyskowicach Sp. z o.o., w których powiat gliwicki posiada większościowe lub całościowe udziały. Zakres działalności obydwóch placówek leczniczych stanowi kompleksowe uzupełnienie systemu ochrony zdrowia funkcjonującego na terenie powiatu.

Sieć aptek na terenie powiatu gliwickiego

W ramach opisu systemu ochrony zdrowia poddano analizie liczbę aptek ogólnodostępnych na terenie powiatu gliwickiego. Wskaźnik liczby ludności przypadającej na aptekę wskazuje na stosunkowo niską ich dostępność na terenie powiatu gliwickiego. Według danych GUS w 2019 roku na terenie powiatu w przeliczeniu na jedną aptekę ogólnodostępną przypadało 3.984 mieszkańców, dla porównania w kraju wartość tego wskaźnika wyniosła 3.124, a w woj. śląskim 3.181.

2.3 Edukacja

W obszarze działalności edukacyjnej na terenie powiatu gliwickiego funkcjonuje pięć placówek oświatowych wypełniających swoje zadania w zakresie kształcenia na poziomie

szkolnictwa średniego i specjalnego dla dzieci i młodzieży oraz dwie działające w obszarze poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego.

Wśród placówek oświatowych prowadzonych przez powiat gliwicki należy wymienić:

1. Zespół Szkół im. I. J. Paderewskiego w Knurowie
2. Zespół Szkół Specjalnych w Knurowie
3. Zespół Szkół Zawodowych Nr 2 w Knurowie
4. Zespół Szkół im. Marii Konopnickiej w Pyskowicach
5. Zespół Szkół Specjalnych w Pyskowicach

W roku szkolnym 2019/2020 odnotowany został wzrost liczby „uczniów powiatowych szkół objętych edukacją zawodową, co może mieć związek z działaniami powiatu gliwickiego wpisującymi się w realizację założeń "Program Rozwoju Szkolnictwa Zawodowego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020" - np. dostosowywaniem kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy, podnoszeniem poziomu kształcenia zawodowego w szkołach, tworzeniem nowoczesnych pracowni nauki zawodu, dobrze wyposażonych w sprzęt, urządzenia i narzędzia, wyposażaniem uczniów w kwalifikacje zawodowe oczekiwane przez potencjalnych pracodawców.

Kierunki kształcenia zawodowego w szkołach powiatowych uwzględniają zapotrzebowanie lokalnego rynku pracy, badane m.in. na potrzeby opracowywanego co roku m.in. przez PUP w Gliwicach "Barometru zawodów" (na liście zawodów deficytowych w 2019 r. znaleźli się m.in. elektrycy, górnicy i operatorzy maszyn wydobywczych, mechanicy pojazdów samochodowych, murarze i tynkarze, pracownicy administracyjni i biurowi, samodzielni księgowi, ślusarze i ratownicy medyczni czyli zawody, w których kształcą lub do których przygotowują szkoły powiatowe). [...] Ponadto [...] od 2014 r. roku systematycznie rośnie zdawalność egzaminów maturalnych w powiatowych technikach, a od dwóch lat notują one lepsze wyniki niż licea ogólnokształcące.”⁷

Poradnie Psychologiczno–Pedagogiczne

W obszarze diagnozowania dzieci i młodzieży na terenie powiatu gliwickiego funkcjonują dwie Poradnie Psychologiczno–Pedagogiczne, które mają swoje siedziby w następujących lokalizacjach⁸:

- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Knurowie przy ulicy Kosmonautów 5a, obejmująca swym działaniem gminy: Knurów, Gierałtowice, Pilchowice, Sośnicowice;
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Pyskowicach przy ulicy Kardynała Stefana Wyszyńskiego 37, obejmująca swym zasięgiem gminy: Pyskowice, Wielowieś, Toszek i Rudziniec.

Do głównych zadań Poradni należą:

⁷ Raport o stanie powiatu gliwickiego za 2019 rok – s. 58-59

⁸ op.cit – s. 56

1. wczesne wspomaganie ze względu na niedosłuch, niedowidzenie, niepełnosprawność intelektualną, niepełnosprawność ruchową, niepełnosprawność sprzężoną, a także autyzm,
2. diagnoza i terapia dziecka,
3. zapewnienie specjalistycznej pomocy psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej w formie doradztwa, działań profilaktycznych w środowisku dziecka oraz wsparcia kierowanego do rodziców i nauczycieli,
4. doradztwo zawodowe,
5. diagnoza logopedyczna małych dzieci z opóźnionym lub zaburzonym rozwojem mowy, diagnoza logopedyczna dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym z wadami wymowy oraz zaburzeniami mowy, indywidualna terapia logopedyczna dla dzieci,
6. wspomaganie przedszkoli, szkół i innych placówek oświatowych.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Knurówie realizuje w powiecie gliwickim zadania wiodącego ośrodka koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczego. Ośrodek został utworzony w ramach programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” na podstawie uchwały Rady Ministrów podjętej na podstawie ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Realizuje on następujące zadania⁹:

- udziela rodzicom specjalistycznej informacji dotyczącej problemów rozwojowych dziecka,
- wskazuje właściwe dla dziecka i jego rodziny formy kompleksowej, specjalistycznej pomocy, w szczególności rehabilitacyjnej, terapeutycznej, fizjoterapeutycznej, psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej.
- wskazuje jednostki udzielające specjalistycznej pomocy dzieciom,
- organizuje wczesne wspomaganie rozwoju dziecka.
- koordynuje korzystanie z usług specjalistów dostępnych na obszarze powiatu

Obecnie wielospecjalistyczną terapią objętych jest 59 dzieci od urodzenia do rozpoczęcia nauki w szkole.

Ponadto w ramach sieci współpracy PPP w Knurówie wraz z Miejską Biblioteką Publiczną organizuje warsztaty coachingu rodzinnego. Tematyka spotkań dostosowana jest do potrzeb środowiska lokalnego i obejmuje następujące zagadnienia:

- wspomaganie rozwoju mowy dziecka od urodzenia,
- zapobieganie wadom wymowy,
- zabawy wspomagające rozwój psychomotoryczny dziecka,
- wczesna nauka czytania metodą krakowską,

⁹ Źródło: Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Knurówie

- wpływ wysokich technologii na rozwój dziecka,
- wpływ diety na rozwój dziecka,
- rozwój ruchowy i jego nieprawidłowości

2.4 Bezpieczeństwo

Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Gliwicach

Głównym obszarem działania jest walka z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami. Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Gliwicach prowadzi aktywną współpracę ze strukturami OSP, polegającą na zabezpieczeniu gotowości operacyjnej jednostek OSP. Wśród najważniejszych należy wymienić: wyposażanie w sprzęt ratowniczo-gaśniczy, analizowanie potrzeb operacyjnych w celu włączenia jednostek OSP do KSRG, jak również wyposażanie w specjalistyczny sprzęt ratownictwa komunikacyjnego. Ponadto organizowane są szkolenia dla strażaków OSP.

Komenda Miejska Policji w Gliwicach

Podejmuje działania w obszarze ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego w miejscach publicznych oraz w środkach publicznego transportu i komunikacji, w ruchu drogowym i na wodach przeznaczonych do powszechnego korzystania. Ponadto prowadzona jest kontrola przestrzegania przepisów porządkowych i administracyjnych związanych z działalnością publiczną lub obowiązujących w miejscach publicznych.

Godnym zwrócenia uwagi jest podejmowanie działań w ramach tworzenia i realizacji, we współdziałaniu z organami samorządu terytorialnego oraz organizacjami i instytucjami pozarządowymi programów prewencyjnych ukierunkowanych na:

- a) zapewnienie osobom zamieszkałym na obszarze powiatu, bezpieczeństwa i porządku w miejscach publicznych,
- b) zwalczanie przestępczości,
- c) ujawnianie, zapobieganie i zwalczanie zjawisk patologii społecznej, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży.

Prowadzona jest również edukacja mieszkańców w zakresie uwarunkowań dotyczących utrzymywania porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz aktywnego udziału w przedsięwzięciach profilaktycznych podejmowanych na obszarze powiatu.

Edukacja mieszkańców obejmuje również, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży szkolnej - zagadnienia bezpiecznego korzystania z dróg i przeciwdziałania zagrożeniom w ruchu drogowym. Opracowywane i wdrażane są programy propagujące zasady bezpieczeństwa ruchu drogowego. Podejmowana jest stała współpraca z placówkami oświatowymi, samorządowymi i przedstawicielami lokalnej prasy, w tym organizowane są

konkursy i zawody w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego dla uczniów placówek oświatowych na terenie powiatu.

Komenda Miejska Policji podejmuje ponadto aktywne działania ukierunkowane na zwalczanie przestępczości oraz ograniczenie zjawisk kryminogennych poprzez ich rozpoznanie, zapobieganie, wykrywanie i ściganie. Prowadzona jest stała analiza stanu zagrożenia zjawiskami przestępczości i patologii społecznej w celu wypracowania modelowych rozwiązań i propagowanie sposobów ograniczania i skutecznego zapobiegania przestępczości, ze szczególnym uwzględnieniem zjawisk patologicznych dotyczących dzieci i młodzieży.

2.5 Rynek Pracy

Powiatowy Urząd Pracy w Gliwicach

Powiat gliwicki jest objęty działaniami Powiatowego Urzędu Pracy w Gliwicach. Głównym obszarem jego działania jest realizacja zadań określonych w: ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, innych właściwych przepisach prawa, w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej. Celem, do którego dąży PUP w ramach realizowanych działań jest osiągnięcie:

- 1) pełnego i produktywnego zatrudnienia,
- 2) rozwoju zasobów ludzkich,
- 3) osiągnięcie wysokiej jakości pracy,
- 4) wzmacniania integracji oraz solidarności społecznej,
- 5) zwiększania mobilności na rynku pracy.

2.6 Organizacje Pozarządowe

Obszar powiatu gliwickiego charakteryzuje się bardzo dużym wskaźnikiem zaangażowania trzeciego sektora. Na terenie powiatu funkcjonuje 173 organizacji pozarządowych, które aktywnie działają w różnych dziedzinach na rzecz społeczności lokalnych. Wśród nich 15 posiada status organizacji pożytku publicznego. Natomiast 41, to ochotnicze straże pożarne. Szczegółową informację o organizacjach pozarządowych (bez OSP) z terenu powiatu gliwickiego zawiera poniższa tabela. Należy ponadto zwrócić uwagę, że w ramach Starostwa Powiatowego w Gliwicach zostało powołane Powiatowe Centrum Organizacji Pozarządowych, które aktywnie współpracuje z trzecim sektorem.

Tabela nr 1 – Organizacje pozarządowe działające na terenie powiatu gliwickiego

Miejscowość	Forma organizacyjno-prawna	Nazwa
BARGŁÓWKA	Stowarzyszenia	KLUB SPORTOWY "KORONA" BARGŁÓWKA Z SIEDZIBĄ W BARGŁÓWCE
		STOWARZYSZENIE SPOŁECZNO-KULTURALNO-SPORTOWE "JAGODA"
		STOWARZYSZENIE SPORTOWE RANCHO U MARKA
BOJSZÓW	Stowarzyszenia	KLUB SPORTOWY ORŁY BOJSZÓW Z SIEDZIBĄ W BOJSZOWIE
		STOWARZYSZENIE KOBIET WIEJSKICH W BOJSZOWIE
BYCINA	Stowarzyszenia	LUDOWY KLUB SPORTOWY "ŚLĄZAK"
		STOWARZYSZENIE INTEGRACJI ZAWODOWEJ I SPOŁECZNEJ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH "TĘCZA"
		STOWARZYSZENIE ROZWOJU WSI "PRZYSZŁOŚĆ" Z SIEDZIBĄ W BYCINIE
CHECHŁO CHUDÓW	Stowarzyszenia	STOWARZYSZENIE NA RZECZ ROZWOJU SOŁECTWA CHECHŁO
	Stowarzyszenia	LUDOWY KLUB SPORTOWY "GWIAZDA" CHUDÓW W CHUDOWIE
		STOWARZYSZENIE „KAMRATKI”
		STOWARZYSZENIE CHUDÓW-NASZ DOM
		STOWARZYSZENIE CENTRUM OCHRONY ZABYTEKÓW GMINY GIERAŁTOWICE
CIOCHOWICE	Fundacje	FUNDACJA "ZAMEK CHUDÓW"
	Stowarzyszenia	LUDOWY KLUB SPORTOWY "PRZYSZŁOŚĆ" CIOCHOWICE
		STOWARZYSZENIE „NATURA” CIOCHOWICE
GIERAŁTOWICE	Stowarzyszenia	FORUM MŁODZIEŻY SAMORZĄDOWEJ
		KLUB STRZELECKI "SILESIA GUNS"
		KLUB SPORTOWY „GARDA” GIERAŁTOWICE
		KLUB SZACHOWY „GAMBIT-GOK” GIERAŁTOWICE
		KOMITET BUDOWY SIECI GAZOWEJ SOŁECTWA GIERAŁTOWICE
		KÓŁKO ROLNICZE W GIERAŁTOWICACH
		LUDOWY KLUB SPORTOWY 35 GIERAŁTOWICE
		STOWARZYSZENIE "LEPSZA PRZYSZŁOŚĆ"
		STOWARZYSZENIE "MOJA GMINA NASZ POWIAT"
		STOWARZYSZENIE "PORADA"
		STOWARZYSZENIE KLUB ABSTYNETÓW "STOKROTKA"
		STOWARZYSZENIE MUZYCZNE "MOZART"
		STOWARZYSZENIE WSPIERANIA ROZWOJU ANESTEZJOLOGII ZABRZAŃSKIEJ Z SIEDZIBĄ W GIERAŁTOWICACH
		STOWARZYSZENIE ŻEGLARSKIE "KOTWICA"
		"SŁONECZNA FUNDACJA"
KLESZCZÓW	Fundacje	"SŁONECZNA FUNDACJA"
	Stowarzyszenia	LUDOWY KLUB SPORTOWY "START KLESZCZÓW"
		STOWARZYSZENIE GILDIA KOMILITON
KNURÓW	Fundacje	FUNDACJA "STRACHU" OŚRODEK REHABILITACYJNY
	Stowarzyszenia	"OGNIKO TOWARZYSTWA KRZEWIENIA KULTURY FIZYCZNEJ SZCZYGŁOWICE"

Miejscowość	Forma organizacyjno-prawna	Nazwa
		AKADEMIA EDUKACJI INFORMATYCZNEJ
		AMATORSKI KLUB BIEGACZA W KNUROWIE
		ORGANIZACJA EKOLOGICZNA „ARKA”
		CENTRUM EDUKACJI ŚRODOWISKOWEJ
		GRUPA POSZUKIWAWCZO-RATOWNICZA KNURÓW
		KLUB BIEGACZA „ORŁY”
		KLUB SPORTOWY „OLIMP” SZCZYGŁOWICE
		KLUB SPORTOWY „SPARTAN” KNURÓW
		KLUB ABSTYNETÓW "SIÓDEMKA" W KNURÓWIE
		KLUB SPORTOWY "CONCORDIA" KNURÓW
		KNUROWSKA INICJATYWA OBYWATELSKA
		KNUROWSKI KLUB KYOKUSHIN KARATE W KNUROWIE
		KNUROWSKIE STOWARZYSZENIE CYKLISTÓW
		KNUROWSKIE STOWARZYSZENIE DIABETYKÓW
		KNUROWSKIE STOWARZYSZENIE KUPCÓW I RZEMIEŚNIKÓW Z SIEDZIBĄ W KNUROWIE
		KNUROWSKI UNIWERSYTET TRZECIEGO WIEKU
		KNUROWSKIE TOWARZYSTWO KOSZYKÓWKI
		OCHOTNICZE CENTRUM RATOWNICTWA KNURÓW
		RUCH SAMORZĄDOWY ZGODA I PRZYSZŁOŚĆ
		SILESIA SUPERIOR
		STOWARZYSZENIE "ORKIESTRA KOPALNI WĘGLA KAMIENNEGO KNURÓW"
		STOWARZYSZENIE „KOLEJ NA KNURÓW”
		STOWARZYSZENIE „KOLOROWE DAMY”
		STOWARZYSZENIE „ZMIENIAMY KNURÓW”
		STOWARZYSZENIE CALVI CANTORES
		STOWARZYSZENIE CENTRUM TERAPII DZIECIĘCEJ "TĘCZA"
		STOWARZYSZENIE CZTERY PORY ROKU
		STOWARZYSZENIE FIGHT CLUB KNURÓW
		STOWARZYSZENIE HOSPICJUM ŚW. JANA BOŻEGO W KNUROWIE
		STOWARZYSZENIE KREATYWNA WARSZTATOWNIA SKŁAD
		STOWARZYSZENIE MIEJSKIE TOWARZYSTWO SPORTOWE KNURÓW
		STOWARZYSZENIE MIŁOŚNIKÓW DROBNEGO INWENTARZA W KNUROWIE
		STOWARZYSZENIE MŁODZIEŻOWY CHÓR SCHOLA CANTORUM
		STOWARZYSZENIE MUZYCZNO-KULTURALNE "SZCZYGŁOWICE" W KNUROWIE
		STOWARZYSZENIE OPIEKI NAD ZWIERZĘTAMI NA RZECZ KOTÓW WOLNO ŻYJĄCYCH
		STOWARZYSZENIE PIŁKI NOŻNEJ "MILENIUM" KNURÓW
		STOWARZYSZENIE RODZIN I PRZYJACIÓŁ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ
		STOWARZYSZENIE WĘDKARSKIE GÓRNIK II W KNUROWIE
		STOWARZYSZENIE WSPIERANIA SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH

Miejscowość	Forma organizacyjno-prawna	Nazwa
KOTLISZOWICE	Fundacje	I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI "WSPIERAMY"
		TOWARZYSTWO MIŁOŚNIKÓW KNUROWA
		UCZNIOWSKI KLUB SPORTOWY „EUGEN”
		TOWARZYSTWO SYMPATYKÓW PIŁKI NOŻNEJ PIĘCIOOSOBOWEJ W KNUROWIE
		"FUNDACJA DZIECI I MŁODZIEŻY NIEPEŁNOSPRAWNEJ PROMYCZEK"
		"FUNDACJA MALI PRZYJACIELE"
	Stowarzyszenia	FUNDACJA "POMAGANIE ŁĄCZY LUDZI"
		STOWARZYSZENIE KGW POD KALBERGIEM
KOTULIN	Stowarzyszenia	LUDOWY ZESPÓŁ SPORTOWY TOSZECKA AKADEMIA PIŁKARSKA
		EKOTULIN - CZYSTE ŚRODOWISKO
		LUDOWY KLUB SPORTOWY "FORTUNA" KOTULIN Z SIEDZIBĄ W KOTULINIE
		STOWARZYSZENIE "RAZEM DLA KOTULINA"
KOZŁÓW	Stowarzyszenia	STOWARZYSZENIE „CZYSTE POWIETRZE – CZYSTA WODA”
		STOWARZYSZENIE ORKIESTRA DĘTA KOTULIN
		STOWARZYSZENIE KLASTER CZYSTA RZĘKA
		PRZYSZKOLNY KLUB SPORTOWY „RUCH KOZŁÓW”
KUŹNIA NIEBOROWSKA LIGOTA ŁABĘDZKA	Stowarzyszenia	STOWARZYSZENIE NA RZECZ OSÓB Z UPOŚLEDZENIEM UMYŚŁOWYM I CHORYCH PSYCHICZNIE
	Stowarzyszenia	KLUB SPORTOWY AKADEMIA TENISA STOŁOWEGO ATOM&IWAN&DARO
	Stowarzyszenia	UCZNIOWSKI LUDOWY KLUB SPORTOWY „TAJFUN”
ŁANY WIELKIE	Stowarzyszenia	KLUB SPORTOWY "SOKÓŁ" ŁANY WIELKIE Z SIEDZIBĄ W ŁANACH WIELKICH
		POLSKO-ETIOPSKIE STOWARZYSZENIE MISYJNE "NADZIEJA - TESFA"
		STOWARZYSZENIE ORKIESTRA DĘTA ŁANY WIELKIE
ŁĄCZA	Stowarzyszenia	LUDOWY KLUB SPORTOWY "LEŚNIK" ŁĄCZA Z SIEDZIBĄ W ŁĄCZY
		STOWARZYSZENIE KULTURALNE "LATSCHA"
NIEBOROWICE	Stowarzyszenia	"TOWARZYSTWO MIŁOŚNIKÓW GÓRNOŚLĄSKIEJ KOLEI WĄSKOTOROWEJ" W RUDACH WIELKICH
		STOWARZYSZENIE DLA PRZYSZŁYCH POKOLEŃ
NIEWIESZE	Stowarzyszenia	"NOVUM HORIZON"
PACZYNA	Fundacje	FUNDACJA "ZACISZE GRAŻYNY"
	Stowarzyszenia	LUDOWY KLUB SPORTOWY "ORZEŁ" PACZYNA Z SIEDZIBĄ W PACZYNI
	Fundacje	FUNDACJA RODZINNEJ OPIEKI ZASTĘPCZEJ "NASZ DOM ZASTĘPCZY"
PANIÓWKI	Stowarzyszenia	KÓŁKO ROLNICZE PANIÓWKI
		KLUB INWESTORÓW GMINY GIERAŁTOWICE
		LUDOWY KLUB SPORTOWY "TEMPO" PANIÓWKI
		STOWARZYSZENIE KOŁO EMERYTÓW I RENCISTÓW
		STOWARZYSZENIE MIESZKAŃCÓW OSIEDLA LEŚNEGO W PANIÓWKACH

Miejscowość	Forma organizacyjno-prawna	Nazwa
PILCHOWICE	Stowarzyszenia	TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ PANIÓWEK
		DOM POMOCY SPOŁECZNEJ DLA DZIECI I MŁODZIEŻY PROWADZONY PRZEZ ZAKON OJCÓW KAMILIANÓW
		LUDOWY KLUB SPORTOWY "VICTORIA" PILCHOWICE
		POLSKI ZWIĄZEK HODOWCÓW GOŁĘBI RASOWYCH DROBIU OZDOBNEGO I ZWIERZĄT HOBBYSTYCZNYCH ODDZIAŁ PILCHOWICE
		STOWARZYSZENIE MIESZKAŃCÓW GMINY PILCHOWICE "SIEDEM"
		STOWARZYSZENIE WSPIERANIA ZEPOŁÓW RATUNKOWYCH Z PSAMI – SAR SUPPORT
		STOWARZYSZENIE PILCHOWICZANIE PILCHOWICZANOM
		SZPITAL CHOROBY PŁUC IM. ŚW. JÓZEFA W PILCHOWICACH
		ŚLĄSKIE STOWARZYSZENIE INTEGRACYJNE "OTWARTY DOM"
PŁAWNIOWICE	Stowarzyszenia	JACHT KLUB "BOSMAN"
		LUDOWY KLUB SPORTOWY "OLIMPIA" PŁAWNIOWICE Z SIEDZIBĄ W PŁAWNIOWICACH
		STOWARZYSZENIE PROMOCJI ZDROWIA I TRZEźWEGO STYLU ŻYCIA "SZANSA"
		UCZNIOWSKI KLUB SPORTOWY „PŁAWNIOWICE”
PNIÓW PONISZOWICE	Stowarzyszenia	UCZNIOWSKI KLUB SPORTOWY „RUCH” W PNIOWIE
	Stowarzyszenia	LUDOWY KLUB SPORTOWY "NAPRZÓD" PONISZOWICE Z SIEDZIBĄ W PONISZOWICACH
PRZYSZOWICE	Stowarzyszenia	CENTRUM EDUKACJI I WARUNKÓW ROZWOJU
		KÓŁKO ROLNICZE PRZYSZOWICE
		LUDOWY KLUB SPORTOWY JEDNOŚĆ 32 PRZYSZOWICE Z SIEDZIBĄ W PRZYSZOWICACH
		STOWARZYSZENIE EMERYTÓW RENCISTÓW I INWALIDÓW W PRZYSZOWICACH
		STOWARZYSZENIE NA RZECZ POSZKODOWANYCH PRZEZ ZAKŁADY GÓRNICZE
		STOWARZYSZENIE NA RZECZ ROZWOJU I BEZPIECZEŃSTWA GMIN GÓRNICZYCH
		STOWARZYSZENIE PRODUCENTÓW ROLNYCH W PRZYSZOWICACH
		STOWARZYSZENIE „PORADA”
		TOWARZYSTWO MIŁOŚNIKÓW PRZYSZOWIC
		"PYSKOWICKIE NARODZINY" Z SIEDZIBĄ W PYSKOWICACH
PYSKOWICE	Stowarzyszenia	JA-TY-MY STOWARZYSZENIE ŚRODOWISK OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH, ICH RODZIN I PRZYJACIÓŁ
		MIEJSKI KLUB SPORTOWO-REKREACYJNY "CZARNI" PYSKOWICE
		MIEJSKI KLUB SPORTOWO-REKREACYJNY PYSKOWICE
		PYSKOWICKIE TOWARZYSTWO PRZYJAŹNI POLSKO-FRANCUSKIEJ
		SAMORZĄDOWE FORUM SPOŁECZNO-GOSPODARCZE Z SIEDZIBĄ W PYSKOWICACH
		SENIORSKI KLUB SPORTOWY "AKTYWNA RODZINA"

Miejscowość	Forma organizacyjno-prawna	Nazwa	
		STOWARZYSZENIE DRUGIE ŻYCIE	
		STOWARZYSZENIE LUDZIE MIASTA	
		STOWARZYSZENIE MIESZKAŃCÓW OSIEDLA DOMÓW JEDNORODZINNYCH "MIKOSZOWINA - PTASIE OSIEDLE"	
		STOWARZYSZENIE PAMIĘCI ARMII KRAJOWEJ ODDZIAŁ PYSKOWICE	
		STOWARZYSZENIE PRZYJACIÓŁ CHORYCH "HOSPICIUM W PYSKOWICACH"	
		STOWARZYSZENIE STACJA PYSKOWICE	
		STOWARZYSZENIE WĘDKARSKIE "WODOCIĄGI"	
		STOWARZYSZENIE WYCHOWANKÓW, PRZYJACIÓŁ LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO IM. MARII KONOPNICKIEJ	
		STOWARZYSZENIE TURYSTYCZNO-SPORTOWE MAYTUR	
		STOWARZYSZENIE „WSPÓLNOTA WYPOCZYNKOWA”	
		STOWARZYSZENIE RODZIN I PRZYJACIÓŁ DZIECI I OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH „CHCEMY BYĆ”	
		FUTSAL CLUB PYSKOWICE	
		KLUB FUTSAL AKADEMIA PYSKOWICE	
		KLUB SENIORA 50+ PRZY PARAFII MATKI BOSKIEJ NIEUSTAJĄCEJ POMOCY	
		KLUB SPORTOWO-REKREACYJNY „REMEDIUM”	
		KLUB SYMPTYKÓW SIATKÓWKI „GUMISIE”	
		MIEJSKI KLUB SPORTOWY „RETURN”	
		UCZNIOWSKI KLUB SPORTOWY „FENIKS”	
		UCZNIOWSKI KLUB SPORTOWY „ROBIN HOOD”	
		ŚLĄSKI KLUB TAEKWON-DO	
		TOWARZYSTWO OCHRONY ZABYTKÓW KOLEJNICTWA I ORGANIZACJI SKANSENÓW PYSKOWICE	
		TOWARZYSTWO PRZYJAŹNI PYSKOWIC I FLORSHEIM	
		UNIwersytet TRZECIEGO WIEKU W PYSKOWICACH	
	Fundacje	FUNDACJA FOR THEIR KIDS	
		FUNDACJA POMOCNA DŁOŃ DLA ŚLĄSKA	
		FUNDACJA ZAGŁĘBIE KULTURY	
	RACHOWICE	Stowarzyszenia	KLUB SPORTOWY "KS 94" RACHOWICE Z SIEDZIBĄ W RACHOWICACH
	RUDNO	Fundacje	FUNDACJA ROZWOJU LOKALNEGO AMOŻEBYTAK!
		Stowarzyszenia	LUDOWY KLUB SPORTOWY "MŁODOŚĆ" RUDNO
	RUDZINIEC	Stowarzyszenia	STOWARZYSZENIE NA RZECZ ODNOWY I ROZWOJU LOKALNEGO SOŁECTWA RUDNO
			STOWARZYSZENIE WSPIERANIA ROZWOJU USŁUG W DZIEDZINIE OPOMIAROWANIE MEDIÓW - SMART METERING
			LUDOWY KLUB SPORTOWY "AMATOR" W RUDZIŃCU
MŁODZIEŻOWA ORKIESTRA DĘTA - RUDZINIEC			
STOWARZYSZENIE NA RZECZ ROZWOJU GMINY RUDZINIEC			
GÓRNOŚLĄSKIE STOWARZYSZENIE STRZELCÓW I KOLEKCJONERÓW BRONI			
		KLUB KARATE KYOKUSHIN W RUDZIŃCU	

Miejscowość	Forma organizacyjno-prawna	Nazwa
SIERAKOWICE SOŚNICOWICE	Fundacje Stowarzyszenia	TOWARZYSTWO WĘDKARSKIE „LEŚNIK”
		UCZNIOWSKI KLUB SPORTOWY „ORZEŁ RUDZINIEC”
		FUNDACJA "FUNNY HORSE"
		KLUB JEŹDZIECKI "TRACHY" SOŚNICOWICE
		STOWARZYSZENIE „TEAM SMOLNICA”
		MŁODZIEŻOWY KLUB SPORTOWY „SOŚNICOWICE”
		STOWARZYSZENIE INICJATORZY ZMIAN
		STOWARZYSZENIE MUZYCZNE CHOPIN
		STOWARZYSZENIE NA RZECZ OSÓB Z UPOŚLEDZENIEM UMYSŁOWYM - "NADZIEJA" Z SIEDZIBĄ W SOŚNICOWICACH
		STOWARZYSZENIE PASJONATÓW DAWNEJ TECHNIKI
		STOWARZYSZENIE SPOŁECZNO-KULTURALNE MIESZKAŃCÓW POWIATU GLIWICKIEGO
STANICA	Fundacje Stowarzyszenia	FUNDACJA MANUFAKTURA KULTURY
		LUDOWY KLUB SPORTOWY "ORZEŁ" STANICA Z SIEDZIBĄ W STANICY
ŚWIBIE TACISZÓW	Stowarzyszenia Stowarzyszenia	STOWARZYSZENIE "STANICA PRZYJAZNE SOŁECTWO"
		LUDOWY KLUB SPORTOWY "NAPRZÓD" ŚWIBIE
TOSZEK	Stowarzyszenia	LUDOWY KLUB SPORTOWY "PŁOMIEŃ" TACISZÓW Z SIEDZIBĄ W TACISZOWIE
		STOWARZYSZENIE PRZYJACIÓŁ DZIERŻNA DUŻEGO
		"STOWARZYSZENIE WIZAWI"
		KLUB SPORTOWY "ZAMKOWIEC" W TOSZKU
		KURKOWE BRACCTWO STRZELECKIE W TOSZKU
		STOWARZYSZENIE „WIZAWI” W TOSZKU
		STOWARZYSZENIE KGW POD KOLBERGIEM
		STOWARZYSZENIE ORKIESTRA DĘTA TOSZEK
		STOWARZYSZENIE "DOBRO DZIECKA"
		STOWARZYSZENIE "TOSZEK - NASZA GMINA"
		STOWARZYSZENIE DOBROCZYNNE "PODARUJ SERCE"
		STOWARZYSZENIE MIŁOŚNIKÓW KONI "HUBERTUS"
		STOWARZYSZENIE SOŁTYSÓW WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO Z SIEDZIBĄ W TOSZKU
		TOSZECKIE STOWARZYSZENIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
		TOSZECKIE TOWARZYSTWO ŚPIEWACZE
		TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ ZIEMI TOSZECKIEJ
		FUNDACJA ROZWOJU INICJATYW SPOŁECZNYCH "FRIS"
		LUDOWY KLUB SPORTOWY "TĘCZA" WIELOWIEŚ
WIELOWIEŚ	Fundacje Stowarzyszenia	LUDOWY KLUB SPORTOWY „ZRYW” RADONIA
		STOWARZYSZENIE WIELOWIEŚ - GMINA PRZYSZŁOŚCI
WILCZA	Stowarzyszenia	LUDOWY KLUB SPORTOWY "WILKI" WILCZA Z SIEDZIBĄ W WILCZY
		STOWARZYSZENIE BUSINESS MANAGEMENT CLUB WILCZA
		STOWARZYSZENIE HOBBYSTÓW DROBNEGO INWENTARZA W WILCZY
		STOWARZYSZENIE SAMORZĄDOWE MIESZKAŃCÓW I PRZYJACIÓŁ GMINY PILCHOWICE "RAZEM W PRZYSZŁOŚĆ"

Miejscowość	Forma organizacyjno-prawna	Nazwa
ŻERNICA	Stowarzyszenia	STOWARZYSZENIE KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH
		KÓŁKO ROLNICZE W ŻERNICY GMINA PILCHOWICE
		STOWARZYSZENIE KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH
		KLUB SPORTOWY „NAPRZÓD” ŻERNICA
	Fundacje	STOWARZYSZENIE TENISA STOŁOWEGO
		FUNDACJA NA RZECZ OCHRONY PRAW ZWIERZĄT ANIMALS
		TIME

Źródło: <https://ekrs.ms.gov.pl> według stanu na 15 grudnia 2020 roku

3. Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej

Rozdział poświęcony diagnozie sytuacji społeczno-ekonomicznej powiatu gliwickiego w swojej głównej strukturze obejmuje obszary z zakresu demografii, rynku pracy oraz zagadnień będących przedmiotem oddziaływania systemu pomocy społecznej.

3.1 Struktura ludności w powiecie

Powiat gliwicki plasuje się na 9 miejscu, spośród powiatów ziemskich Województwa Śląskiego, pod względem ogólnej liczby mieszkańców. Według stanu na koniec 2019 roku liczba mieszkańców powiatu gliwickiego wyniosła 115 528 osób, co stanowiło 2,6% ogółu populacji Województwa Śląskiego. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 2 - Rozkład ludności Województwa Śląskiego wg stanu na koniec 2019 roku

Wyszczególnienie	Ludność ogółem	Udział ludności powiatów w ogólnej liczbie mieszkańców Województwa Śląskiego
ŚLĄSKIE	4 517 635	100%
Powiaty	1 998 961	44,2%
Powiat będziński	148 089	3,3%
Powiat bielski	165 960	3,7%
Powiat cieszyński	178 191	3,9%
Powiat częstochowski	134 555	3,0%
Powiat gliwicki	115 528	2,6%
Powiat kłobucki	84 591	1,9%
Powiat lubliniecki	76 451	1,7%

Wyszczególnienie	Ludność ogółem	Udział ludności powiatów w ogólnej liczbie mieszkańców Województwa Śląskiego
Powiat mikołowski	98 990	2,2%
Powiat myszkowski	70 880	1,6%
Powiat pszczyński	111 539	2,5%
Powiat raciborski	108 211	2,4%
Powiat rybnicki	78 213	1,7%
Powiat tarnogórski	140 519	3,1%
Powiat bieruńsko-lędziński	59 776	1,3%
Powiat wodzisławski	157 088	3,5%
Powiat zawierciański	117 624	2,6%
Powiat żywiecki	152 756	3,4%
miasta na prawach powiatów	2 518 674	55,8%
Powiat m. Bielsko-Biała	170 663	3,8%
Powiat m. Bytom	165 263	3,7%
Powiat m. Chorzów	107 807	2,4%
Powiat m. Częstochowa	220 433	4,9%
Powiat m. Dąbrowa Górnicza	119 373	2,6%
Powiat m. Gliwice	178 603	4,0%
Powiat m. Jastrzębie-Zdrój	88 743	2,0%
Powiat m. Jaworzno	91 115	2,0%
Powiat m. Katowice	292 774	6,5%
Powiat m. Mysłowice	74 618	1,7%
Powiat m. Piekary Śląskie	55 030	1,2%
Powiat m. Ruda Śląska	137 360	3,0%
Powiat m. Rybnik	138 098	3,1%
Powiat m. Siemianowice Śląskie	66 841	1,5%
Powiat m. Sosnowiec	199 974	4,4%
Powiat m. Świętochłowice	49 557	1,1%
Powiat m. Tychy	127 590	2,8%
Powiat m. Zabrze	172 360	3,8%
Powiat m. Żory	62 472	1,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura ludności powiatu gliwickiego na przestrzeni ostatnich 5 lat, biorąc pod uwagę udział kobiet i mężczyzn, wykazuje się stabilnością, niedostrzegalne są znaczące odchylenia w rozkładzie tych grup populacji. Średnia wielkość udziału mężczyzn w populacji mieszkańców powiatu w badanym okresie wyniosła 48,5%, a kobiet 51,5%. Szczegółowe dane zawarto w poniższej tabeli.

Tabela nr 3 - Stan ludności wg miejsca zamieszkania i płci (stan na koniec roku)

Wyszczególnienie	Powiat gliwicki									
	2015		2016		2017		2018		2019	
	liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział
ogółem	115 179	100,00%	115 360	100,00%	115 647	100,00%	115 558	100,00%	115 528	100,00%
mężczyźni	55 780	48,43%	55 887	48,45%	56 008	48,43%	56 051	48,50%	56 005	48,48%
kobiety	59 399	51,57%	59 473	51,55%	59 639	51,57%	59 507	51,50%	59 523	51,52%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując strukturę mieszkańców powiatu gliwickiego na przestrzeni lat 2017-2019 należy stwierdzić, że nie zachodzą znaczące zmiany w zakresie ogólnej liczby mieszkańców. Badając rozmieszczenie mieszkańców powiatu zauważamy, że udział ich liczby w poszczególnych gminach wykazuje się stabilnością. W badanym okresie nie zachodziły istotne zmiany liczby mieszkańców, które miałyby dynamiczny charakter. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 4 – Liczba mieszkańców powiatu gliwickiego wg miejsca zamieszkania w podziale na gminy w latach 2017-2019 (stan na koniec roku)

powiat / gminy	2017		2018		2019	
	ludność ogółem	udział	ludność ogółem	udział	ludność ogółem	udział
Powiat gliwicki	115 647	100,00%	115 558	100,00%	115 528	100,00%
Knurów	38 594	33,37%	38 402	33,23%	38 112	32,99%
Pyskowice	18 417	15,93%	18 456	15,97%	18 429	15,95%
Gierałtowiec	12 009	10,38%	12 051	10,43%	12 183	10,55%
Pilchowice	11 838	10,24%	11 887	10,29%	12 013	10,40%
Rudziniec	10 655	9,21%	10 623	9,19%	10 643	9,21%
Sośnicowice	8 821	7,63%	8 874	7,68%	8 909	7,71%
Toszek	9 426	8,15%	9 409	8,14%	9 383	8,12%
Wielowieś	5 887	5,09%	5 856	5,07%	5 856	5,07%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując dynamikę zmian liczby mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu gliwickiego należy stwierdzić, że na wyróżnienie zasługują pod tym względem gminy: Gierałtowiec, Pilchowice, Sośnicowice. W latach 2017-2019 wymienione gminy wykazały się dodatnią dynamiką przyrostu liczby mieszkańców, równą lub większą niż 1%. Wyraźnie przekraczając tempo przyrostu mieszkańców wyliczone dla całego powiatu, które w analizowanym okresie przyjęło wielkość -0,10%. Jednocześnie dla gmin: Knurów, Toszek i Wielowieś odnotowana została ujemna dynamika przyrostu liczby mieszkańców, co może

sugerować migrację mieszkańców z terenów miejskich do obszarów wiejskich zważywszy, że najbardziej zaludniona gmina Knurów w tym czasie zanotowała ponad 1% dynamikę spadku liczby jej mieszkańców. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 5 – Dynamika zmian liczby mieszkańców w poszczególnych gminach za lata 2017-2019 (stan na koniec roku)

powiat / gminy	rok				
	2017	2018		2019	
	ludność ogółem	ludność ogółem	zmian [%] [2017 = 100]	ludność ogółem	zmian [%] [2017 = 100]
Powiat gliwicki	115 647	115 558	-0,08%	115 528	-0,10%
Knurów	38 594	38 402	-0,50%	38 112	-1,25%
Pyskowice	18 417	18 456	0,21%	18 429	0,07%
Gierałtowice	12 009	12 051	0,35%	12 183	1,45%
Pilchowice	11 838	11 887	0,41%	12 013	1,48%
Rudziniec	10 655	10 623	-0,30%	10 643	-0,11%
Sośnicowice	8 821	8 874	0,60%	8 909	1,00%
Toszek	9 426	9 409	-0,18%	9 383	-0,46%
Wielowieś	5 887	5 856	-0,53%	5 856	-0,53%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Istotną z punktu widzenia problemów społecznych jest struktura wiekowa mieszkańców powiatu. Skupiając się na grupie wiekowej powyżej 65 roku życia, która stanowi jeden z podstawowych obszarów oddziaływania jednostek pomocy społecznej, należy stwierdzić, że grupa ta z upływem lat ma coraz większy udział w populacji mieszkańców powiatu. We wszystkich gminach występuje jednoznacznie widoczny trend wzrostowy, co pokazują dane z lat 2017 – 2019, zaprezentowane w poniższej tabeli. Zwrócić należy uwagę na fakt, że średni udział mieszkańców w wieku powyżej 65 roku życia w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu wynosi 16,88%, według stanu na koniec 2019 roku. Na terenie dwóch gmin tj. Knurów i Pyskowice powyższy wskaźnik wyraźnie przekracza poziomy, które możemy obserwować na obszarze całego powiatu gliwickiego. Uwzględniając stałe tempo przyrostu liczby mieszkańców w wieku powyżej 65 roku życia oraz ponadprzeciętny udział tej grupy wiekowej w ogólnej populacji na terenie powyżej wskazanych gmin, należy w okresie obowiązywania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych podjąć szereg działań, kierowanych do tej właśnie grupy społecznej.

Tabela nr 6 – Liczba mieszkańców powiatu gliwickiego, z podziałem na gminy, w wieku 65 lat i więcej w latach 2017 - 2019

powiat / gmina	Funkcjonalne grupy wieku	rok					
		2017		2018		2019	
		liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział
Powiat gliwicki	ogółem	115 647	100,00%	115 558	100,00%	115 528	100,00%
	65 i więcej	18 955	16,39%	19 475	16,85%	20 106	17,40%
Knurów	ogółem	38 594	100,00%	38 402	100,00%	38 112	100,00%

powiat / gmina	Funkcjonalne grupy wieku	2017		rok 2018		2019	
		liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział
	65 i więcej	6 417	16,63%	6 632	17,27%	6 861	18,00%
Pyskowice	ogółem	18 417	100,00%	18 456	100,00%	18 429	100,00%
	65 i więcej	3 177	17,25%	3 278	17,76%	3 399	18,44%
Gierałtowiec	ogółem	12 009	100,00%	12 051	100,00%	12 183	100,00%
	65 i więcej	1 971	16,41%	2 019	16,75%	2 097	17,21%
Pilchowice	ogółem	11 838	100,00%	11 887	100,00%	12 013	100,00%
	65 i więcej	1 792	15,14%	1 827	15,37%	1 894	15,77%
Rudziniec	ogółem	10 655	100,00%	10 623	100,00%	10 643	100,00%
	65 i więcej	1 757	16,49%	1 798	16,93%	1 831	17,20%
Sośnicowice	ogółem	8 821	100,00%	8 874	100,00%	8 909	100,00%
	65 i więcej	1 417	16,06%	1 461	16,46%	1 517	17,03%
Toszek	ogółem	9 426	100,00%	9 409	100,00%	9 383	100,00%
	65 i więcej	1 511	16,03%	1 547	16,44%	1 584	16,88%
Wielowieś	ogółem	5 887	100,00%	5 856	100,00%	5 856	100,00%
	65 i więcej	913	15,51%	913	15,59%	923	15,76%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Badając strukturę wiekową grupy mieszkańców w wieku powyżej 65 roku życia, przeprowadzono analizę dynamiki jej przyrostu. Jako bazowy przyjęto 2017 rok i w odniesieniu do niego zaprezentowano tempo przyrostu mieszkańców w tej grupie wiekowej. Analiza zaprezentowana w poniższej tabeli pokazuje, że wraz z upływem czasu, wzrasta również w zdecydowanie większym tempie liczba mieszkańców w wieku powyżej 65 roku życia. Wzrost ten na przestrzeni trzech lat (2017-2019) wyniósł ponad 6%. Odnosząc tą zmianę do przyrostu mieszkańców ogółem, który w latach 2017-2019 osiągnął wartość -0,10% - patrz tabela nr 5 należy stwierdzić, że przyrost tej grupy mieszkańców powiatu gliwickiego, nie tylko charakteryzuje się przeciwnym kierunkiem zmian ale dodatkowo skala tego przyrostu jest kilkaset razy większa (w wartościach bezwzględnych) w porównaniu do zmiany ogólnej liczby mieszkańców. W najbliższej przyszłości będzie to miało ogromne znaczenie dla obciążenia powiatu oraz gmin w zakresie świadczeń socjalnych dla grupy seniorów. Jednakże wyżej opisywane zjawisko nie jest jednorodne dla wszystkich gmin powiatu gliwickiego. Szczególną uwagę należy zwrócić na gminy: Knurów, Pyskowice, Gierałtowiec i Sośnicowice. Charakteryzują się one bowiem tym, że dynamika przyrostu liczby mieszkańców w wieku powyżej 65 roku życia jest znacznie większa w porównaniu do obszaru całego powiatu. W pozostałych gminach tempo przyrostu liczby mieszkańców analizowanej grupy wiekowej oscyluje w przedziale 1,7 – 5,7 %. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Odnosząc powyższe wielkości do ujemnego przyrostu mieszkańców ogółem, należy uznać, że sytuacja demograficzna powiatu gliwickiego jednoznacznie wskazuje na rosnące wyzwania dla systemu pomocy społecznej w zakresie oddziaływań na rzecz seniorów.

Tabela nr 7 – Dynamika przyrostu mieszkańców w wieku 65 lat i więcej w ujęciu terytorialnym powiatu gliwickiego

powiat / gmina	Funkcjonalne grupy wieku	rok				
		2017	2018	zmiana [2017 = 100]	2019	zmiana [2017 = 100]
		liczba	liczba		liczba	
Powiat gliwicki	65 i więcej	18 955	19 475	2,74%	20 106	6,07%
Knurów		6 417	6 632	3,35%	6 861	6,92%
Pyskowice		3 177	3 278	3,18%	3 399	6,99%
Gierałtów		1 971	2 019	2,44%	2 097	6,39%
Pilchowice		1 792	1 827	1,95%	1 894	5,69%
Rudziniec		1 757	1 798	2,33%	1 831	4,21%
Sośnicowice		1 417	1 461	3,11%	1 517	7,06%
Toszek		1 511	1 547	2,38%	1 584	4,83%
Wielowieś		913	913	0,00%	923	1,10%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Problem postępującego starzenia się społeczeństwa powiatu gliwickiego dostrzegalny jest również w aspekcie podziału mieszkańców na grupy w wieku: przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym. Dodatkowo dla potrzeb prowadzonej analizy zostało wprowadzone rozróżnienie na kategorie wieku produkcyjnego mobilnego i niemobilnego. Kluczową kategorią obrazującą potencjał populacji jest udział w niej osób w wieku produkcyjnym, czyli ludność wykonującą pracę, która przynosi dochód lub bezrobotnych. Przedziały wiekowe opisujące wiek produkcyjny, przyjęte w statystyce dla potrzeb ekonomii klasyfikują:

- mężczyzn pomiędzy 18-64 rokiem życia,
- kobiety pomiędzy 18-59 rokiem życia.

Jak już wcześniej wspomniano kategoria wieku produkcyjnego została dodatkowo opisana podkategoriami:

- wieku produkcyjnego mobilnego – 18–44 lata mężczyźni i kobiety,
- wieku produkcyjnego niemobilnego – 45–64 lata mężczyźni i 45–59 lat kobiety.

Zaprezentowane w poniższej tabeli dane pokazują bardzo wyraźną tendencję, utrzymującą się na przestrzeni lat 2017-2019, charakteryzującą się stałym spadkiem udziału mieszkańców powiatu gliwickiego w wieku produkcyjnym. Jednocześnie w przyjętym przedziale czasowym odnotowywany jest stale rosnący udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, co potwierdza wcześniej wysnute wnioski na temat postępującego starzenia się populacji mieszkańców powiatu. Pozytywnym czynnikiem jest przyrost liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, jednak jego skala nie rekompensuje skutków zmniejszającej się liczby osób w wieku produkcyjnym i rosnącej liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

Tabela nr 8 – Ludność powiatu gliwickiego w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny w latach 2017-2019

Ludność w podziale na wiek	Powiat gliwicki					
	2017		rok 2018		2019	
	liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział
ogółem	115 647	100,00%	115 558	100,00%	115 528	100,00%
w wieku przedprodukcyjnym	20 481	17,71%	20 625	17,85%	20 678	17,90%
w wieku produkcyjnym	72 015	62,27%	71 212	61,62%	70 496	61,02%
w wieku produkcyjnym mobilnym	43 962	38,01%	43 426	37,58%	42 764	37,02%
w wieku produkcyjnym niemobilnym	28 053	24,26%	27 786	24,05%	27 732	24,00%
w wieku poprodukcyjnym	23 151	20,02%	23 721	20,53%	24 354	21,08%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Powyższe rozważania potwierdzają dane płynące z analizy wskaźnika obciążenia demograficznego. Liczba mieszkańców powiatu gliwickiego w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym wykazuje tendencję rosnącą od 2014 roku. Wartość tego wskaźnika na koniec 2019 roku osiągnęła poziom 34,5. Oznacza to, że na każdą osobę w wieku powyżej 65 roku życia w przypadku mężczyzn i 60 w przypadku kobiet, przypadało niespełna trzy osoby w wieku produkcyjnym. Należy jednak stwierdzić, że sytuacja demograficzna na terenie powiatu gliwickiego, analizowana przez pryzmat niniejszego wskaźnika, prezentuje się najbardziej korzystnie w stosunku do pozostałych jednostek terytorialnych.

Niepokojąco kształtuje się liczba mieszkańców powiatu w wieku poprodukcyjnym przypadająca na sto osób w wieku przedprodukcyjnym. Odwołując się do poniższych danych można stwierdzić, że na terenie powiatu w 2019 roku na każde 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypadało prawie 118 osoby w wieku poprodukcyjnym. Jeszcze końcem 2014 roku odczyt niniejszego wskaźnika wynosił 105 osób. Jeżeli spojrzymy na tempo zachodzących zmian, można dojść do wniosku, że na terenie powiatu gliwickiego zmiany te zachodzą w nieznacznie wolniejszym tempie niż ma to miejsce na terenie innych obszarów. Od 2014 roku opisywana wielkość zwiększyła się o 12% na terenie powiatu, w porównaniu do obszarów: kraju i województwa, gdzie zmiany zachodziły w tempie 14-15% w badanym okresie. Taki rozkład danych wskazuje na bardzo szybkie tempo starzenia się społeczeństwa na terenie powiatu gliwickiego.

Niepokojący jest również rosnący udział mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym, czyli osób w wieku 0-17 lat lub tych, którzy już wyszli z rynku pracy w stosunku do osób w wieku produkcyjnym. W powiecie gliwickim na koniec 2019 roku na jedną osobę w wieku nieprodukcyjnym przypadało niespełna 2 osoby w wieku produkcyjnym. Wielkość ta stale maleje od 2014 roku, dynamika tych zmian jest stosunkowo wysoka, bowiem w badanym

okresie liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przepadających na 100 osób w wieku produkcyjnym zwiększyła się na terenie powiatu o 14%.

Korzystnym zjawiskiem charakterystycznym dla powiatu gliwickiego jest to, że w porównaniu do obszarów: kraju i województwa, wskaźniki obciążenia demograficznego dla powiatu przyjmują, w wartościach nominalnych, lepsze odczyty. Jednak ich poziomy i tempo zmian wskazują na konieczność podejmowania zintensyfikowanych działań w kierunku budowania sieci wsparcia dla seniorów. Potwierdzają to dane zobrazowane

w postaci wskaźników: obciążenia demograficznego osobami starszymi oraz starości społeczeństwa. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 9 - Wskaźniki obciążenia demograficznego w latach 2014-2019

Jednostka terytorialna	rok					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym						
POLSKA	58,8	60,1	61,7	63,4	65,1	66,7
ŚLĄSKIE	58,2	59,9	61,8	63,8	65,8	67,7
Powiat gliwicki	56,2	57,5	58,9	60,6	62,3	63,9
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym						
POLSKA	105,2	109,1	112,7	115,5	118,3	121,0
ŚLĄSKIE	118,9	123,1	126,9	129,8	132,9	136,0
Powiat gliwicki	105,0	107,9	110,7	113,0	115,0	117,8
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym						
POLSKA	30,2	31,4	32,7	34,0	35,3	36,5
ŚLĄSKIE	31,6	33,0	34,5	36,0	37,5	39,0
Powiat gliwicki	28,8	29,9	31,0	32,1	33,3	34,5
współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi						
POLSKA	21,9	22,8	23,9	25,0	26,1	27,2
ŚLĄSKIE	23,0	24,1	25,3	26,5	27,7	29,0
Powiat gliwicki	21,2	22,1	23,0	23,9	24,8	25,9
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem						
POLSKA	15,3	15,8	16,4	17,0	17,5	18,1
ŚLĄSKIE	16,1	16,7	17,3	18,0	18,6	19,2
Powiat gliwicki	14,9	15,4	15,9	16,4	16,9	17,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując strukturę ludności powiatu gliwickiego przez pryzmat przyrostu naturalnego należy stwierdzić, że charakterystyka w tym zakresie nie wykazuje pozytywnych tendencji. Saldo przyrostu naturalnego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2015-2019 dla powiatu gliwickiego, z wyjątkiem 2017 roku, miało wartość ujemną i zamykało się w przedziale od -0,7 do zero dla wartości ogółem. Porównując tę wielkość z danymi opisującymi obszar województwa śląskiego zauważamy, że odczyt ten jest nieco lepszy, bowiem województwo śląskie wykazywało w badanym okresie saldo przyrostu naturalnego mieszczące się w przedziale od -2,5 do -1,4. Natomiast podobna analiza wykonana dla

obszaru Polski pokazuje, że przedział ten zamykał się pomiędzy -0,9 a zero, co wyraźnie pokazuje trudną sytuację demograficzną na terenie całego kraju. Dostrzegalne jest również zjawisko występowania większego przyrostu naturalnego na terenach wiejskich w stosunku do miejskich, co jest charakterystyczne dla obszarów kraju i województwa. W przypadku powiatu gliwickiego reguła ta nie znajduje potwierdzenia. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

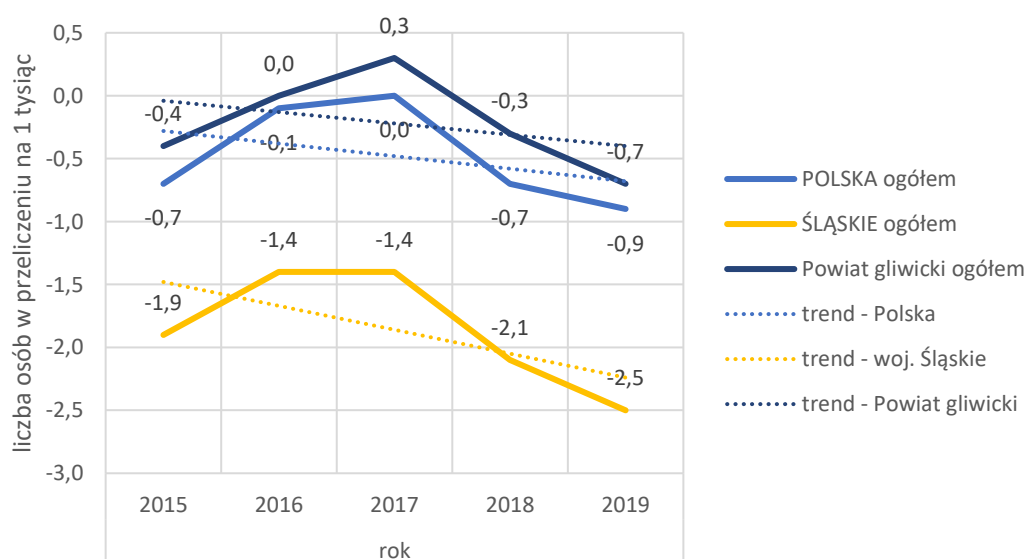
Tabela nr 10 - Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców wg miejsca zamieszkania w latach 2015 - 2019

Region	Lokalizacje	rok				
		2015	2016	2017	2018	2019
POLSKA	ogółem	-0,7	-0,1	0,0	-0,7	-0,9
	w miastach	-1,1	-0,5	-0,5	-1,2	-1,4
	na wsi	-0,1	0,3	0,7	0,0	-0,1
ŚLĄSKIE	ogółem	-1,9	-1,4	-1,4	-2,1	-2,5
	w miastach	-2,4	-1,7	-1,8	-2,5	-3,1
	na wsi	-0,4	-0,1	0,0	-0,7	-0,6
Powiat gliwicki	ogółem	-0,4	0,0	0,3	-0,3	-0,7
	w miastach	-0,1	-0,4	0,6	0,0	-0,9
	na wsi	-0,8	0,4	0,0	-0,6	-0,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W celu graficznego zobrazowania tendencji występujących w zakresie kształtowania się przyrostu naturalnego posłużymy się poniższym schematem, na którym pokazane zostały trendy występujące w wartościach ogółem dla poszczególnych obszarów. Charakterystycznym jest to, że na terenach objętym badaniem, w analizowanym okresie można było zaobserwować wyraźny trend spadkowy, jednocześnie mający odczyty ujemne, co jest bardzo niekorzystne z punktu widzenia demograficznego.

Schemat nr 3 - Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców wg miejsca zamieszkania w latach 2015 - 2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kolejnym czynnikiem wpływającym na sytuację demograficzną terenu powiatu gliwickiego jest zjawisko migracji wewnętrznych. Analiza salda migracji w latach 2016-2019 (według stanu na koniec roku) pokazuje, że średnio każdego roku 189 osób decyduje się na osiedlenie w powiecie. Z uwagi na bardzo dużą zmienność trudno jest wskazać jednoznaczną tendencję w tym obszarze dla terenu powiatu. Z pewnością pozostaje ona w kontraście do danych opisujących obszar województwa śląskiego, gdzie saldo migracji wewnętrznej jest ujemne z wyraźnie zarysowanym trendem spadkowym. Wśród gmin wchodzących w skład powiatu gliwickiego szczególnie widoczne jest ujemne saldo migracji w gminie Knurów. Należy jednak pamiętać, że jest to największa gmina na terenie powiatu pod względem liczby mieszkańców. W przeważającej części gmin saldo migracji wewnętrznej przyjmuje wartości dodatnie co może sugerować, że teren powiatu gliwickiego jest postrzegany jako atrakcyjne miejsce zamieszkania. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 11 – Migracja wewnętrzna ludności powiatu gliwickiego w latach 2016-2019 (stan na koniec roku)

Jednostka terytorialna	saldo migracji wewnętrznych rok			
	2016	2017	2018	2019
ŚLĄSKIE	-3428	-3260	-4231	-4275
Powiat gliwicki	224	290	6	236
Knurów	-175	-188	-231	-157
Pyskowice	-7	36	43	-17
Gierałtówice	140	128	61	123
Pilchowice	146	155	59	162
Rudziniec	32	83	33	59
Sośnicowice	98	38	36	52
Toszek	-10	18	-22	-1
Wielowieś	0	20	27	15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Badając zjawisko migracji należy odnieść się również do migracji zagranicznej, która na obszarze powiatu gliwickiego nie ma szczególnie znaczącego wpływu na sytuację demograficzną. Należy zauważyć, że odczyty salda migracji zagranicznej w poszczególnych gminach przyjmują stosunkowo niewielkie wartości. Porównując je do ogólnej liczby mieszkańców, należy uznać, że nie są one istotne z demograficznego punktu widzenia. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 12 - Migracja zagraniczna mieszkańców powiatu gliwickiego w latach 2016-2019 (stan na koniec roku)

Jednostka terytorialna	saldo migracji zagranicznych rok			
	2016	2017	2018	2019
ŚLĄSKIE	-1128	-986	-797	-442
Powiat gliwicki	-71	-79	-87	-53
Knurów	-19	-12	-12	-7
Pyskowice	1	3	3	3
Gierałtów	-8	-6	-3	-3
Pilchowice	-25	-22	-14	-28
Rudziniec	-19	-23	-41	-18
Sośnicowice	-1	0	2	9
Toszek	6	-4	-4	-2
Wielowieś	-6	-15	-18	-7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.2 Rynek pracy i bezrobocie

Rynek pracy na terenie powiatu gliwickiego daje zatrudnienie w przeważającej większości w sektorach gospodarki związanych z przemysłem i budownictwem. W sektorach tych w latach 2014-2018 zatrudnionych było średnio 40% ogółu pracujących. Drugą pod względem liczebności stanowiła grupa osób zatrudnionych w sektorze związanym z rolnictwem, leśnictwem i łowiectwem, średnio w badanym okresie było to 18% pozostających w zatrudnieniu. Natomiast na trzecim miejscu wyróżnić należy osoby pracujące w sektorach: handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii oraz informacji i komunikacji, które w badanym okresie średnio stanowiły 17% ogółu zatrudnionych. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 13 – Liczba pracujących w poszczególnych sektorach gospodarki w latach 2014-2018

Sektory gospodarki	Powiat gliwicki rok				
	2014	2015	2016	2017	2018
	[liczba pracujących]				
ogółem	25 746	25 330	25 849	26 859	27 446
przemysł i budownictwo	10 481	10 128	10 287	11 022	10 954
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	4 837	4 831	4 823	4 826	4 811
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia;	3 925	3 910	4 367	4 739	4 900

Sektory gospodarki	Powiat gliwicki				
	rok				
	2014	2015	2016	2017	2018
[liczba pracujących]					
informacja i komunikacja					
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	657	515	495	474	465
pozostałe usługi	5 846	5 946	5 877	5 798	6 316

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analiza struktury bezrobocia w powiecie gliwickim wykazuje jedną podstawową cechę, która jest właściwa dla większości obszaru Polski, to jest dodatnia korelacja stopy bezrobocia w powiecie ze stopą krajową i wojewódzką. Oznacza to, że wzrost i spadek bezrobocia przebiegają w tych samych kierunkach w analizowanej jednostce czasu dla wszystkich obszarów. Charakterystycznym jest to, że poziom bezrobocia rejestrowanego na terenie powiatu gliwickiego do końca 2014 roku był niższy w porównaniu do odczytów tego poziomu dla obszaru województwa. W okresie 2015-2018 roku proporcje te uległy odwróceniu i w 2019 roku powróciły do stanu poprzedniego. Jednak różnice poziomów stopy bezrobocia na obydwóch porównywanych obszarach były bardzo małe i mieściły się w przedziale od -0,6 do 0,8%. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 14 - Stopa bezrobocia rejestrowanego wg stanu na koniec roku w latach 2010-2019

Obszar	stopa bezrobocia rejestrowanego [%]									
	rok									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
POLSKA	12,4	12,5	13,4	13,4	11,4	9,7	8,2	6,6	5,8	5,2
ŚLĄSKIE	10	10,2	11,1	11,3	9,6	8,2	6,6	5,1	4,3	3,6
Powiat gliwicki	9,5	9,4	10,3	10,7	9,4	8,5	6,9	5,7	4,8	3,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Reprezentacja bezrobotnych powiatu gliwickiego analizowana według płci w latach 2015-2019 została zaprezentowana w poniższej tabeli. Z danych w niej zawartych wynika, że na przestrzeni badanych lat średni udział kobiet w tej grupie wyniósł 57 %, a mężczyzn 43 %. Zauważalna była również do końca 2018 roku tendencja trwale powiększającej się grupy bezrobotnych kobiet w porównaniu do grupy mężczyzn.

Tabela nr 15 - Bezrobotni zarejestrowani wg płci w latach 2015-2019

osoby bezrobotne	Powiat gliwicki									
	rok									
	2015		2016		2017		2018		2019	
	liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział
ogółem	3 100	100,00%	2 522	100,00%	2 133	100,00%	1 818	100,00%	1 355	100,00%
mężczyźni	1 333	43,00%	1 061	42,07%	869	40,74%	740	40,70%	624	46,05%
kobiety	1 767	57,00%	1 461	57,93%	1 264	59,26%	1 078	59,30%	731	53,95%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując populację bezrobotnych powiatu gliwickiego pod względem grup wiekowych dostrzegamy, że najliczniejszą reprezentację stanowią osoby w wieku 25–34 lat, niespełna co trzeci bezrobotny na przestrzeni 2015-2019 roku mieścił się właśnie w tej grupie wiekowej. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela. Charakterystycznym jest również to, że do 2018 roku stale wzrastał udział bezrobotnych w wieku 25-44 lat. Na koniec 2018 roku udział tych osób w ogóle bezrobotnych przekroczył 53%. Z zaprezentowanych danych wynika, że za wzrost ten odpowiedzialna jest głównie grupa osób bezrobotnych w wieku 35-44 lat. Natomiast wśród osób zarejestrowanych jako bezrobotne niespełna jedna na pięć była w wieku powyżej 55 roku życia.

Tabela nr 16 - Bezrobotni zarejestrowani wg wieku w latach 2015-2019

osoby bezrobotne w wieku	Powiat gliwicki									
	2015		2016		2017		2018		2019	
	liczba	udział [%]	liczba	udział [%]	liczba	udział [%]	liczba	udział [%]	liczba	udział [%]
ogółem	3 100	100,00%	2 522	100,00%	2 133	100,00%	1 818	100,00%	1 355	100,00%
24 lata i mniej	490	15,81%	369	14,63%	263	12,33%	201	11,06%	148	10,92%
25 i więcej	2 610	84,19%	2 153	85,37%	1 870	87,67%	1 617	88,94%	1 207	89,08%
25-34	870	28,06%	690	27,36%	600	28,13%	526	28,93%	371	27,38%
35-44	590	19,03%	509	20,18%	451	21,14%	442	24,31%	300	22,14%
45-54	620	20,00%	456	18,08%	415	19,46%	330	18,15%	284	20,96%
55 i więcej	530	17,10%	498	19,75%	404	18,94%	319	17,55%	252	18,60%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

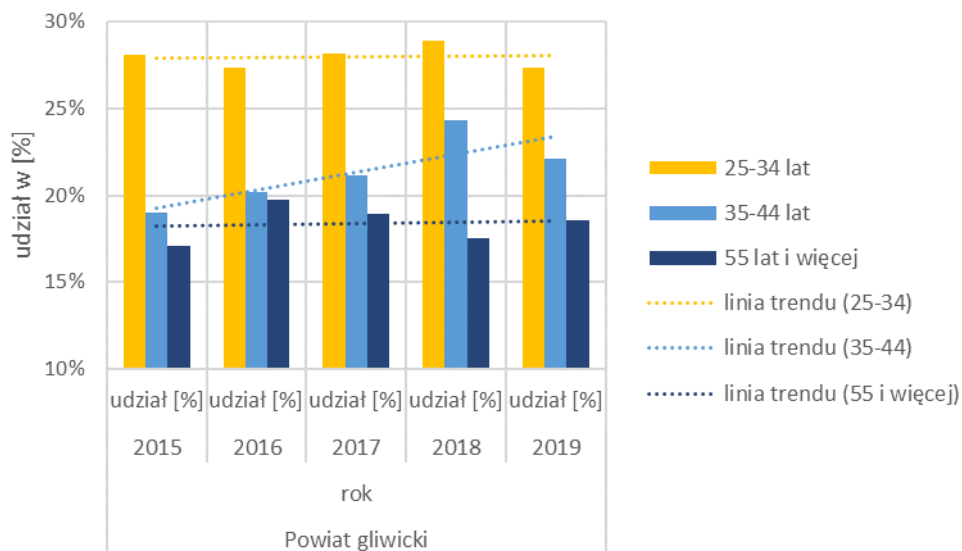
Odwołując się do powyższych danych, zwracając szczególną uwagę na grupę wiekową osób bezrobotnych mieszczącą się w przedziale 25-44 lat należy zauważyć, że pomimo spadającej stopy bezrobocia ich udział rośnie. Sytuacja taka występowała głównie za sprawą osób bezrobotnych w wieku 35-44 lat, co zostało zaprezentowane na poniższym schemacie. Zarówno udziały osób w wieku 25-34 lat i powyżej 55 roku życia utrzymywały się na niezmiennych poziomach na przestrzeni badanego okresu tj. 2015-2019 roku. Pamiętajmy, że w okresie tym mieliśmy do czynienia ze stałym spadkiem stopy bezrobocia, sugeruje to, że osoby bezrobotne w wieku 25-44 lat i powyżej 55 roku życia doświadczają w większym stopniu niekorzystnych skutków utraty pracy, niż ma to miejsce w innych grupach wiekowych.

Należy zwrócić uwagę, że sytuacja taka występowała pomimo stale poprawiającej się koniunktury na rynku pracy. W chwili obecnej należy brać również pod uwagę czynniki pogarszającej się koniunktury, spowodowane wybuchem kryzysu wywołanego pandemią wirusa COVID-19.

Takie ukształtowanie struktury bezrobocia w powiecie gliwickim rodzi ryzyko powiększającej się grupy osób w wieku powyżej 35 roku życia, które pomimo swojego doświadczenia i możliwości świadczenia pracy będą podlegały wykluczeniu. Niezbędnym więc jest podejmowanie działań ukierunkowanych na ich aktywizację. Nie wykluczonym jest również wystąpienie mocno odczuwalnych skutków kryzysu w młodszych grupach

wiekowych, co będzie stanowiło dodatkowe obciążenie dla służb rynku pracy i pomocy społecznej.

Schemat nr 4 – Udział zarejestrowanych bezrobotnych w powiecie gliwickim wg grup wiekowych w latach 2015-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura osób bezrobotnych powiatu gliwickiego, analizowana pod kątem poziomu ich wykształcenia na przestrzeni lat 2015-2019, wskazuje na rosnący udział grupy osób z wykształceniem wyższym. W badanym okresie statystycznie jedna na dziesięć osób bezrobotnych legitymowała się właśnie takim wykształceniem, a ich liczba od 2015 roku zwiększyła się o jedną czwartą. Na przestrzeni analizowanego okresu, bezrobocie wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i gimnazjalnym spadło odpowiednio o 6 i 4%. Jednakże te dwie grupy osób miały największy udział w ogóle bezrobotnych, statystycznie co trzeci bezrobotny legitymował się wykształceniem zasadniczym zawodowym lub niższym. Niemalą, choć stabilną grupę stanowiły osoby z wykształceniem policealnym lub średnim zawodowym, bowiem jedna na pięć osób bezrobotnych posiadała wykształcenie na tym poziomie. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 17 - Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych wg poziomu wykształcenia w latach 2015-2019

Wykształcenie	Powiat gliwicki				
	2015	2016	2017	2018	2019
	udział w [%]				
zasadnicze zawodowe	30,77%	29,54%	29,44%	30,09%	28,93%
gimnazjalne i poniżej	30,16%	29,62%	29,68%	28,05%	28,93%
policealne, średnie zawodowe	20,16%	21,57%	21,57%	20,57%	20,59%
wyższe	9,87%	11,30%	10,08%	11,39%	12,47%
średnie ogólnokształcące	9,03%	7,97%	9,24%	9,90%	9,08%
ogółem	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Osoby długotrwale bezrobotne na terenie powiatu gliwickiego w badanym okresie stanowiły znaczącą grupę, bowiem przeszło co trzecia osoba pozostawała bez pracy powyżej jednego roku. Proporcje te w rozbiciu na płeć wskazują, że częściej problemem długotrwałego bezrobocia dotknięte były kobiety, bo prawie co druga osoba. Natomiast w przypadku mężczyzn długotrwale bezrobotnych, zjawisko to występowało u ponad co trzeciej osoby.

Szczególnie znamienym jest, że w grupie bezrobotnych w wieku 55-64 lat w okresie 2015-2019 roku, średnio 52% stanowiły osoby długotrwale bezrobotne. Grupa ta wymaga szczególnego zainteresowania ze strony służb rynku pracy, konieczne są działania ukierunkowane na ich aktywizację zawodową. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 18 - Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok w latach 2015-2019

udział bezrobotnych, pozostających bez pracy dłużej niż rok, w grupach:	Powiat gliwicki				
	2015	2016	2017	2018	2019
	udział w [%]				
ogółem w % bezrobotnych ogółem	41,7	42,3	41,1	37,8	36,1
mężczyźni w % bezrobotnych mężczyzn	37,5	38,8	35,9	31,9	30,4
kobiety w % bezrobotnych kobiet	44,9	44,9	44,6	41,8	40,9
w % ludności aktywnej zawodowo	3,6	2,9	2,3	1,8	1,3
bezrobotni w wieku 55-64 lat pozostający bez pracy przez okres dłuższy niż 1 rok	55,1	51,8	53,2	53,9	47,2
w bezrobotnych w wieku 55-64 lat ogółem					

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura osób bezrobotnych na terenie powiatu gliwickiego w latach 2015-2019 analizowana z perspektywy niepełnosprawności pokazuje, że udział tej grupy w ogóle bezrobotnych sukcesywnie spada. Należy jednak zwrócić uwagę, że w badanym okresie

bardzo mała liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych posiadała prawo do zasiłku, było to statystycznie tylko siedem na sto osób. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 19 - Niepełnosprawni zarejestrowani w urzędzie pracy wg płci w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	Powiat gliwicki rok				
	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem					
ogółem	168	122	128	128	96
mężczyźni	90	67	77	69	60
kobiety	78	55	51	59	36
z prawem do zasiłku					
ogółem	8	6	10	14	9
mężczyźni	3	2	3	8	2
kobiety	5	4	7	6	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując strukturę bezrobocia w powiecie gliwickim pod względem stażu pracy, wnioskować należy, że najliczniejszą grupę stanowią bezrobotni ze stażem pracy 1-5 lat. W badanym okresie przeszło co piąta osoba bezrobotna legitymowała się takim właśnie stażem pracy. Drugą grupą pod względem wielkości udziału w ogóle bezrobotnych są osoby bez stażu pracy, statystycznie ponad 18% osób z tej grupy wśród bezrobotnych pozostawała bez pracy na przestrzeni lat 2015-2019. Należy jednak zwrócić uwagę, że udział tej grupy osób systematycznie maleje. Natomiast na trzecim miejscu wskazać należy trzy grupy osób tj. bezrobotni ze stażem pracy poniżej 1 roku; 5-10 lat stażu pracy oraz 10-20 lat stażu pracy. Wszystkie one są opisywane bardzo zbliżonymi charakterystykami udziału w ogóle bezrobotnych, ich średni udział mieścił się w przedziale 14-17% na przestrzeni badanego okresu. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 20 - Bezrobotni zarejestrowani wg stażu pracy w okresie 2015-2019

staż pracy osób bezrobotnych	Powiat gliwicki rok				
	2015	2016	2017	2018	2019
bez stażu pracy	21,90%	20,42%	19,22%	16,39%	14,46%
1 rok i mniej	16,00%	16,14%	15,80%	18,87%	19,63%
1 - 5 lat	20,19%	20,66%	23,11%	21,56%	22,36%
5 - 10 lat	12,90%	12,81%	13,31%	15,51%	15,50%
10 - 20 lat	14,55%	14,71%	14,63%	15,18%	15,65%
20 - 30 lat	9,84%	9,87%	9,80%	8,75%	9,15%
powyżej 30 lat	4,61%	5,39%	4,13%	3,74%	3,25%
ogółem	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.3 Profil społeczny osób korzystających z pomocy społecznej

Diagnoza sytuacji osób korzystających z pomocy społecznej w powiecie gliwickim została przeprowadzona w oparciu o kryterium powodów jej przyznania. Szczegółowe zestawienie wszystkich zidentyfikowanych powodów na terenie gmin leżących na obszarze powiatu gliwickiego za okres trzech pełnych lat tj. 2017–2019, zawiera poniższa tabela.

We wszystkich kategoriach problemów społecznych na terenie powiatu gliwickiego występuje tendencja spadkowa, zarówno w zakresie liczby rodzin jak i osób w tych rodzinach. Analizując te kategorie przez pryzmat liczby osób w rodzinach, zostało wyszczególnionych łącznie siedem problemów, które wymagają szerszego omówienia. Wśród nich należy wymienić: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, niepełnosprawność, potrzeba ochrony macierzyństwa, oraz alkoholizm. W dalszej części niniejszej diagnozy zostaną omówione wszystkie te problemy z uwzględnieniem skali, w jakiej pojawiają się w poszczególnych gminach powiatu.

Warto w tym miejscu wspomnieć, że poniżej zaprezentowane dane wskazują na bardzo wyraźne dysproporcje w udzielaniu wsparcia przez ośrodki pomocy społecznej na terenie powiatu gliwickiego w obszarach przemocy w rodzinie oraz bezdomności. Biorąc pod uwagę ten pierwszy, w latach 2017-2020 II kw., dziewięć na dziesięć przypadków rejestrowanych było tylko na terenie gminy Knurów. Natomiast zjawisko bezdomności dotyczyło głównie gmin: Knurów i Pyskowice, gdzie ponad 75% pomocy na tym tle, udzielanej było właśnie na terenach tychże gmin.

Tabela nr 21 – Powody przyznania pomocy w latach 2017-2020 (II kwartał) na terenie gmin powiatu gliwickiego

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	powiat gliwicki							
	Liczba rodzin ogółem				Liczba osób w rodzinach			
	2017	2018	2019	2020 II kw.	Rok			
					2017	2018	2019	2020 II kw.
UBÓSTWO	857	807	708	535	1 768	1 597	1 270	885
SIEROCTWO	-	1	-	-	-	3	-	-
BEZDOMNOŚĆ	115	103	96	79	119	110	99	82
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	201	151	121	92	977	702	558	406
w tym: WIELODZIETNOŚĆ	118	79	57	39	665	440	315	206
BEZROBOCIE	621	513	387	254	1 507	1 209	923	544
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	693	578	558	456	1 215	963	906	671
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	686	635	619	472	1 213	1 062	1 004	765
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.- WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA	389	351	305	203	1 308	1 106	925	580

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	powiat gliwicki							
	Liczba rodzin ogółem				Liczba osób w rodzinach			
	2017	2018	2019	2020 II kw.	Rok 2017	2018	2019	2020 II kw.
DOMOWEGO - OGÓŁEM								
w tym: RODZINY NIEPEŁNE	195	161	122	78	618	500	394	230
RODZINY WIEŁODZIETNE	65	41	36	29	346	226	207	156
PRZEMOC W RODZINIE	132	107	81	62	418	347	293	218
ALKOHOLIZM	256	246	228	147	500	477	469	283
NARKOMANIA	12	15	10	6	27	39	29	13
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	34	31	23	11	56	56	30	17
ZDARZENIE LOSOWE	11	6	9	3	32	19	24	8
SYTUACJA KRYZYSOWA	190	188	168	121	580	576	565	381
KLĘSKA ŻYWIOŁOWA LUB EKOLOGICZNA	1	1	-	-	1	1	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

3.3.1 Ubóstwo

Obszarem, który ma największy udział pod względem powodów przyznawania pomocy jest ubóstwo. W skali całego powiatu średnio 790 rodzin rocznie korzystało z tej formy wsparcia w latach 2017-2019. Biorąc pod uwagę liczbę osób w rodzinach objętych pomocą możemy mówić o średniej liczbie 1.545 osób rocznie, w analizowanym okresie. Charakterystycznym jednak jest to, że problem ubóstwa systematycznie maleje na przestrzeni lat 2017-2019. Od 2017 roku każdego roku liczba osób w rodzinach dotkniętych problemem ubóstwa zmniejszała się o przeszło 17%. Tendencja ta jest z pewnością efektem wdrożenia Programu Rodzina 500 plus. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Średni udział ubóstwa wśród mieszkańców powiatu gliwickiego w 2019 roku kształtował się na poziomie 1,03% i poniżej tej wielkości oscylował na przeważającej części obszaru powiatu, z wyjątkiem gmin: Pyskowice, Rudziniec i Wielowieś, gdzie udział ten przekraczał 1,5%. Natomiast najmniejsza skala ubóstwa występowała w gminie Sośnicowice, gdzie w 2019 roku oszacowano jej wielkość na 0,3% ogólnej liczby mieszkańców.

Tabela nr 22 – Problem ubóstwa na terenie powiatu gliwickiego
w latach 2017-2019

Gmina	UBÓSTWO					
	Rok			Rok		
	Liczba rodzin ogółem			Liczba osób w rodzinach		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Gierałtowice	43	37	28	98	63	47
Knurów	291	276	246	643	607	499
Pilchowice	21	32	30	35	58	49
Pyskowice	207	190	175	343	300	280
Rudziniec	143	133	105	342	302	183
Sośnicowice	23	19	17	45	33	27
Toszek	79	67	56	144	113	83
Wielowieś	50	53	51	118	121	102
Suma	857	807	708	1768	1597	1270

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

3.3.2 Bezrobocie

Problem bezrobocia został szeroko omówiony w rozdziale 3.2 – Rynek pracy i bezrobocie. Obecnie zjawisko to zostanie zaprezentowane w aspekcie liczby osób w rodzinach, które z powodu bezrobocia zostały objęte systemem pomocy społecznej. W ujęciu tym widoczna jest tendencja spadkowa na przestrzeni lat 2017-2019 we wszystkich gminach powiatu gliwickiego. Jednakże z uwagi na wysokie wartości zaprezentowane w poniższej tabeli, problem bezrobocia pozostaje wciąż bardzo istotny i wymagający podejmowania działań ze strony zarówno służb pomocy społecznej jak również rynku pracy.

Tabela nr 23 – Problem bezrobocia na terenie powiatu gliwickiego
w latach 2017-2019

Gmina	BEZROBOCIE					
	Rok			Rok		
	Liczba rodzin ogółem			Liczba osób w rodzinach		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Gierałtowice	30	22	15	78	54	29
Knurów	215	161	120	556	446	331
Pilchowice	57	49	40	128	101	88
Pyskowice	117	101	77	238	185	182
Rudziniec	100	94	63	255	221	127
Sośnicowice	12	11	11	30	25	22
Toszek	53	40	28	125	84	57
Wielowieś	37	35	33	97	93	87
Suma	621	513	387	1507	1209	923

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

3.3.3 Długotrwała lub ciężka choroba

Kolejnym obszarem, w którym zaangażowane są zasoby służb pomocy społecznej, jest problem występowania długotrwałej lub ciężkiej choroby. W analizowanym okresie na terenie powiatu gliwickiego średnio rocznie dotkniętych tym problem było 647 rodzin. Najczęściej zjawisko to występowało w gminach Knurów i Pyskowice, które pod względem liczby mieszkańców są największymi w powiecie. Na trzecim miejscu pod względem liczby występowania problemu długotrwałej lub ciężkiej choroby plasowała się gmina Toszek. Jednakże we wszystkich wyżej wymienionych gminach udział liczby osób w rodzinach dotkniętych długotrwałą chorobą w stosunku do liczby mieszkańców ogółem w 2019 roku znajdował się w przedziale 0,9 - 1,1%. Największą liczbę osób w rodzinach z problemem długotrwałej lub ciężkiej choroby w stosunku do liczby mieszkańców odnotowano w gminie Wielowieś, w 2019 roku prawie dwóch na stu mieszkańców gminy doświadczyło problemu długotrwałej lub ciężkiej choroby w swojej rodzinie. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Pomimo spadku ogólnej liczby osób w rodzinach dotkniętych problemem długotrwałej choroby na terenie całego powiatu gliwickiego, patrząc przez pryzmat tego zagadnienia należy uznać, że sytuacja jest dość poważna. Szczególnie należy zwrócić uwagę na gminy: Pyskowice, Sośnicowice i Wielowieś, gdzie zanotowano wzrost rzędu 14 - 67% liczby osób w rodzinach doświadczających długotrwałej choroby, na przestrzeni analizowanego okresu.

Tabela nr 24 – Problem długotrwałej lub ciężkiej choroby na terenie powiatu gliwickiego w latach 2017-2019

Gmina	DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA					
	Rok					
	Liczba rodzin ogółem			Liczba osób w rodzinach		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Gierałtowie	56	47	42	135	90	78
Knurów	289	250	230	556	484	403
Pilchowice	43	41	38	82	78	68
Pyskowice	106	109	121	146	137	167
Rudziniec	57	55	53	81	78	67
Sośnicowice	10	11	12	16	16	20
Toszek	87	78	68	133	100	94
Wielowieś	38	44	55	64	79	107
Suma	686	635	619	1213	1062	1004

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

3.3.4 Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

Problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na terenie powiatu gliwickiego na przestrzeni lat 2017-2019,

biorąc pod uwagę liczbę rodzin, generalnie wykazuje tendencję spadkową. Z wyjątkiem gmin: Pilchowice i Wielowieś, gdzie w pierwszym przypadku liczba rodzin wzrosła o 12%, a w drugim o 33%.

Największy spadek liczby rodzin wykazujących bezradność odnotowany został na terenie gminy Pyskowice (-57%) w okresie od 2017 do 2019 roku. Nie pokrywa się to z danymi w zakresie liczby osób w rodzinach dotkniętych bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, ponieważ najszybciej ich liczba spadała na terenie gminy Gierałtowie (-58%). Szczegółowe dane w tym zakresie zostały zawarte w poniższej tabeli.

W badanym okresie na terenie powiatu gliwickiego statystycznie prawie co druga rodzina, doświadczająca bezradności opiekuńczo-wychowawczej, była rodziną niepełną. Szczególnie pod tym względem wyróżniają się gminy: Gierałtowie, Pyskowice i Toszek, w których udział rodzin niepełnych jest wyższy w porównaniu do średniej powiatowej. Natomiast analizując udział rodzin wielodzietnych wśród rodzin doświadczających bezradności, należy stwierdzić, że w latach 2017-2019 na terenie powiatu prawie jedna piąta rodzin była wielodzietnymi. Biorąc pod uwagę czynnik wielodzietności w większym stopniu, niż ma to miejsce na terenie pozostałej części powiatu, jego wpływ może być przyczyną bezradności opiekuńczo-wychowawczej na terenach gmin: Pyskowice, Rudziniec i Sośnicowice. We wszystkich wymienionych gminach wskaźnik udziału rodzin wielodzietnych wśród rodzin doświadczających bezradności jest większy od średniej liczonej dla całego powiatu gliwickiego.

Tabela nr 25 - Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w poszczególnych gminach powiatu gliwickiego w latach 2017-2019

Gmina	POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	Rok					
		Liczba rodzin ogółem			Liczba osób w rodzinach		
		2017	2018	2019	2017	2018	2019
Gierałtowie	BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.- WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	31	21	16	109	63	46
	W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	24	17	9	74	44	23
	RODZINY WIELODZIETNE	4	2	2	21	10	13
Knurów	BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.- WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	175	153	127	616	529	441
	W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	95	76	63	324	251	218
	RODZINY WIELODZIETNE	24	13	14	129	74	80
Pilchowice	BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.- WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	41	42	46	113	103	109
	W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	16	14	10	48	40	33

Gmina	POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	Rok					
		Liczba rodzin ogółem			Liczba osób w rodzinach		
		2017	2018	2019	2017	2018	2019
	RODZINY WIELODZIETNE	8	6	7	41	32	35
Pyskowice	BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.- WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	30	18	13	106	72	61
	W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	17	11	8	51	45	33
	RODZINY WIELODZIETNE	7	4	6	32	23	37
Rudziniec	BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.- WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	41	40	28	146	137	84
	W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	15	17	13	38	48	35
	RODZINY WIELODZIETNE	11	9	4	65	52	23
Sośnicowice	BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.- WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	6	5	6	20	8	18
	W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	2	2	2	6	5	7
	RODZINY WIELODZIETNE	3	0	0	16	0	0
Toszek	BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.- WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	22	18	12	70	57	35
	W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	14	12	9	45	37	26
	RODZINY WIELODZIETNE	3	3	1	17	17	7
Wielowieś	BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.- WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	43	54	57	128	137	131
	W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	12	12	8	32	30	19
	RODZINY WIELODZIETNE	5	4	2	25	18	12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

3.3.5 Niepełnosprawność

Problem niepełnosprawności w powiecie gliwickim jest jednym z kilku obszarów, które znacząco absorbują zasoby struktur pomocy społecznej. W skali całego powiatu, w okresie 2017-2019 roku, średniorocznie 610 rodzin było objętych działaniami, jednocześnie w analizowanym okresie liczba osób w rodzinach dotkniętych problemem niepełnosprawności wyniosła średnio 1.028 rocznie.

Diagnostując zjawisko niepełnosprawności w aspekcie poszczególnych gmin powiatu gliwickiego w latach 2017-2019, wyróżnić można dwie grupy. Pierwszą charakteryzującą się wyraźnym spadkiem liczby rodzin i osób w nich zamieszkujących. Sytuacja taka występowała w szczególności na terenach gmin: Knurów, Sośnicowice i Toszek.

Do drugiej kategorii zaliczały się gminy: Gierałtowice, Pyskowice i Wielowieś, w której odnotowujemy wzrost zarówno liczby rodzin, jak i osób w rodzinach, przy czym wzrost liczby osób w rodzinach jest większy w porównaniu do wzrostu liczby rodzin. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 26 – Liczba rodzin i osób w rodzinach, które otrzymały wsparcie gmin z tytułu niepełnosprawności na terenie powiatu gliwickiego w latach 2017-2019

Gmina	NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ					
	Rok					
	Liczba rodzin ogółem			Liczba osób w rodzinach		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Gierałtowice	27	23	28	53	38	55
Knurów	280	192	155	541	366	274
Pilchowice	41	39	39	76	72	67
Pyskowice	156	146	161	210	199	231
Rudziniec	62	67	63	121	107	92
Sośnicowice	21	19	18	27	28	26
Toszek	68	54	50	117	82	78
Wielowieś	38	38	44	70	71	83
Suma	693	578	558	1215	963	906

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Zaprezentowaną powyżej analizę poszerzymy o badania liczby osób niepełnosprawnych, które w poszczególnych latach otrzymały orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wydawane przez Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Gliwicach. Należy zaznaczyć, że MZON wykonuje swoje zadania zarówno na rzecz powiatu gliwickiego jak i dla Miasta Gliwice. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 27 – Liczba osób niepełnosprawnych w wieku powyżej 16 roku życia na terenie powiatu gliwickiego otrzymujących orzeczenie o stopniu niepełnosprawności w latach 2015-2019.

Płeć osób niepełnosprawnych	Rok				
	2015	2016	2017	2018	2019
Kobiety	699	533	591	609	714
Mężczyźni	692	568	558	583	653
Suma	1391	1101	1149	1192	1367

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MZON w Gliwicach

Jak wynika z powyższych danych, po spadku liczby osób otrzymujących orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, jaki miał miejsce w 2016 roku, na przestrzeni lat 2017-2019 liczba ta zaczęła rosnąć. W badanej grupie osób, średnio 51% byli to mężczyźni, natomiast kobiety stanowiły 49%. Tylko w 2016 roku większą grupę stanowiły kobiety, a pozostałym okresie przeważała grupa mężczyzn.

Należy zwrócić uwagę, że łączna liczba osób w wieku powyżej 16 roku życia w tabeli wskazanej powyżej różni się od danych wskazanych poniżej. Wynika to z faktu, że ministerialny system EKSMOoN (obsługujący proces wydawania orzeczeń) pozwala na wyodrębnienie płci osób, które otrzymały orzeczenie, jedynie w przypadku orzeczenia o zaliczeniu do jednego z trzech stopni niepełnosprawności. Tymczasem osoby niepełnosprawne mogą także uzyskać orzeczenie o niezaliczeniu do stopnia niepełnosprawności lub orzeczenie o odmowie wydania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności (w przypadku, gdy posiadają już orzeczenie wydane wcześniej, a zwracają się o wydanie orzeczenia w związku ze zmianą stanu zdrowia). W tych dwóch kategoriach system nie daje możliwości wskazania płci tych osób. Stąd wynika widoczna w poniższej tabeli większa liczba osób, które otrzymały orzeczenie o stopniu niepełnosprawności.

Tabela nr 28 – łączna liczba osób niepełnosprawnych na terenie powiatu gliwickiego otrzymujących orzeczenie o stopniu niepełnosprawności w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	Rok				
	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności – osoby powyżej 16 roku życia	1486	1167	1209	1288	1442
Liczba orzeczeń o niepełnosprawności – osoby do 16 roku życia	192	242	183	220	214
Suma	1678	1409	1392	1508	1656

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MZON w Gliwicach

Łącznie na terenie obsługiwanym przez MZON w Gliwicach w latach 2015–2019 liczba osób, które otrzymywały orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, wahała się w przedziale 1392 - 1678. Średnio jedna na osiem osób niepełnosprawnych była w wieku do 16 roku życia. Szczegółowe dane zawiera powyższa tabela.

Ponadto w latach 2015-2019, w ramach rehabilitacji społecznej, średnio każdego roku 538 osób korzystało z dofinansowań ze środków PFRON, będących w dyspozycji powiatu - przyznawanych zgodnie z algorytmem. Liczba zrealizowanych wniosków na przestrzeni badanych lat wahała się w przedziale 412 - 693. Zauważalna była w tym okresie lekka tendencja wzrostowa liczby zrealizowanych wniosków.

Dodatkowo w ramach Programu Aktywny Samorząd w modułach I i II realizowanych było wniosków średnio każdego roku: 12 - moduł I oraz 27 - moduł II. Przy czym w przypadku modułu I mieliśmy do czynienia z rosnącą liczbą realizowanych wniosków na przestrzeni

badanego okresu. Natomiast w module II ich liczba zmniejszała się sukcesywnie od 2016 roku. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 29 – Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z dofinansowań ze środków PFRON w latach 2015 - 2019

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
Algorytm					
Liczba złożonych wniosków	737	683	643	690	855
Liczba zrealizowanych wniosków	555	495	412	533	693
Aktywny Samorząd Moduł I					
Liczba złożonych wniosków	7	12	13	6	33
Liczba zrealizowanych wniosków	5	10	13	4	28
Aktywny Samorząd Moduł II					
Liczba złożonych wniosków	29	39	33	23	22
Liczba zrealizowanych wniosków	26	37	30	22	20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR

3.3.6 Potrzeba ochrony macierzyństwa

Kolejnym obszarem, który w strukturze problemów społecznych powiatu gliwickiego ma znaczący udział, jest potrzeba ochrony macierzyństwa. Analizując to zagadnienie na przestrzeni lat 2017-2019, biorąc pod uwagę liczbę rodzin, które otrzymały pomoc w tym zakresie, należy stwierdzić, że ich liczba zmniejszyła się z 201 do 121 na koniec 2019 roku. Oznacza to spadek o 40% w skali trzech lat. Dokonując podobnej analizy w zakresie liczby osób w tych rodzinach, odnotowujemy również spadek z 977 osób w 2017 roku do 558 osób na koniec 2019 roku w skali całego powiatu. Niewątpliwie obserwowane tendencje mogą być efektem oddziaływania Programu Rodzina 500 plus. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 30 – Problem ochrony macierzyństwa na terenie powiatu gliwickiego w latach 2017-2019

Gmina	POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	Rok					
		Liczba rodzin ogółem			Liczba osób w rodzinach		
		2017	2018	2019	2017	2018	2019
Gierałtowie	POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	18	12	7	78	47	28
	W TYM: WIELODZIETNOŚĆ	5	2	1	26	10	5
Knurów	POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	103	81	65	489	373	291
	W TYM: WIELODZIETNOŚĆ	68	50	40	367	266	213
Pilchowice	POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	12	7	9	62	35	46
	W TYM: WIELODZIETNOŚĆ	8	6	5	46	33	29

Gmina	POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	Rok					
		Liczba rodzin ogółem			Liczba osób w rodzinach		
		2017	2018	2019	2017	2018	2019
Pyskowice	POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	12	8	12	57	31	50
	W TYM: WIELODZIETNOŚĆ	7	3	3	40	19	19
Rudziniec	POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	26	24	13	141	121	69
	W TYM: WIELODZIETNOŚĆ	18	13	6	114	82	39
Sośnicowice	POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	2	1	0	12	5	0
	W TYM: WIELODZIETNOŚĆ	2	0	0	12	0	0
Toszek	POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	13	8	6	61	35	25
	W TYM: WIELODZIETNOŚĆ	7	3	1	39	16	4
Wielowieś	POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	15	10	9	77	55	49
	W TYM: WIELODZIETNOŚĆ	3	2	1	21	14	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Średni udział rodzin wielodzietnych, objętych działaniami w obszarze ochrony macierzyństwa, na przestrzeni lat 2017-2019 wyniósł 47% na obszarze całego powiatu. Największy udział rodzin wielodzietnych, otrzymujących pomoc w zakresie ochrony macierzyństwa odnotowały gminy: Knurów, Pilchowice, Rudziniec i Sośnicowice, gdzie wartości te przekroczyły średnią na przestrzeni lat 2017-2019. Najmniejszy natomiast udział rodzin wielodzietnych charakterystyczny był dla gmin: Gierałtów i Wielowieś, mieścił się on w przedziale 18-22% w analizowanym okresie.

3.3.7 Alkoholizm

Problem alkoholizmu w powiecie gliwickim należy do jednego z siedmiu najistotniejszych zagadnień, w których w ciągu najbliższych lat służby pomocy społecznej będą musiały angażować swoje zasoby. Poniższa tabela prezentuje liczbę osób i rodzin, które korzystały z pomocy społecznej na skutek alkoholizmu w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2017-2019. Dane pokazują, że w gminach: Knurów i Pyskowice nominalnie najwięcej, spośród wszystkich pozostałych gmin, udzielanej było pomocy związanej z problemem alkoholizmu. Jednak należy pamiętać, że są to gminy charakteryzujące się największą liczbą mieszkańców na terenie całego powiatu. Ponadto należy zwrócić uwagę, że w gminie Knurów zauważalny jest trend wzrostowy w zakresie liczby rodzin, które doświadczają alkoholizmu. W pozostałych gminach powiatu gliwickiego zarysowuje się widoczna tendencja spadkowa w zakresie analizowanych danych. Spośród wszystkich gmin powiatu, prawie 87% rodzin, które doświadczały problemów związanych z alkoholizmem w 2019 roku zogniskowane było w gminach: Knurów i Pyskowice.

Tabela nr 31 – Problem alkoholizmu na terenie powiatu gliwickiego
w latach 2017-2019

Gmina	ALKOHOLIZM					
	Liczba rodzin ogółem			Liczba osób w rodzinach		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Gierałtowiec	11	6	5	19	12	6
Knurów	96	107	109	237	288	306
Pilchowice	11	10	7	18	14	9
Pyskowice	86	78	70	140	103	100
Rudziniec	28	24	17	39	27	19
Sośnicowice	5	3	1	12	4	1
Toszek	8	8	8	10	10	14
Wielowieś	11	10	11	25	19	14
Suma	256	246	228	500	477	469

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Patrząc na problem alkoholizmu przez pryzmat działań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych charakterystycznym jest, że w latach od 2017 do końca pierwszego półrocza 2020 roku, nieco ponad jedna czwarta wniosków jakie wpłynęły do GKRPA, przesłanych zostało do sądu celem zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego. Na terenie gminy Pyskowice stosunkowo duża liczba osób, w porównaniu do pozostałych gmin, poddawała się dobrowolnemu leczeniu odwykowemu. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 32 - Wnioski GKRPA oraz informacja o leczeniu odwykowym na terenie powiatu gliwickiego w latach 2017-2020 za II kwartał

Gmina	Rok			
	2017	2018	2019	2020 II kw.
Wnioski do GKRPA o skierowanie na leczenie odwykowe	93	100	108	56
Gierałtowiec	6	4	4	6
Knurów	44	37	32	13
Pilchowice	3	4	7	7
Pyskowice	18	28	28	17
Rudziniec	3	3	7	3
Sośnicowice	b.d.	5	6	4
Toszek	8	12	6	2
Wielowieś	11	7	18	4
Wnioski GKRPA przesłane do sądu o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	37	27	24	12
Gierałtowiec	-	1	-	-
Knurów	1	-	-	-

Gmina	Rok			
	2017	2018	2019	2020 II kw.
Pilchowice	1	3	5	2
Pyskowice	14	1	8	9
Rudziniec	-	-	-	-
Sośnicowice	b.d.	12	3	-
Toszek	6	6	2	1
Wielowieś	15	4	6	-
Ilość osób z wydanym nakazem sądowym kierującym na przymusowe leczenie odwykowe	7	3	7	2
Gierałtowiec	-	-	-	1
Knurów	-	-	-	-
Pilchowice	-	-	2	sprawa w toku
Pyskowice	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Rudziniec	-	-	-	-
Sośnicowice	b.d.	1	2	-
Toszek	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Wielowieś	7	2	3	1
Ilość osób, które dobrowolnie poddały się terapii odwykowej	40	30	32	19
Gierałtowiec	1	-	1	-
Knurów ¹⁰	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Pilchowice	-	1	1	2
Pyskowice	36	24	19	13
Rudziniec	2	-	1	-
Sośnicowice	b.d.	3	7	4
Toszek	b.d.	1	b.d.	b.d.
Wielowieś	1	1	3	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GKRPA

3.4 Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej

Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie gliwickim jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach. Uchwałą Nr XXXVIII/287/2018 Rady Powiatu Gliwickiego z dnia 26 kwietnia 2018 r. został przyjęty trzyletni Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Gliwickim. W latach 2018-2020 głównym jego celem było: „Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionych opieki i wychowania przez rodziców, poprzez organizowanie i prowadzenie pieczy zastępczej

¹⁰ W ramach GKRPA w gminie Knurów nie prowadzi się terapii odwykowej, jedynie porady indywidualne w punkcie konsultacyjnym dla osób uzależnionych i ich rodzin, których udzielono: w 2017 roku - 945, w 2018 roku - 1000, w 2019 roku - 633, w 2020 II kw. - 150

w powiecie gliwickim, w taki sposób, aby zapewnić opiekę, wychowanie i wsparcie zgodnie z potrzebami, traktując priorytetowo zabezpieczanie dzieci w rodzinnych formach pieczy zastępczej.” W programie przyjęto katalog celów szczegółowych, wśród których należy wymienić:

- 1) Rozwój infrastruktury i zasobów ludzkich na rzecz pieczy zastępczej;
- 2) Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej w powiecie gliwickim;
- 3) Wsparcie istniejących rodzin zastępczych w powiecie gliwickim;
- 4) Pomoc w usamodzielnianiu wychowanków pieczy zastępczej.

Przeprowadzona przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach analiza podejmowanych działań przez szeroki krąg podmiotów na terenie powiatu gliwickiego wykazała, że we wszystkich gminach zostały uchwalone przez rady gminy programy wspierania rodziny. Stwierdzono występowanie zbieżności problemów związanych z funkcjonowaniem rodzin zagrożonych kryzysem i wymagających wsparcia. Uznano więc, że cele postawione do realizacji w ramach wszystkich programów ukierunkowane są na podobne działania. Główne założenie programów to ukierunkowanie na pracę z rodziną w połączeniu z jej własną aktywnością. Wspieranie rodziny powinno opierać się na eliminowaniu sytuacji, w których dziecko musi opuścić rodzinę biologiczną, a tym samym na podejmowaniu działań profilaktycznych, poprzez współpracę różnych instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny, w tym jednostek gminnych, powiatowych, organizacji pozarządowych i oświatowych. W przypadku, gdy zaistnieje konieczność umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, praca z rodziną biologiczną powinna uwzględniać działania związane z jak najszybszym powrotem dziecka do rodziny. Realizacja programów przez gminy odbywa się w oparciu o środki własne, jak również poprzez pozyskiwanie dotacji z budżetu państwa, programy rządowe z zakresu wspierania rodziny oraz fundusze Unii Europejskiej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach opracuje Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na nową trzyletnią perspektywę. Uwzględniając wnioski i doświadczenia z realizacji dotychczasowych programów będzie on w swojej treści odpowiedzią na istniejące i nowe wyzwania stojące przed powiatowym systemem pieczy zastępczej.

3.4.1 Struktura systemu pieczy zastępczej

W powiecie gliwickim funkcjonuje rodzinny i instytucjonalny system pieczy zastępczej, na który składają się rodziny zastępcze: spokrewnione, niezawodowe, zawodowe, zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego, zawodowe specjalistyczne, rodzinne domy dziecka, które funkcjonują w ramach systemu rodzinnej pieczy zastępczej. Ponadto instytucjonalny system pieczy stanowi placówka opiekuńczo - wychowawcza typu rodzinnego. Szczegółowe zestawienie i liczbę rodzin w ramach systemu rodzinnej pieczy zastępczej dla obszaru powiatu za okres od 2017 r. do końca pierwszego półrocza 2020 r. zawiera poniższa tabela. Najliczniejszą grupę stanowiły rodziny spokrewnione i niezawodowe. Od drugiej połowy 2019 roku dostrzegalną jest lekka tendencja spadkowa liczby rodzin spokrewnionych, przy jednoczesnym braku wyraźnych zmian liczby rodzin niezawodowych. Liczba rodzin

zawodowych pozostawała na stałym poziomie w ciągu lat 2017-2019, a liczba rodzinnych domów dziecka zmniejszyła się w tym czasie o połowę.

Natomiast biorąc pod uwagę system instytucjonalnej pieczy zastępczej, według stanu na koniec pierwszego półrocza 2020 roku, na terenie powiatu gliwickiego funkcjonowała jedna placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego. Pełniła ona funkcje rodzinną i dysponowała w tym czasie 8 miejscami.

Tabela nr 33 - Informacja statystyczna na temat rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2017-2020 I półrocze

Wyszczególnienie	Powiat gliwicki - Liczba rodzin zastępczych/rodzinnych domów dziecka (ogółem)						
	2017		2018		2019		2020
	I półrocze	II półrocze	I półrocze	II półrocze	I półrocze	II półrocze	I półrocze
Rodziny zastępcze spokrewnione, z tego:	87	81	82	84	87	78	76
z 1 przyjętym dzieckiem	60	55	58	59	67	57	57
z 2 przyjętymi dziećmi	20	22	22	23	18	19	16
z 3 i więcej przyjętymi dziećmi	7	4	2	2	2	2	3
Rodziny zastępcze niezawodowe, z tego:	39	41	44	44	43	39	36
z 1 przyjętym dzieckiem	31	33	35	35	34	31	30
z 2 przyjętymi dziećmi	7	7	7	7	7	4	4
z 3 przyjętymi dziećmi	-	-	1	2	1	4	2
z 4 i więcej przyjętymi dziećmi	1	1	1	-	1	-	-
Rodziny zastępcze zawodowe, z tego:	2	2	2	3	3	2	3
z 2 przyjętymi dziećmi	-	-	-	-	-	-	1
z 3 przyjętymi dziećmi	1	1	1	2	3	2	2
z 4 i więcej przyjętymi dziećmi	1	1	1	1	-	-	-
Rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego, z tego:	3	2	2	2	2	3	3
bez dziecka	-	-	-	-	-	1	-
z 1 przyjętym dzieckiem	-	-	-	-	-	1	1
z 2 przyjętymi dziećmi	-	-	-	-	-	-	1
z 3 przyjętymi dziećmi	1	1	1	1	-	-	-
z 4 i więcej przyjętymi dziećmi	2	1	1	1	2	1	1
Rodziny zastępcze	1	1	1	1	-	1	1

Wyszczególnienie	Powiat gliwicki - Liczba rodzin zastępczych/rodzinnych domów dziecka (ogółem)						
	2017		2018		2019		2020
	rok / okres						
	I	II	I	II	I	II	I
	półrocze	półrocze	półrocze	półrocze	półrocze	półrocze	półrocze
zawodowe specjalistyczne, z tego:							
z 2 przyjętych dzieci	1	1	1	1	-	1	1
Rodzinne domy dziecka, z tego:	4	4	4	3	2	2	2
z 1-3 przebywających dzieci	-	1	-	1	-	-	-
z 4-8 przebywających dzieci	4	3	4	2	2	2	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR

Analizując strukturę pieczy zastępczej w powiecie gliwickim, patrząc z perspektywy liczby dzieci należy stwierdzić, że najwięcej dzieci umieszczono w rodzinach zastępczych spokrewnionych. Średnio co drugie dziecko trafiało właśnie do tego typu rodzin na przestrzeni lat 2017-2019, najczęściej były to dzieci w wieku 7-17 lat.

Kolejną pod względem liczebności była grupa dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych niezawodowych. Statystycznie co czwarte dziecko, najczęściej w wieku 7-13 lat umieszczane było w tego typu rodzinach na przestrzeni analizowanego okresu.

Na trzecim miejscu pod względem liczby umieszczanych dzieci, była forma pieczy zastępczej realizowana przez rodziny zawodowe i placówki opiekuńczo-wychowawcze. W tego typu formach umieszczanych było statystycznie jedno na dwanaście dzieci na przestrzeni badanych lat. Najczęściej występującą grupą wiekową pojawiającą się w rodzinach zawodowych, były dzieci w wieku 7-13 lat, natomiast w placówkach opiekuńczo-wychowawczych był to przedział wiekowy 14-17 lat.

W rodzinnych domach dziecka umieszczanych było prawie 7% dzieci, które najczęściej były w wieku 4-6 lat. Należy ponadto zauważyć, że w okresie od 2017-2019 roku średnia liczba dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej, spadła o ponad 14%. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 34 - Liczba dzieci w pieczy zastępczej z uwzględnieniem grup wiekowych - wartości uśrednione

Powiat gliwicki				
Forma pieczy zastępczej	Wyszczególnienie	Rok		
		2017	2018	2019
		[liczba średnia]		
Rodziny spokrewnione	Dzieci w pieczy zastępczej w wieku:	116	110	103

Powiat gliwicki				
Forma pieczy zastępczej	Wyszczególnienie	Rok		
		2017	2018	2019
[liczba średnia]				
	od 1 roku do 3 lat	4	4	4
	4- 6 lat	11	13	9
	7-13 lat	36	32	36
	14-17 lat	40	31	26
	18-24 lat	26	31	28
Rodziny niezawodowe	Dzieci w pieczy zastępczej w wieku:	50	55	52
	poniżej 1 roku	-	-	4
	od 1 roku do 3 lat	2	3	1
	4- 6 lat	9	6	4
	7-13 lat	17	21	22
	14-17 lat	11	14	9
	18-24 lat	11	12	14
Rodziny zawodowe	Dzieci w pieczy zastępczej w wieku:	19	19	16
	poniżej 1 roku	-	3	2
	od 1 roku do 3 lat	4	1	4
	4- 6 lat	6	2	2
	7-13 lat	4	6	6
	14-17 lat	6	6	3
	18-24 lat	-	1	-
Rodzinne domy dziecka	Dzieci w pieczy zastępczej w wieku:	21	13	11
	poniżej 1 roku	1	-	-
	od 1 roku do 3 lat	5	4	3
	4- 6 lat	5	5	6
	7-13 lat	8	3	1
	14-17 lat	3	1	1
	18-24 lat	-	-	1
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	Dzieci w pieczy zastępczej w wieku:	20	17	13
	7-13 lat	6	4	2
	14-17 lat	10	8	8
	18-24 lat	5	6	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR

Ponadto, na terenie całego kraju, umieszczane były w pieczy zastępczej dzieci pochodzące z terenu powiatu gliwickiego. Należy zauważyć, że ich liczba od końca 2017 roku powiększyła się o prawie 52%. We wszystkich przypadkach dzieci te znajdowały opiekę w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej, realizowanych przez placówki opiekuńczo-wychowawcze. Szczegółowe dane w tym zakresie zostały zaprezentowane w poniższej tabeli.

Tabela nr 35 - Liczba dzieci pochodzących z powiatu gliwickiego, umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej poza powiatem w latach 2017-2019 - wartości uśrednione

Forma pieczy zastępczej	Rok		
	2017	2018	2019
	Liczba dzieci pochodzące z powiatu gliwickiego		
Placówki opiekuńczo-wychowawcze na terenie całego kraju	29	31	44

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR

Umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej podyktowane jest najczęściej zewnętrznymi czynnikami społecznymi, które powodują, że rodziny biologiczne tracą okresowo lub na stałe swoje zdolności opiekuńcze i wychowawcze. Szczegółowe zestawienie przyczyn umieszczeń dzieci w pieczy zastępczej dla obszaru powiatu gliwickiego za okres 2017-2019 roku zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 36 - Liczba dzieci w pieczy zastępczej z uwzględnieniem przyczyn umieszczenia - wartości uśrednione

Powiat gliwicki				
Forma pieczy zastępczej	Przyczyna umieszczenia	rok		
		2017	2018	2019
		[liczba średnia]		
Rodziny spokrewnione	Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej, z tego na skutek:	115	109	103
	sieroctwa	9	12	8
	pólsieroctwa	5	8	10
	uzależnienia rodziców, w tym:	48	32	42
	od alkoholu	47	32	41
	przemocy w rodzinie	8	3	4
	bezzadności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	30	31	30
	niepełnosprawności co najmniej jednego z rodziców	3	4	2
	długotrwałej lub ciężkiej choroby co najmniej jednego z rodziców	4	4	2
	pobytu za granicą co najmniej jednego z rodziców (praca zarobkowa)	1	1	-
	inne	10	15	7
Rodziny niezawodowe	Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej, z tego na skutek:	50	54	52
	sieroctwa	3	4	3
	pólsieroctwa	5	4	3

Powiat gliwicki				
Forma pieczy zastępczej	Przyczyna umieszczenia	rok		
		2017	2018	2019
[liczba średnia]				
	uzależnienia rodziców, w tym:	31	29	36
	od alkoholu	31	29	36
	przemocy w rodzinie	2	3	1
	bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	7	12	8
	niepełnosprawności co najmniej jednego z rodziców	-	-	1
	długotrwałej lub ciężkiej choroby co najmniej jednego z rodziców	1	1	-
	pobytu za granicą co najmniej jednego z rodziców (praca zarobkowa)	-	-	1
	inne	3	3	-
	Rodziny zawodowe	Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej, z tego na skutek:	19	19
uzależnienia rodziców, w tym:		9	9	12
od alkoholu		9	9	12
przemocy w rodzinie		5	1	-
bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych		4	4	4
niepełnosprawności co najmniej jednego z rodziców		-	-	1
długotrwałej lub ciężkiej choroby co najmniej jednego z rodziców		-	1	-
inne		2	5	-
Rodzinne domy dziecka		Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej, z tego na skutek:	21	13
	uzależnienia rodziców, w tym:	13	5	4
	od alkoholu	11	4	3
	bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	8	6	6
	inne	1	2	1
	Placówki opiekuńczo-wychowawcze	Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej, z tego na skutek:	20	17
sieroctwa		1	1	-
uzależnienia rodziców, w tym:		9	8	7
od alkoholu		4	8	7
bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych		6	6	3
długotrwałej lub ciężkiej choroby co najmniej jednego z rodziców		3	3	2
pobytu za granicą co najmniej jednego z rodziców (praca zarobkowa)		-	-	1
inne		1	-	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR

Wśród głównych przyczyn umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej na terenie powiatu gliwickiego w latach 2017-2019 należy wymienić: uzależnienie rodziców oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. W pierwszym przypadku ponad cztery na dziesięć dzieci było umieszczanych w pieczy zastępczej z powodu uzależnienia rodziców. Znakomita większość wśród tych przypadków, bowiem aż 96%, stanowiło uzależnienie od alkoholu. Natomiast prawie co czwarte dziecko umieszczane było w pieczy zastępczej z uwagi na występującą bezradność rodziców biologicznych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 37 - Główne przyczyny umieszczania dzieci w pieczy zastępczej w latach 2017-2020

Powiat gliwicki	
Przyczyna umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej	Udział w całości [%]
uzależnienia rodziców	46%
bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	27%
sieroctwo	7%
pólsieroctwo	6%
przemocy w rodzinie	4%
długotrwałej lub ciężkiej choroby co najmniej jednego z rodziców	3%
niepełnosprawności co najmniej jednego z rodziców	1%
inne	7%
suma końcowa	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR

3.4.2 Wydatki ponoszone przez powiat gliwicki w ramach systemu pieczy zastępczej

Opisując wydatki ponoszone w ramach działania systemu rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej można przede wszystkim wyróżnić trzy grupy podstawowe, którymi są:

- wydatki na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;
- średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- wydatki na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie.

Analiza rozkładu wyżej wymienionych wydatków została zaprezentowana w poniższych tabelach. Skala przyznawanych i wypłacanych świadczeń, w latach 2017-2019, jest wprost proporcjonalna do liczby rodzin i dzieci objętych systemem rodzinnej pieczy zastępczej. Należy zwrócić uwagę, że zgodnie z przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej gminy właściwe ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem

go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, zobowiązane są do współfinansowania wydatków w tym zakresie.

Tabela nr 38 - Liczba świadczeń ogółem w obszarze rodzinnej pieczy zastępczej powiatu gliwickiego w latach 2017-2019

Wyszczególnienie	Rok		
	2017	2018	2019
Liczba świadczeń			
Świadczenia dla rodzin zastępczych lub osób prowadzących rodzinny dom dziecka, z tego:			
Rodziny zastępcze spokrewnione	1 439	1 551	1 371
Rodziny zastępcze niezawodowe	709	860	747
Rodziny zastępcze zawodowe	512	395	310
Rodzinny dom dziecka	285	216	173
Rodziny pomocowe	12	6	4
Pomoc dla osoby usamodzielnianej, z tego:			
Rodziny zastępcze spokrewnione	219	188	234
Rodziny zastępcze niezawodowe	110	105	113
Rodziny zastępcze zawodowe	12	8	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR

Tabela nr 39 – Liczba świadczeń na opiekę i wychowanie dziecka pokrytych przez gminę właściwą ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej na terenie powiatu gliwickiego w latach 2017-2019

Wyszczególnienie	Rok		
	2017	2018	2019
Liczba świadczeń			
Rodziny zastępcze spokrewnione	322	670	724
Rodziny zastępcze niezawodowe	102	315	306
Rodziny zastępcze zawodowe	334	370	540
Rodzinny dom dziecka	288	577	452
Rodziny pomocowe	27	16	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR

Tabela nr 40 - Wysokość wydatków na świadczenia w obszarze rodzinnej pieczy zastępczej powiatu gliwickiego w latach 2017-2019

Wyszczególnienie	Rok		
	2017	2018	2019
Wydatki w złotych			
Świadczenia dla rodzin zastępczych lub osób prowadzących rodzinny dom dziecka, z tego:			
Rodziny zastępcze spokrewnione	901 364	1 013 923	905 768
Rodziny zastępcze niezawodowe	601 768	831 075	733 367

Wyszczególnienie	Rok		
	2017	2018	2019
Wydatki w złotych			
Rodziny zastępcze zawodowe	403 728	332 893	288 428
Rodzinny dom dziecka	253 119	219 928	179 674
Rodziny pomocowe	6 697	2 304	2 308
Pomoc dla osoby usamodzielnianej, z tego:			
Rodziny zastępcze spokrewnione	118 388	113 853	171 067
Rodziny zastępcze niezawodowe	55 060	70 452	82 470
Rodziny zastępcze zawodowe	6 200	4 133	10 095

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR

Tabela nr 41 - Wysokość wydatków na opiekę i wychowanie dziecka współfinansowanych przez gminę właściwą ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej na terenie powiatu gliwickiego w latach 2017-2019

Wyszczególnienie	Rok		
	2017	2018	2019
Wydatki w złotych			
Rodziny zastępcze spokrewnione	79 232	168 397	187 846
Rodziny zastępcze niezawodowe	36 898	113 008	132 416
Rodziny zastępcze zawodowe	27 922	72 095	80 270
Rodzinny dom dziecka	56 890	134 957	143 048
Rodziny pomocowe	2 831	1 067	1 099

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR

Tabela nr 42 - Wysokość wydatków na instytucjonalną pieczę zastępczą na terenie powiatu gliwickiego w latach 2017-2019

Wyszczególnienie	2017		Rok 2018		2019	
	I	II	I	II	I	II
	półrocze	półrocze	półrocze	półrocze	półrocze	półrocze
Wydatki w złotych						
Placówki opiekuńczo-wychowawcze, z tego typu:	1 133 435	1 192 984	1 109 952	1 254 368	982 236	1 327 060
socjalizacyjnego	1 001 355	1 059 137	995 276	910 584	636 013	1 006 285
interwencyjnego	163	666	-	1 446	-	-
specjalistyczno-terapeutycznego	-	-	-	213 116	198 535	180 586
rodzinnego	131 917	133 181	114 676	129 222	147 688	140 189
Pomoc dla osoby usamodzielnianej, z tego:	61 349	48 674	61 143	65 130	41 099	100 598
na kontynuowanie nauki	42 149	41 786	53 043	41 009	27 386	32 315

Wyszczególnienie	2017		Rok 2018		2019	
	I	II	I	II	I	II
	półrocze	półrocze	półrocze	półrocze	półrocze	półrocze
Wydatki w złotych						
na usamodzielnienie	13 200	6 888	6 600	19 168	10 578	50 449
na zagospodarowanie	6 000	-	1 500	4 953	3 135	17 834

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR

Tabela nr 43 - Wysokość średnich miesięcznych wydatków ponoszonych przez gminy na instytucjonalną pieczę zastępczą na terenie powiatu gliwickiego w latach 2017-2019

Wyszczególnienie	2017		Rok 2018		2019	
	I	II	I	II	I	II
	półrocze	półrocze	półrocze	półrocze	półrocze	półrocze
Wydatki w złotych						
Wysokość średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, poniesionych przez gminę właściwą ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej	-	293 285	297 013	300 333	240 240	273 910
Wysokość średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym, poniesionych przez gminę właściwą ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej	-	-	-	10 052	14 155	20 316

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR

3.5 System pomocy społecznej powiatu gliwickiego w ujęciu instytucjonalnym

Powiat gliwicki dysponował na koniec pierwszego półrocza 2020 roku rozbudowaną strukturą jednostek organizacyjnych działających w ramach systemu pomocy społecznej. W jej skład wchodziło: pięć domów pomocy społecznej oraz ośrodek wsparcia. Łącznie na terenie powiatu funkcjonowało sześć jednostek organizacyjnych, zapewniających 455 miejsc w różny sposób sprofilowanych. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

**Tabela nr 44 - Jednostki organizacyjne pomocy społecznej powiatu gliwickiego
wg stanu na koniec pierwszego półrocza 2020 roku**

Podmiot prowadzący	Typ placówki	Podgrupa	w tym	Liczba jednostek	Liczba miejsc	Liczba osób korzystających
Powiat gliwicki	DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ	-	-	2	175	177
	DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ	-	-	3	230	238
inny podmiot	OŚRODKI WSPARCIA	OŚRODKI WSPARCIA DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI	środowiskowy dom samopomocy	1	50	50

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR

Analiza struktury powiatowych jednostek organizacyjnych wskazuje, że jest adekwatna do aktualnych potrzeb. Funkcjonujące na terenie powiatu gliwickiego podmioty, świadczące usługi w obszarach: pomocy społecznej oraz rehabilitacji zawodowej i społecznej, tworzą koherentny system oparcia dla mieszkańców powiatu. Szczegółowe zestawienie jednostek prowadzonych, zleczanych bądź dofinansowywanych przez powiat gliwicki zostało zaprezentowane w poniższej tabeli.

Tabela nr 45 – Jednostki prowadzone, zleczane lub dofinansowywane przez powiat gliwicki wg stanu na koniec I półrocza 2020 roku

Typ jednostki	Nazwa jednostki	Adres	Liczba miejsc
Dom Pomocy Społecznej	DPS "Caritas" Archidiecezji Katowickiej Ośrodek Matka Boża Uzdrawienie Chorych	ul. Szpitalna 29, 44-194 Knurów	90
	DPS "Caritas" Diecezji Gliwickiej w Wiśniczach	ul. Wiejska 42a, 44-187 Wielowieś	80
	DPS "Ostoja"	ul. Kozielska 1, 44-153 Sośnicowice	124
	DPS "Zameczek"	ul. Knurowska 13, 44-144 Kuźnia Nieborowska	51
	DPS w Pilchowicach	ul. Damrota 7, 44-145 Pilchowice	60
Środowiskowy Dom Samopomocy	ŚDS "Caritas" Archidiecezji Katowickiej Ośrodek Matka Boża Uzdrawienie Chorych	ul. Szpitalna 29, 44-194 Knurów	50
Warsztaty Terapii Zajęciowej	WTZ "Caritas" Archidiecezji Katowickiej Ośrodek Matka Boża Uzdrawienie Chorych	ul. Szpitalna 29, 44-194 Knurów	50
	WTZ "Tęcza" prowadzone przez Stowarzyszenie Integracji Zawodowej i Społecznej Osób Niepełnosprawnych „Tęcza” z siedzibą w Bycinie	ul. Wojska Polskiego 3, 44-120 Pyskowice	36

Typ jednostki	Nazwa jednostki	Adres	Liczba miejsc
Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu rodzinnego	Rodzinny Dom dla Dzieci w Paczynie	ul. Leśna 2, 44-120 Paczyna	8

Źródło: dane PCPR

Struktura dostępnych miejsc w Środowiskowym Domu Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi – typ A i dla osób z niepełnosprawnością intelektualną typu B, zorganizowana przez powiat gliwicki, stanowi odpowiedź na potrzeby wynikające ze środowiska. Jedynie na terenie gmin: Rudziniec i Wielowieś sygnalizowana jest potrzeba uruchomienia takiej formy wsparcia. Łącznie na tym obszarze zostało zidentyfikowanych 8 osób, które stanowią potencjalnych beneficjentów środowiskowych domów samopomocy. W wyniku przeprowadzonych badań ustalono, że te same gminy zgłaszały dodatkowe zapotrzebowanie na ośrodki wsparcia w formie ŚDS typu B (dla osób z niepełnosprawnością intelektualną w liczbie 6 miejsc. Natomiast ze strony gmin: Gierałtowiec, Pyskowice oraz Wielowieś sygnalizowana była potrzeba zwiększenia liczby miejsc w warsztatach terapii zajęciowej. Łącznie gminy te identyfikowały na swoich terenach 15 potencjalnych uczestników WTZ, z czego aż 10 na terenie gminy Pyskowice.

Bardzo wyraźnie zgłaszane było zapotrzebowanie na uruchomienie zakładu opiekuńczo-leczniczego na terenie powiatu. Ma to niewątpliwie związek z procesem postępującego starzenia się społeczeństwa. Szacunkowe dane wskazują, że w powiecie identyfikowanych jest minimum 56 osób, potencjalnie kwalifikujących się do takiej formy wsparcia. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 46 - Szacowane potrzeby w zakresie uruchomienia zakładu opiekuńczo-leczniczego

Wyszczególnienie	Gmina	Liczba osób
Szacunkowa liczba osób, które mogłyby skorzystać z oferty nowo uruchomionego ZOL	Gierałtowiec	5
	Knurów ¹¹	b.d.
	Pilchowice	3
	Pyskowice	20
	Rudziniec	8
	Sośnicowice	5
	Toszek	10
	Wielowieś	5
suma		56

Źródło: dane OPS

¹¹ Na terenie Knurowa funkcjonuje Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy "Nadzieja" (dla osób somatycznie chorych), przy ul. Parkowej 1A oraz Zakład Opiekuńczo Lecznicy (dla osób z zaburzeniami psychicznymi), przy ul. Dworcowej 3. W obydwu placówkach ilość miejsc jest ograniczona, a czas oczekiwania na przyjęcie wynosi: przy ul. Parkowej - ok. 5 miesięcy, przy ul. Dworcowej - ok. 12 miesięcy. Dane te mogą wskazywać na potrzebę uruchomienia dodatkowych miejsc lub dodatkowych placówek.

Ponadto ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu gliwickiego zgłaszały konieczność uruchomienia różnych form wsparcia, wśród których najczęściej wskazywano:

- Klub samopomocy, którego celem byłoby przełamywanie izolacji społecznej, przygotowywanie osób do powrotu i prawidłowego funkcjonowania w życiu społecznym, doskonalenie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach życiowych i społecznych, działania w kierunku utrzymania pracy, zapobieganie nawrotom choroby, motywowanie do podejmowania leczenia, aktywne wypełnianie wolnego czasu, pogłębianie zainteresowań.
- Mieszkania chronione, przygotowujące osoby w nim przebywające do prowadzenia samodzielnego życia lub zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę.
- Dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży.
- Schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi oraz noclegownie i ogrzewalnie.
- Dzielne dom pomocy dla osób starszych.
- Domy Pomocy Społecznej dla osób w podeszłym wieku oraz przewlekle somatycznie chorych.
- Ośrodek rehabilitacji leczniczej - świadczący szeroki zakres usług rehabilitacyjnych, realizowanych w warunkach: ambulatoryjnych, domowych lub oddziału dziennego.

W ramach diagnozy instytucji działających w obszarze systemu pomocy społecznej i ochrony zdrowia, poddano również analizie potrzeby w zakresie wsparcia dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. Zebrane dane wskazują, że na przestrzeni badanego okresu, tylko w gminach Gierałtowie i Knurów udzielono takiego wsparcia. Łącznie na terenie całego powiatu z takiej formy pomocy skorzystało 26 osób. Szczegółowe dane o ich liczbie

i ośrodkach, w których osoby te znalazły schronienie zostały zamieszczone w poniższej tabeli. Analiza danych wskazuje, że sieć działających ośrodków dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z terenu powiatu gliwickiego w wystarczającym stopniu zabezpiecza potrzeby wypływające ze środowiska.

Tabela nr 47 - Liczba osób, mieszkańców gminy z terenu powiatu gliwickiego, które w danym roku korzystały z domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży

Gmina	Okres	Liczba osób	Ośrodki, w których osoby znalazły schronienie
Gierałtowie	2020 II kw.	2 osoby	Fundacja Dobrego Pasterza w Ustroniu - Dom Samotnej Matki
Knurów	2017	2 matki, 3 dzieci i 1 kobieta w ciąży	1. Stowarzyszenie Monar – Dom dla Samotnych Matek z Dziećmi Markot w Zopowych;
	2018	3 matki, 3 dzieci i 1 kobieta w ciąży	2. Śląski Oddział Okręgowy PCK w Katowicach– Dom PCK-CIK w Rudzie
	2019	2 matki, 3 dzieci	

Gmina	Okres	Liczba osób	Ośrodki, w których osoby znalazły schronienie
	2020 II kw.	3 matki, 3 dzieci	Śląskiej; 3. Caritas Diecezji Sosnowieckiej – Diecezjalny Dom Matki i Dziecka w Sosnowcu; 4. Fundacja Dobrego Pasterza w Ustroniu - Dom Samotnej Matki

Źródło: dane OPS

4. Prognoza zmian najistotniejszych czynników społeczno-ekonomicznych na lata 2020-2026

Przeprowadzona diagnoza społeczno-ekonomiczna dla powiatu gliwickiego wskazała obszary społeczne, w których należy w ciągu najbliższych lat spodziewać się wzrostów skali ich występowania i problemów im towarzyszących. Prognoza obejmuje również obszary, gdzie nieodnotowywany będzie ich wzrost, jednak spodziewać się należy pozostawania ich na istotnie wysokim poziomie. Z dużą dozą prawdopodobieństwa sytuacja taka może wystąpić

w następujących obszarach:

- wzrost liczby mieszkańców w wieku powyżej 65 roku życia,
- utrzymywanie się na stosunkowo wysokim poziomie ubóstwa wśród mieszkańców powiatu,
- utrzymywanie się na wysokim poziomie bezrobocia w grupie wiekowej pomiędzy 35-44 rokiem życia, przy spadającej jego stopie w ogólnej liczbie bezrobotnych,
- utrzymywanie się na stosunkowo wysokim poziomie problemu długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- utrzymywanie się na stosunkowo wysokim poziomie problemu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wśród mieszkańców powiatu,
- utrzymywanie się na stosunkowo wysokim poziomie problemu niepełnosprawności,
- utrzymywanie się na stosunkowo wysokim poziomie deficytów w zakresie potrzeby ochrony macierzyństwa,
- utrzymywanie się na stosunkowo wysokim poziomie problemu alkoholizmu.

Dla wskazanych powyżej problemów społecznych wykonana została prognoza ich dalszych zmian z uwzględnieniem tempa i skali występowania. Prognozę wykonano na okres obowiązywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Gliwickiego do 2026 roku. W zależności od rozkładu danych w poszczególnych obszarach, przy prognozowaniu użyto funkcji matematycznych, które wykazywały najbardziej zbliżony przebieg i dopasowanie do danych historycznych.

4.1 Prognozowana zmiana liczby mieszkańców w wieku powyżej 65 roku życia

Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej powiatu gliwickiego wskazuje jednoznacznie na występujący trend wzrostowy w zakresie liczby mieszkańców w wieku powyżej 65 roku życia. Powiększający się udział tej grupy wiekowej w populacji mieszkańców, będzie na przestrzeni kolejnych lat wymagać podejmowania działań ukierunkowanych na zabezpieczenie potrzeb starzejącego się społeczeństwa.

Szacowany wzrost liczby mieszkańców w grupie wiekowej powyżej 65 roku życia wskazuje, że w stosunku do końca 2019 roku spodziewany przyrost liczby mieszkańców w analizowanej grupie wiekowej osiągnie poziom w przedziale 2-10%. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

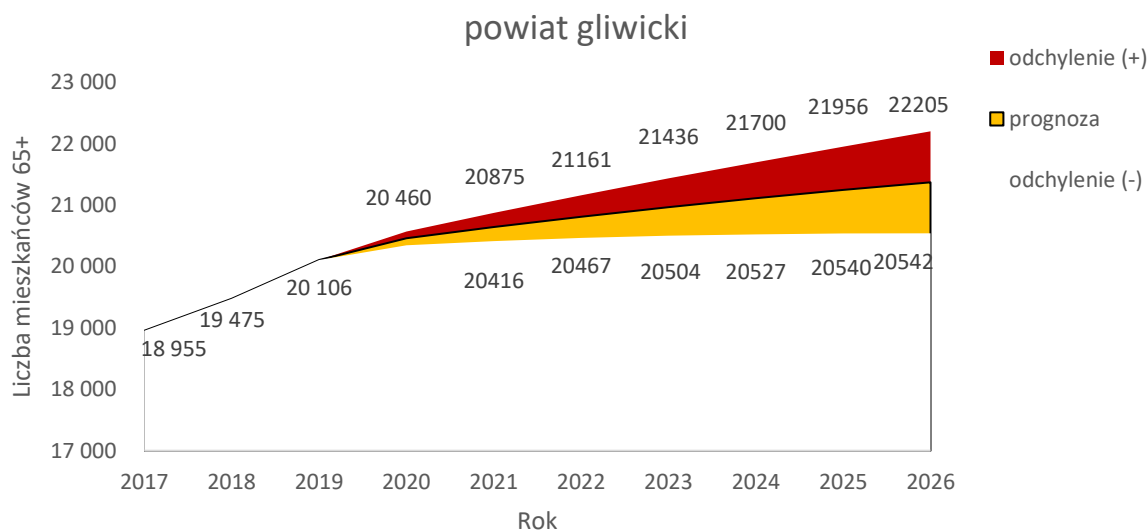
Tabela nr 48 – Prognozowana zmiana liczby mieszkańców w wieku powyżej 65 roku życia dla powiatu gliwickiego na lata 2020–2026

obszar	liczba mieszkańców w wieku 65 lat i więcej									
				prognoza						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
powiat gliwicki	18 955	19 475	20 106	20 460	20 645	20 814	20 970	21 114	21 248	21 374

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Prezentacja graficzna prognozowanych zmian liczby mieszkańców w wieku powyżej 65 roku życia dla powiatu gliwickiego na lata 2020-2026 została pokazana na poniższym schemacie.

Schemat nr 5 – Prognozowana zmiana liczby mieszkańców w wieku powyżej 65 roku życia dla powiatu gliwickiego na lata 2020–2026

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

4.2 Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych ubóstwem

Problem ubóstwa na terenie powiatu gliwickiego należy do najpowszechniej występujących zjawisk identyfikowanych przez służby pomocy społecznej w poszczególnych gminach. Pomimo, że wykazuje on z roku na rok tendencje spadkową, to wymaga szczególnej uwagi i zastosowania odpowiednich działań eliminujących. Prognozując skalę ubóstwa należy stwierdzić, że zauważalny jest w większości gmin wyraźny trend spadkowy w tym obszarze. Przy zachowaniu dotychczas podejmowanych działań na niezmiennym poziomie, skala tego zjawiska powinna w kolejnych latach obowiązywania Strategii tracić na znaczeniu, biorąc pod uwagę ogólną ocenę funkcjonowania całego systemu pomocy społecznej. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

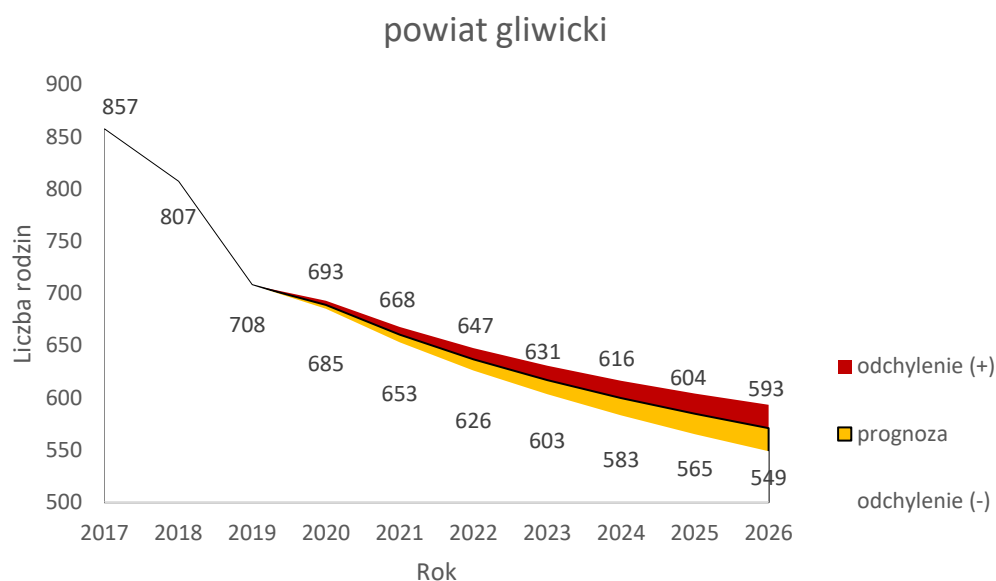
Tabela nr 49 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych ubóstwem na terenie powiatu gliwickiego w latach 2020-2026

obszar	LICZBA RODZIN OGÓŁEM									
	UBÓSTWO									
	prognoza									
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
powiat gliwicki	857	807	708	689	660	637	617	600	585	571

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Ujęcie graficzne prognozy ubóstwa na terenie całego powiatu gliwickiego zostało pokazane na poniższym schemacie.

Schemat nr 6 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych ubóstwem na terenie powiatu gliwickiego w latach 2020-2026

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

4.3 Prognozowana zmiana liczby osób bezrobotnych w wieku pomiędzy 35-44 rokiem życia

Kolejnym czynnikiem determinującym konieczność podejmowania działań zapobiegawczych jest utrzymujący się na rosnącym poziomie udział, w ogólnej liczbie bezrobotnych, osób w wieku pomiędzy 35-44 rokiem życia. Charakterystycznym jest to, że w tej właśnie grupie wiekowej odnotowuje się wzrost stopy bezrobocia, w przeciwieństwie do pozostałych grup wiekowych. Tendencja taka utrzymywała się nieprzerwanie w okresie od 2013 do 2019 roku, co zostało pokazane we wcześniejszej części opracowania. Wobec powyższego koniecznym jest koncentrowanie działań, w obszarze rynku pracy, ukierunkowanych na grupę wiekową 35-44 lat w celu aktywizacji tychże osób. Estymacja tego zjawiska przeprowadzona na lata 2020-2026 pokazuje, że nie można się spodziewać znaczącej poprawy tych proporcji na rynku pracy, przyjmując jako bazowy 2019 rok. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

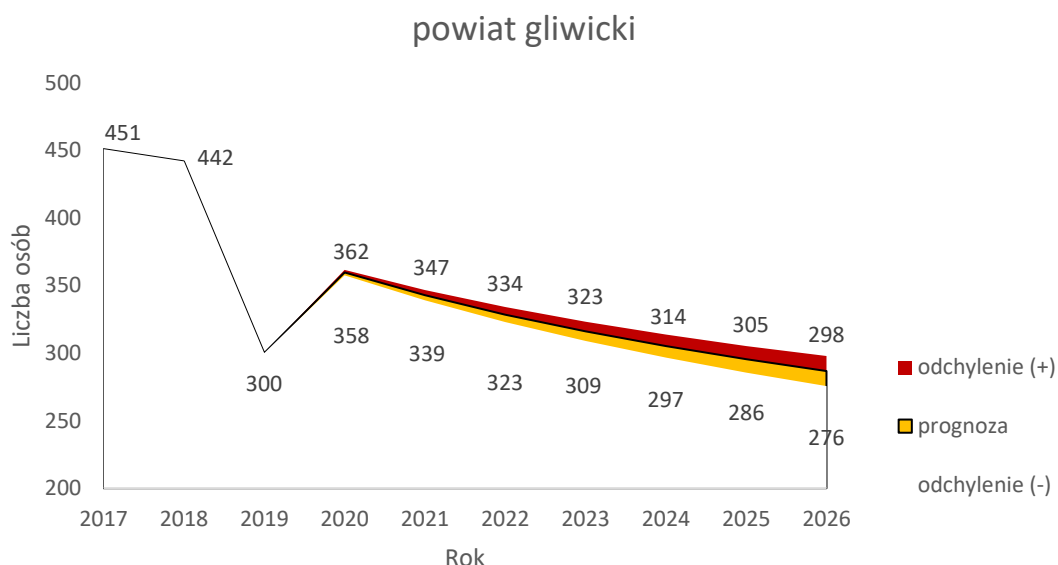
Tabela nr 50 – Prognozowana liczba osób bezrobotnych w wieku pomiędzy 35-44 rokiem życia na terenie powiatu gliwickiego w latach 2020-2026

bezrobotni w wieku	powiat gliwicki									
	Rok									
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
				prognoza						
	liczba osób									
35-44 lat	451	442	300	360	343	329	316	305	295	287

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dane w wartościach bezwzględnych nie wykazują trendu wzrostowego. Jednakże stopniowo obniżająca się stopa bezrobocia powoduje, że proporcjonalny udział bezrobotnych w wieku pomiędzy 35-44 rokiem życia stale rośnie w stosunku do ogółu bezrobotnych. Prognozę tego zjawiska w formie graficznej zaprezentowano na poniższym schemacie.

Schemat nr 7 – Prognozowana liczba osób bezrobotnych w wieku pomiędzy 35-44 rokiem życia na terenie powiatu gliwickiego w latach 2020-2026

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

4.4 Prognozowana zmiana liczby rodzin i osób dotkniętych długotrwałą lub ciężką chorobą

Kolejnym pod względem istotności wśród problemów diagnozowanych na terenie gmin powiatu gliwickiego jest zjawisko długotrwałej lub ciężkiej choroby. Podobnie jak ma to miejsce w przypadku niepełnosprawności działania systemu pomocy społecznej oraz służby zdrowia mogą skupiać się jedynie na eliminowaniu niekorzystnych jego skutków. Należy zauważyć, że na terenie powiatu dostrzegalna jest tendencja spadkowa w tym zakresie, jednak skala zjawiska w wartościach bezwzględnych pozostaje na wysokim poziomie. Prognoza na lata 2020-2026 dla całego powiatu została zawarta w poniższej tabeli.

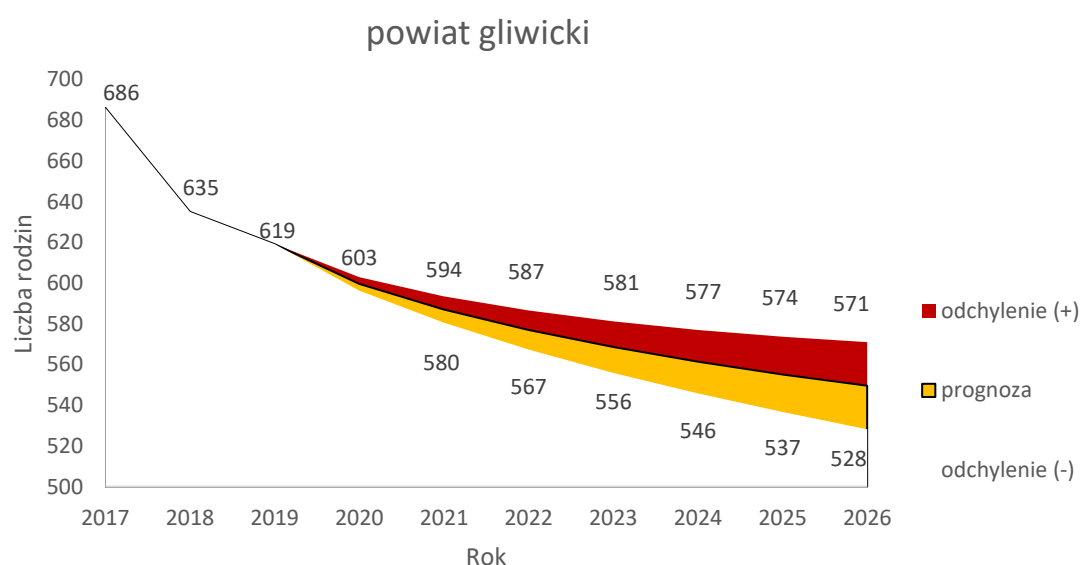
Tabela nr 51 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych problemem długotrwałej lub ciężkiej choroby na terenie powiatu gliwickiego w latach 2020-2026

obszar	LICZBA RODZIN OGÓŁEM									
	DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA									
	prognoza									
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
powiat gliwicki	686	635	619	600	587	577	569	561	555	550

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Ujęcie graficzne prognozy problemu długotrwałej lub ciężkiej choroby dla całego obszaru powiatu gliwickiego na lata 2020-2026 zostało zaprezentowane na poniższym schemacie. Dostrzegalna jest tendencja spadkowa, jednak w porównaniu do 2019 roku możemy mówić o spadku tego zjawiska osiągającym od -8% do -15%. Pomimo tego należy się spodziewać, że w dalszym ciągu czynnik ten będzie generować dodatkowe obciążenie dla systemów: pomocy społecznej oraz ochrony zdrowia.

Schemat nr 8 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych problemem długotrwałej lub ciężkiej choroby na terenie powiatu gliwickiego w latach 2020-2026

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

4.5 Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Kolejnym i zarazem bardzo istotnym problemem, który wymaga zaprojektowania odpowiednich działań na kolejne lata jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Należy przypomnieć, że problem ten jest identyfikowany jako druga najczęściej występująca przyczyna umieszczania dzieci w pieczy zastępczej na terenie powiatu gliwickiego. Ogólna ocena tego zjawiska i prognozowanych jego wielkości skłania do przyjęcia wniosku, że intensywność występowania powinna z roku na rok maleć. Potwierdzają to dane zawarte w poniższej tabeli.

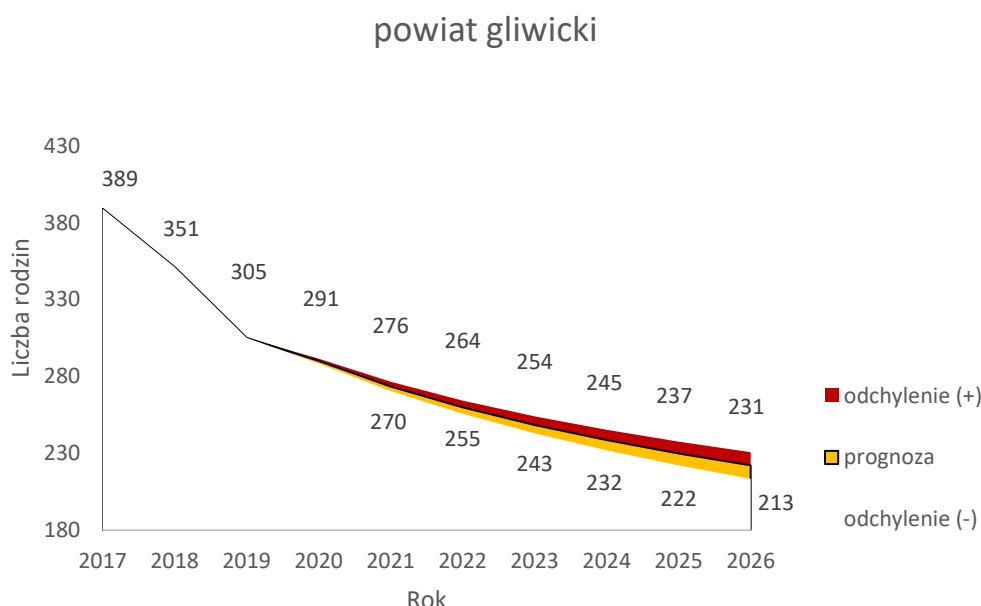
Tabela nr 52 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu gliwickiego w latach 2020-2026

obszar	LICZBA RODZIN OGÓŁEM									
	BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO									
	prognoza									
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
powiat gliwicki	389	351	305	290	273	260	248	238	230	222

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Analizując zagadnienie bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych z perspektywy całego powiatu gliwickiego widać wyraźną tendencję spadkową, co zostało ukazane na poniższym schemacie.

Schemat nr 9 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu gliwickiego w latach 2020-2026

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

4.6 Prognoza zmian zachodzących w zakresie problemów związanych z niepełnosprawnością

Kolejnym zagadnieniem, które zostało ujęte w katalogu obszarów podlegających prognozie jest problem niepełnosprawności. Z racji swojej natury jest on niemożliwy do wyeliminowania, jednak dostępny wachlarz środków stwarza bardzo duże możliwości do niwelowania jego skutków. Na terenie powiatu gliwickiego problem niepełnosprawności należy do grupy najliczniej występujących i wymagających szczególnej uwagi ze strony systemu pomocy społecznej. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

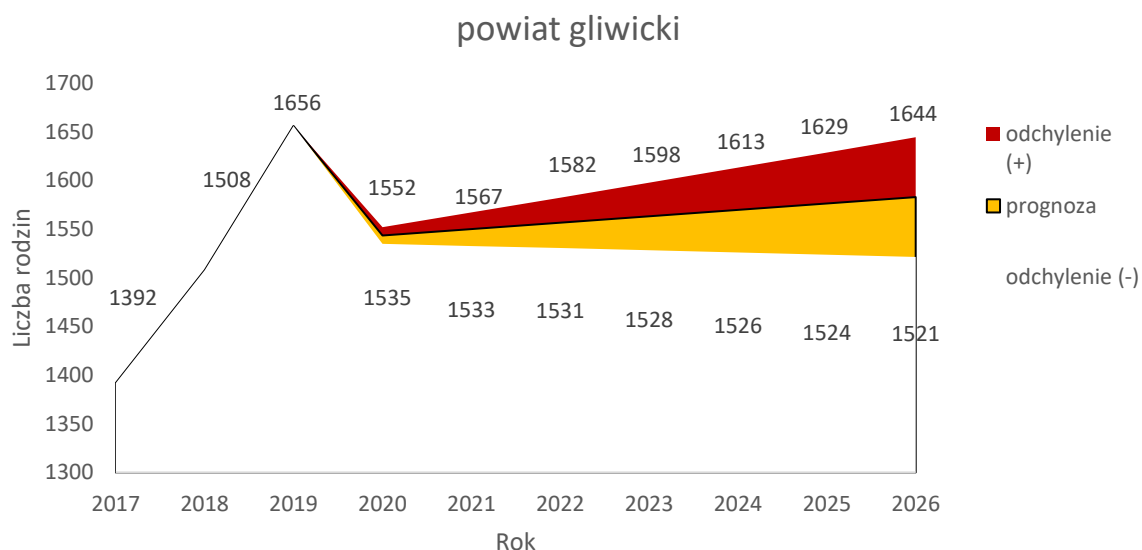
Tabela nr 53 – Prognozowana zmiana liczby osób otrzymujących orzeczenie o niepełnosprawności na terenie powiatu gliwickiego w latach 2020-2026

obszar	Liczba osób otrzymujących orzeczenie o niepełnosprawności									
	NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ									
	prognoza									
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
powiat gliwicki i miasto Gliwice	1392	1508	1656	1544	1550	1557	1563	1570	1576	1583

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MZON w Gliwicach

Estymacja danych dla okresu 2020-2026 w obszarze całego powiatu gliwickiego została pokazana na poniższym schemacie. Wynika z niego, że nie można mówić o zanikaniu problemu niepełnosprawności. Determinuje to konieczność podejmowania szeroko zakrojonych działań niwelujących jego skutki. Należy ponadto zwrócić uwagę, że liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością, wyrażona w wartościach bezwzględnych, będzie się znajdować na stosunkowo wysokich poziomach.

Schemat nr 10 – Prognozowana zmiana liczby osób otrzymujących orzeczenie o niepełnosprawności na terenie powiatu gliwickiego w latach 2020-2026

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MZON w Gliwicach

4.7 Prognozowana zmiana liczby rodzin wykazujących potrzebę ochrony macierzyństwa

Wnioski płynące z wykonanej diagnozy problemów społecznych wskazują, że kolejnym obszarem wymagającym intensywnego wsparcia ze strony służb pomocy społecznej w nadchodzących latach będą rodziny wykazujące potrzebę ochrony macierzyństwa. Analiza wykazała, że problem ten znajduje się na szóstym miejscu, pod względem liczby osób w rodzinach wykazujących deficyty w tym obszarze. Estymacja wskazuje, że w 2026 roku na terenie powiatu gliwickiego liczba rodzin odczuwających potrzebę ochrony macierzyństwa będzie się mieścić w przedziale 68-74. Przewidywana jest znacząca poprawa w tym zakresie, ponieważ w stosunku do 2019 roku oznacza to zmianę na poziomie od (-39%) do (-44%). Jednakże biorąc pod uwagę stosunkowo dużą częstotliwość występowania problemów towarzyszących ochronie macierzyństwa, należy wykorzystywać dostępne środki i działania przeciwdziałające niekorzystnym skutkom ich występowania. Szczegółowe dane opisujące liczbę rodzin wykazujących potrzeby w zakresie ochrony macierzyństwa w latach 2020-2026 zostały zaprezentowane w poniższej tabeli.

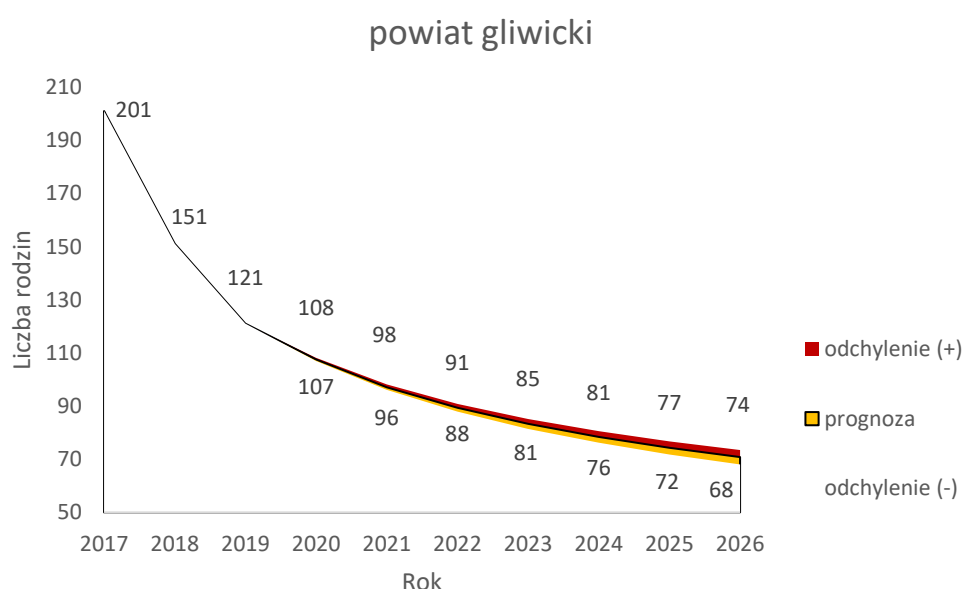
Tabela nr 54 – Prognozowana zmiana liczby rodzin wykazujących potrzebę ochrony macierzyństwa na terenie powiatu gliwickiego w latach 2020-2026

obszar	LICZBA RODZIN OGÓŁEM									
	POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA									
	prognoza									2026
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	
powiat gliwicki	201	151	121	108	97	89	83	78	74	71

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Graficzne ujęcie zmian w obszarze potrzeb ochrony macierzyństwa na terenie powiatu gliwickiego w latach 2020-2026 zostało zaprezentowane na poniższym schemacie.

Schemat nr 11 – Prognozowana zmiana liczby rodzin wykazujących potrzebę ochrony macierzyństwa na terenie powiatu gliwickiego w latach 2020-2026

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

4.8 Prognoza zmian zachodzących w zakresie problemów związanych z alkoholizmem

Wnioski płynące z wykonanej diagnozy problemów społecznych wskazują, że kolejnym obszarem wymagającym intensywnego wsparcia ze strony służb pomocy społecznej w nadchodzących latach będą rodziny dotknięte alkoholizmem. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela. Estymacja wskazuje, że w 2026 roku na terenie powiatu gliwickiego liczba rodzin dotkniętych alkoholizmem będzie się mieścić w przedziale 194-210, co proporcjonalnie nie przekłada się na dużą skalę zmian, ponieważ w stosunku do 2019 roku oznacza spadek w przedziale od -8% do -15%.

W związku z powyższym uzasadniony jest wniosek, że nie można oczekiwać w przeciągu następnych lat znaczącego zmniejszenia się liczby rodzin dotkniętych problemem alkoholizmu. Należy również pamiętać, że problem uzależnień rodziców jest najczęstszą przyczyną umieszczania dzieci w pieczy zastępczej na terenie powiatu gliwickiego.

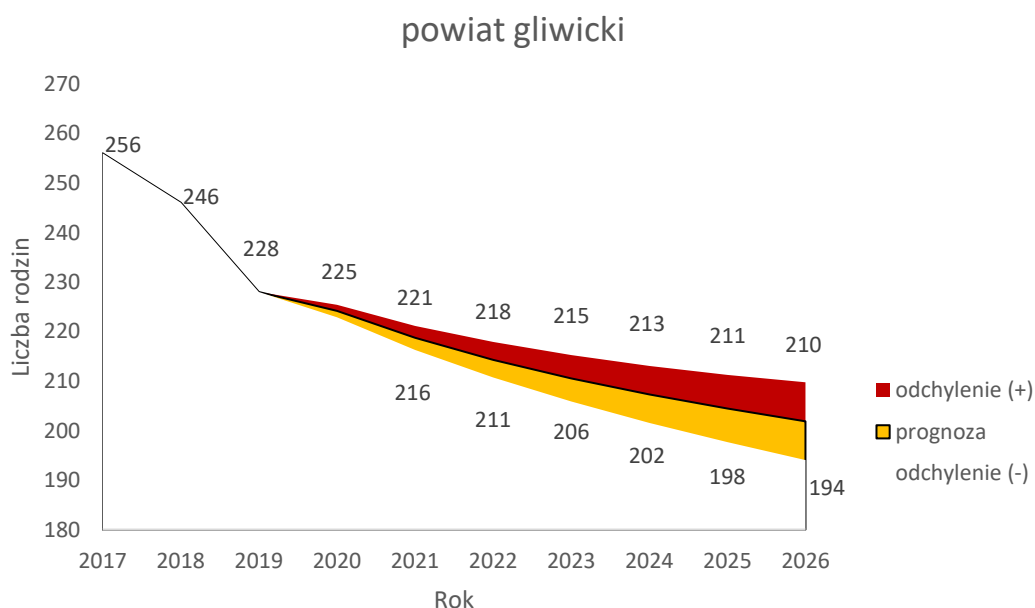
Tabela nr 55 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych problemem alkoholizmu na terenie powiatu gliwickiego w latach 2020-2026

obszar	LICZBA RODZIN OGÓŁEM									
	ALKOHOLIZM									
	prognoza									
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
powiat gliwicki	256	246	228	224	219	214	211	207	204	202

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

Graficzna prezentacja zmian w obszarze alkoholizmu na terenie powiatu gliwickiego w latach 2020-2026 została zaprezentowana na poniższym schemacie.

Schemat nr 12 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych problemem alkoholizmu na terenie powiatu gliwickiego w latach 2020-2026

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS

4.9 Analiza SWOT

Uwzględniając przeprowadzoną diagnozę czynników społeczno-ekonomicznych w połączeniu z prognozą głównych problemów społecznych zidentyfikowanych w powiecie gliwickim, została wykonana analiza SWOT. Zadaniem tego narzędzia jest wykazanie mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń, w tym przypadku w odniesieniu do zasobów powiatu.

Nazwa przyjętej metody pochodzi od słów:

strengths – mocne strony

weaknesses - słabe strony

opportunities – szanse

threats – zagrożenia.

Mocne strony stanowią czynniki w postaci zasobów ludzkich, rzeczowych i potencjału drzemiącego wewnątrz badanego środowiska, na których ukształtowanie organizacja posiada bezpośredni wpływ. Przeciwnieństwem są natomiast słabe strony, które również ukonstytuowane są wewnątrz organizacji, jednak ich występowanie przekłada się na osłabienie pozycji danej organizacji w stosunku do otoczenia.

Szans należy upatrywać poza badanym środowiskiem w jego otoczeniu. Stanowią je wszystkie czynniki zewnętrzne, które bez udziału organizacji wzmacniają jej pozycję. Zagrożenia, również znajdują się poza organizacją lub badanym środowiskiem, bez możliwości wpływania na nie, stanowią czynniki osłabiające pozycję organizacji w stosunku do otoczenia.

Bazując na wnioskach płynących z diagnozy i wykonanych prognoz, wykorzystując powyżej opisaną metodę, zostały przebadane następujące obszary:

1. System wsparcia dla osób starszych, długotrwale lub ciężko chorych oraz dotkniętych ubóstwem,
2. System wyrównywania szans osób z niepełnosprawnościami,
3. Wzmocnienie systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej,
4. Zapobieganie niektórym patologiom społecznym i kryzysom oraz łagodzenie ich skutków.

Oprócz powyżej wskazanych obszarów identyfikowana jest również konieczność ograniczania bezrobocia ze szczególnym uwzględnieniem grupy wiekowej 35-44 lat. Zagadnienie to zostanie szczegółowo opisane w Programie Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy dla powiatu gliwickiego, w którym zostaną przyjęte odpowiednie cele i działania w okresie obowiązywania niniejszej strategii.

Tabela nr 56 - Analiza SWOT

System wsparcia dla osób starszych, długotrwale lub ciężko chorych oraz dotkniętych ubóstwem	
Mocne strony	Słabe strony
• Posiadanie odpowiedniego zaplecza typu DPS-y, ZOL • Posiadanie wykwalifikowanej i doświadczonej kadry, • Organizacja imprez okolicznościowych dla seniorów, w tym obchody Dni Seniora, • Działania z zakresu integracji międzypokoleniowej, • Uniwersytety trzeciego wieku oferujące zajęcia edukacyjne, • Aktywne organizacje pozarządowe działające na rzecz seniorów, • Funkcjonująca pomoc sąsiedzka, sprzyjająca pozostaniu osób starszych w środowisku • Organizowanie usług opiekuńczych,	• Zbyt mała liczba ZOL-i i DPS w stosunku do potrzeb, • Problemy kadrowe - zbyt mało liczna kadra, • Niskie płace, • Wysokie koszty utrzymania w instytucjach opieki całodobowej oraz konieczność ponoszenia odpłatności przez osoby korzystające z tej formy pomocy lub ich rodziny, • Niska dostępność do podstawowej i specjalistycznej opieki medycznej oraz rehabilitacji, • Ograniczony dostęp do opieki geriatrycznej, • Brak poradni geriatrycznej,
Szanse	Zagrożenia
• Rozwój wolontariatu senioralnego i wsparcia sąsiedzkiego, • Zwiększenie liczby miejsc pracy, a co za tym zmniejszenie bezrobocia • Funkcjonowanie systemu bezpłatnej pomocy prawnej, • Rozwój usług mobilnych (np. dowóz zakupów, posiłków), • Zwiększające się możliwości oferowania pobyków w instytucjach pomocy, • Polepszenie warunków płacowych pracowników, aby wynagrodzić ciężką, specyficzną pracę, co też ułatwi pozyskać nowych pracowników, • Polepszenie opieki medycznej i rehabilitacyjnej, • Zwiększenie aktywności intelektualnej osób starszych wraz z możliwością wykorzystania ich doświadczenia zawodowego, • Promowanie wartości prorodzinnych,	• Nieufne podejście do pobytu w instytucjach typu DPS, prezentowane przez potencjalnych klientów tj. lęk, niepewność, brak przekonania do takiej formy pomocy, • Roszczeniowa postawa rodzin połączona z brakiem kontaktów i wsparcia, • Brak chętnych wolontariuszy do pomocy w instytucjach pomocowych, • Zmniejszająca się liczba osób chętnych do pracy w systemie pomocy społecznej, • Brak napływu nowej kadry, • Znaczący przyrost liczby osób w wieku 60+, • Trudności w dostępie do usług medycznych, • Niewystarczająca ilość środków finansowych na realizację zadań w związku z rosnącą liczbą seniorów, • Wykluczenie informacyjnej i cyfrowe osób starszych, • Przedmiotowe traktowanie osób starszych, • Dynamiczne zmiany prawne, powodujące zamieszanie i niepewność, • Nieodpowiednie postawy ludzi, pracowników, rodzin.

Wyrównywanie szans osób z niepełnosprawnościami	
Mocne strony	Słabe strony
• Dobrze zdiagnozowane problemy dotyczące osób niepełnosprawnych, • Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych, • Podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodzin w sprawowanie opieki nad osobami z niepełnosprawnością, • Uwrażliwianie społeczności na problemy i potrzeby osób z niepełnosprawnością, • Wdrażanie programów i projektów ukierunkowanych na rozwiązywanie problemów osób niepełnosprawnych, • Zapewnienie dostępu do kształcenia integracyjnego, • Powołanie koordynatora ds. dostępności, • Zatrudnienie konsultanta ds. osób niepełnosprawnych • Realizacja programów ministerialnych: „Opieka wytchnieniowa”, „Asystent osoby niepełnosprawnej”, „Wspieraj Seniora”, • Pozyskanie środków unijnych na realizację projektu „Usług społecznych dla mieszkańców Pyskowic”, • Zajęcia grupy wsparcia dla rodzin osób niepełnosprawnych w Centrum Wsparcia Rodziny, • Pozyskanie środków unijnych oraz utworzenie Dziennego Domu Pobytu Senior Plus,	• Ograniczone wsparcie dla osób z zaburzeniami psychicznymi, • Utrudniony dostęp do specjalistów w ochronie zdrowia, • Brak systemowych rozwiązań związanych z wczesnym wspomaganiem rozwoju dziecka niepełnosprawnego, • Brak koordynacji działań na rzecz wsparcia osób niepełnosprawnych, • Istniejące bariery architektoniczne, • Niska aktywność społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, • Niewystarczający system informacyjny, koordynacji i współpracy między instytucjami, • Brak mieszkań chronionych dla osób niepełnosprawnych, • Brak propozycji spędzania wolnego czasu dla osób niepełnosprawnych pozostających w swoim miejscu zamieszkania,
Szanse	Zagrożenia
• Możliwość uzyskania przez osoby niepełnosprawne pomocy ze strony rodziny, • Funkcjonowanie w powiecie środowiskowego domu samopomocy oraz domów pomocy społecznej, • Wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych, • Duży potencjał organizacji pozarządowych działających w regionie na rzecz osób niepełnosprawnych, • Dalszy rozwój wolontariatu na rzecz osób z niepełnosprawnością, • Regulacje prawne bardziej przyjazne osobom niepełnosprawnym, • Współpraca sektora publicznego	• Niewystarczające środki z PFRON, • Niedostateczna oferta usług dla osób długotrwale chorych, starszych, niepełnosprawnych w szczególności usług refundowanych, • Niedostateczna oferta wsparcia osób niepełnosprawnych, • Pogłębiający się kryzys w ochronie zdrowia związany z sytuacją epidemiczną, • Niewystarczająca pomoc sąsiedzka, • Ubożenie społeczeństwa i osłabianie funkcji opiekuńczej rodziny, • Niestabilny system prawny, • Niechęć pozyskiwania środków na realizację projektów miękkich z zakresu polityki społecznej prowadzonej na rzecz

z sektorem pozarządowym, • Wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych, • Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób niepełnosprawnych i pomoc w zatrudnieniu, • Upowszechnianie informacji dotyczących praw i problemów osób niepełnosprawnych, • Polityka państwa, regionu wzmacniająca inicjatywy władz lokalnych na rzecz osób niepełnosprawnych, • Realizacja zapisów ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, • Nawiązanie współpracy z Zespołem Opieki Środowiskowej ze Szpitala Psychiatrycznego w Toszku.	osób niepełnosprawnych wynikająca z trudności w ich realizacji, • Brak świadomości problemu i umiejętności szukania pomocy przez osoby niepełnosprawne, • Brak całodobowej opieki wytchnieniowej dla rodziców lub opiekunów osób niepełnosprawnych.
Wzmocnienie systemu pieczy zastępczej	
Mocne strony	Słabe strony
• Wykwalifikowana kadra posiadająca doświadczenie w pracy w systemie pieczy zastępczej, wykazująca gotowość do doskonalenia, rozwoju i doskonalenia zawodowego, • Aktywna kampania promująca idee rodzicielstwa zastępczego, • Zapewnienie rodzinom zastępczym bezpłatnego dostępu do poradnictwa specjalistycznego, terapii dzieci, szkoleń, • Zapewnienie rodzinom uczestnictwa w grupach wsparcia, • Szkolenie i psychoedukacja kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz osób sprawujących pieczę zastępczą, • Indywidualizacja pracy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz asystentów rodziny - sposób pracy dostosowany do potrzeb rodziny, • Współpraca między ośrodkami (PCPR, OPS, Sąd, Policja itp.)	• Stosunkowo częsta rotacja pracowników zatrudnionych w jednostkach, organizacyjnych pieczy zastępczej • Zbyt mała ilość kandydatów na rodziny zastępcze, • Labilny obraz opiekunów zastępczych przedstawiany w mediach, • Niedostosowany do potrzeb system finansowania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, • Niechęć rodzin zastępczych do uczestnictwa w szkoleniach i warsztatach, • Niewystarczająca opieka psychiatryczna dla dzieci i młodzieży,
Szanse	Zagrożenia
• Tworzenie pozytywnego klimatu wokół rodzinnej pieczy zastępczej poprzez prowadzenie kampanii informacyjnych i promocji rodzicielstwa zastępczego w szerokim zasięgu,	• Przedłużające się postępowania sądowe w sprawach dotyczących małoletnich, w szczególności dzieci do 5-7 roku życia, • Praca służb społecznych ukierunkowana głównie na realizację własnych zadań,

• Współpraca rodziców z asystentem rodziny, • Budowanie "ponadresortowej" sieci współpracy pomiędzy instytucjami z obszaru wspierania rodziny i pieczy zastępczej, • Rozwijanie możliwości korzystania z wolontariatu.	• Większa koncentracja w pracy z rodziną na jej deficytach niż na jej zasobach, co przekłada się na niską efektywność skutkującą niewielką liczbą dzieci powracających do rodzin biologicznych, • Brak specjalistycznych placówek w ramach instytucjonalnej pieczy zastępczej,
Zapobieganie niektórym patologiom społecznym i kryzysom oraz łagodzenie ich skutków	
Mocne strony • Systematyczne doskonalenie metod zarządzania w instytucjach pomocowych (OPS, PCPR, PUP), • Szeroko rozumiana współpraca międzyinstytucjonalna, • Wysoko wyspecjalizowana kadra specjalistów, • Duże zaangażowanie pracowników w realizację powierzonych zadań; szybkie dostosowanie się do nowej rzeczywistości wywołanej pandemią,	Słabe strony • Duże odległości pomiędzy poszczególnymi miejscowościami powiatu, związana z tym ograniczona możliwość komunikacyjna dla osób nieposiadających własnego transportu, • Niska mobilność, brak gotowości do zmiany miejsca zamieszkania w celu poprawy sytuacji, • Brak chęci zmiany dotychczasowej niekorzystnej sytuacji Klienta w jakiej się znajduje, • Ograniczone środki finansowe na realizację zadań, • Głęboko zakorzenione przekonania i tradycje,
Szanse • Korzystne położenie geograficzne powiatu, • Zmiany przepisów prawa w zakresie ochrony osób doznających przemocy, • Wzrastająca świadomość i otwartość ludzi do korzystania z pomocy specjalistycznej, • Wypracowane i sprawdzone dobre praktyki, • Pozyskiwanie środków zewnętrznych dla poszerzenia infrastruktury i dostępności do specjalistów,	Zagrożenia • Brak osób chętnych do korzystania z pomocy specjalistycznej (np. z powodu braku informacji o miejscach pomocy, trudności z transportem), • Wpływ pandemii na realizację zadań i związane z tym ograniczenia – niestabilna sytuacja, niepewność podmiotów gospodarczych pomimo ogromnego wsparcia w ramach Tarczy Antykryzysowej, • Odchodzenie specjalistów do sektora prywatnego, w związku z niskim poziomem wynagrodzeń w pomocy społecznej, • Utrudnienia w korzystaniu z pomocy specjalistycznej związane z brakiem dostępu oraz umiejętności w korzystaniu z urządzeń w ramach pomocy zdalnej w sytuacji pandemii, • Zmniejszenie dochodów JST, a co za tym idzie ograniczanie środków finansowych na cele i zadania w obszarze pomocy społecznej,

Źródło: opracowane własne.

5. Cele, kierunki działań i wskaźniki ich realizacji

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Gliwickiego na lata 2021-2026 w swojej treści wskazuje cele strategiczne i operacyjne. Stanowią one podstawę do wyznaczania koniecznych zadań podejmowanych w nadchodzących latach. Zapewniając efektywność projektowanych działań przyjmuje się katalog wskaźników powiązanych z poszczególnymi zadaniami, których celem jest okresowa ocena ich skuteczności.

Wszelkie wysiłki ukierunkowane na osiągnięcie celów i działań strategicznych powiązane są z misją i wizją, realizowanymi przez wszystkie podmioty bezpośrednio zaangażowane w dążenie do wyznaczonych celów.

5.1 Misja i wizja

Powiat gliwicki realizując Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych przyjmuje następującą misję:

„Zapewnienie mieszkańcom powiatu gliwickiego efektywnie działającego systemu wsparcia społecznego, ze szczególnym uwzględnieniem funkcjonowania osób starszych, niepełnosprawnych i będących w kryzysie oraz rozwoju pieczy zastępczej”

Kierując się przyjętą misją powiat gliwicki w perspektywie do 2026 roku będzie dążył do osiągnięcia wizji zakładającej, że:

W powiecie gliwickim funkcjonuje sprawna sieć pieczy zastępczej niosąca oparcie dziecku i rodzicom, których zdolności wychowawcze zostały w istotny sposób ograniczone. Wysiłki poszczególnych osób i instytucji funkcjonujących w systemie pieczy zastępczej skupiają się na zapewnieniu pieczy zastępczej dzieciom, które nie mogą wychowywać się w swoich rodzinach naturalnych oraz udzielaniu wsparcia osobom usamodzielnianym, opuszczającym różne formy pieczy zastępczej.

Osoby starsze na terenie powiatu gliwickiego znajdują oparcie w istniejącej sieci instytucji i organizacji działających na ich rzecz. Budowane i realizowane są programy aktywizujące osoby w podeszłym wieku, które oprócz niesienia pomocy potrafią zaktywizować ich beneficjentów w kierunku otwierania się i integrowania ze środowiskiem, dając im jednocześnie możliwość pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym. Działania te w dużej mierze wykorzystują ideę wolontariatu, który oprócz wymiernych korzyści materialnych niesie za sobą ogromny potencjał oddziaływań społecznych.

Osoby niepełnosprawne i ich opiekunowie wyposażeni są w dostępność do różnych form pomocy osobistej i instytucjonalnej na różnych etapach ich życia. Poczynając od okresu wczesnej edukacji po funkcjonowanie w życiu dorosłym. Oparcie kierowane do

osób niepełnosprawnych zapewnia nie tylko uczestnictwo w życiu społecznym i kulturalnym, ale przede wszystkim możliwość aktywnego korzystania z rehabilitacji społecznej i zawodowej.

Powiat gliwicki wykorzystuje wszystkie dostępne zasoby w kierunku przeciwdziałania występowaniu sytuacji kryzysowych, ze szczególnym uwzględnieniem stosowania przemocy w rodzinie, wdraża liczne programy profilaktyczne. Kierowane są one do szerokiego grona mieszkańców powiatu we wszystkich przedziałach wiekowych. Wszystkie instytucje pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego podejmują wzajemną współpracę na rzecz zapobiegania patologiom społecznym i kryzysom oraz w kierunku łagodzenia ich skutków.

5.2 Cele strategiczne, operacyjne, działania i mierniki

W ramach prac nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Gliwickiego została wykonana diagnoza czynników społeczno-ekonomicznych oraz prognoza dla głównych obszarów, które w najbliższych latach będą miały decydujący wpływ na kształtowanie polityki społecznej. Ponadto przeprowadzona została analiza SWOT, która wskazuje mocne i słabe strony, jak również szanse i zagrożenia identyfikowane w niniejszych obszarach. Na bazie wniosków płynących z analiz zaprezentowanych we wcześniejszej części niniejszego opracowania przyjęto trzynaście celów strategicznych, których zakres obejmuje:

1. Poprawę warunków funkcjonowania osób starszych, długotrwale lub ciężko chorych oraz dotkniętych ubóstwem.
2. Integrację społeczną, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, zapewnienie warunków sprzyjających poprawie funkcjonowania i pełnienia ról społecznych osób niepełnosprawnych.
3. Funkcjonalny i efektywny system pieczy zastępczej w powiecie gliwickim.
4. Skuteczne usamodzielnianie wychowanków pieczy zastępczej.
5. Wsparcie rozwoju systemu pieczy zastępczej.
6. Doskonalenie zawodowe kadr w obszarze wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.
7. Wspieranie osób i rodzin przeżywających trudności i kryzysy.
8. Przeciwdziałanie bezrobociu oraz poprawa skuteczności działań na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych.
9. Zapobieganie demoralizacji nieletnich.
10. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
11. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.
12. Działania w zakresie udzielenia pomocy osobom dotkniętym przemocą.
13. Działania w zakresie profilaktyki zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży.

Wskazane powyżej cele strategiczne są dodatkowo opisane powiązanymi z nimi celami operacyjnymi i zadaniami, do których to przyporządkowano mierniki ich realizacji. Szczegółową prezentację tych elementów zawiera poniższa tabela, w której wskazano również, dla każdego z zadań, podmioty angażujące się w ich wykonanie.

Tabela nr 57 - Cele strategiczne, operacyjne i zadania przyjęte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Mierniki	Podmioty realizujące
SRPS.1. Poprawa warunków funkcjonowania osób starszych, długotrwale lub ciężko chorych oraz dotkniętych ubóstwem	SRPS.1.1. Kreowanie sieci wsparcia dla osób starszych, długotrwale lub ciężko chorych oraz dotkniętych ubóstwem	SRPS.1.1.1. Utrzymanie sprawności fizycznej osób starszych poprzez wyposażanie seniorów w sprzęt rehabilitacyjny	SRPS.1.1.1.1. Liczba osób ubiegających się o dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego	Powiat
			SRPS.1.1.1.2. Liczba osób którym przyznano dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego	Powiat
		SRPS.1.1.2. Utworzenie dziennego domu pobytu Senior + dla osób starszych lub Klubu Senior +	SRPS.1.1.2.1. Liczba miejsc statutowych	Gmina, NGO
			SRPS.1.1.2.2. Liczba miejsc wykorzystanych	Gmina, NGO
		SRPS.1.1.3. Rozwój wolontariatu dla osób starszych	SRPS.1.1.3.1. Liczba zorganizowanych kampanii społecznych na rzecz rozwoju wolontariatu dla osób starszych	Gmina, Powiat, NGO
		SRPS.1.1.4. Integracja osób starszych ze środowiskiem	SRPS.1.1.4.1. Liczba zorganizowanych spotkań integracyjnych	Gmina, Powiat, NGO
			SRPS.1.1.4.2. Liczba osób uczestniczących w spotkaniach integracyjnych	Gmina, Powiat, NGO
		SRPS.1.1.5. Umożliwienie osobom starszym aktywnego udziału w życiu kulturalnym i oświatowym	SRPS.1.1.5.1. Liczba zorganizowanych spotkań i wydarzeń	Gmina, Powiat, NGO

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Mierniki	Podmioty realizujące
			SRPS.1.1.5.2. Liczba osób uczestniczących w spotkaniach i wydarzeniach	Gmina, Powiat, NGO
		SRPS.1.1.6. Udzielanie osobom starszym długotrwale lub ciężko chorym oraz dotkniętym ubóstwem wsparcia m.in. w formie pracy socjalnej, pomocy pieniężnej i niepieniężnej oraz instytucjonalnej	SRPS.1.1.6.1. Liczba osób, którym udzielono wsparcia w formie pracy socjalnej, pomocy pieniężnej i niepieniężnej	Gmina, Powiat
			SRPS.1.1.6.2. Liczba miejsc w DPS i ŚDS	Powiat
			SRPS.1.1.6.3. Liczba osób korzystających z DPS i ŚDS	Powiat
		SRPS.1.1.7. Utworzenie Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego na potrzeby Powiatu	SRPS.1.1.7.1. Liczba miejsc statutowych	Powiat
			SRPS.1.1.7.2. Liczba miejsc wykorzystanych	Powiat
SRPS.2. Integracja społeczna, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, zapewnienie warunków sprzyjających poprawie funkcjonowania i pełnienia ról społecznych osób niepełnosprawnych	SRPS.2.1. Podnoszenie efektywności działań w obszarach rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych	SRPS.2.1.1. Wsparcie osób niepełnosprawnych poprzez rozszerzanie działań w obszarach rehabilitacji społecznej i zawodowej	SRPS.2.1.1.1. Liczba udzielonych dofinansowań	Powiat, PUP
			SRPS.2.1.1.2. Liczba miejsc w WTZ	Powiat
			SRPS.2.1.1.3. Liczba osób	Powiat

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Mierniki	Podmioty realizujące
			korzystających z WTZ	
		SRPS.2.1.2. Integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem poprzez uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych, imprezach integracyjnych itp.	SRPS.2.1.2.1. Liczba imprez integracyjnych	Gmina, NGO
		SRPS.2.1.3. Likwidacja barier architektonicznych	SRPS.2.1.3.1. Liczba dofinansowań	Gmina, NGO, Powiat
		SRPS.2.1.4. Likwidacja barier technicznych	SRPS.2.1.4.1. Liczba dofinansowań	Gmina, NGO, Powiat
		SRPS.2.1.5. Likwidacja barier w komunikowaniu się	SRPS.2.1.5.1. Liczba dofinansowań	Gmina, NGO, Powiat
		SRPS.2.1.6. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych	SRPS.2.1.6.1. Liczba zrealizowanych projektów aktywizujących osoby niepełnosprawne	Gmina, NGO, Powiat
		SRPS.2.1.7. Tworzenie warunków do pełnego uczestniczenia osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin w życiu społecznym	SRPS.2.1.7.1. Liczba wspólnych inicjatyw	Gmina, NGO
		SRPS.2.1.8. Doradztwo prawne i pomoc psychologiczna dla osób niepełnosprawnych	SRPS.2.1.8.1. Liczba udzielonych porad	Gmina, NGO, Powiat
			SRPS.2.1.8.2. Liczba osób korzystających z porad	Gmina, NGO, Powiat
		SRPS.2.1.9. Wspieranie aktywności organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych	SRPS.2.1.9.1. Liczba organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnospraw-	Gmina, Powiat

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Mierniki	Podmioty realizujące
		SRPS.2.1.10. Realizacja programów na rzecz wsparcia osób niepełnosprawnych i ich rodzin	SRPS.2.1.10.1. Liczba realizowanych programów wspierających osoby niepełnosprawne i ich rodziny	Powiat, Gmina
			SRPS.2.1.10.2. Kwota przyznanych dofinansowań do realizacji programów wspierających osoby niepełnosprawne i ich rodziny [w złotych]	Powiat, Gmina
	SRPS.2.2. Pomoc absolwentom Szkoły Przysposabiającej do Pracy w wejściu na otwarty rynek pracy	SRPS.2.2.1. Organizacja targów pracy dla osób niepełnosprawnych	SRPS.2.2.1.1. Liczba podmiotów gospodarczych uczestniczących w targach pracy	PUP
			SRPS.2.2.1.2. Liczba złożonych aplikacji osób niepełnosprawnych u pracodawców w czasie trwania targów pracy	PUP
		SRPS.2.2.2. Utworzenie spółdzielni socjalnych	SRPS.2.2.2.1. Liczba istniejących spółdzielni socjalnych	Organy założycielskie spółdzielni socjalnych
			SRPS.2.2.2.2. Liczba osób zatrudnionych w spółdzielniach socjalnych	Organy założycielskie spółdzielni socjalnych
	SRPS.2.3. Ochrona i przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych	SRPS.2.3.1. Kształtowanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania problemów osób niepełnosprawnych	SRPS.2.3.1.1. Liczba wspólnych inicjatyw	PCPR, NGO, PUP, Gminy

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Mierniki	Podmioty realizujące
		SRPS.2.3.2. Rozpowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach dla osób niepełnosprawnych	SRPS.2.3.2.1. Liczba ulotek, informatorów, plakatów	PCPR, NGO, PUP, Gminy
		SRPS.2.3.3. Przeciwdziałanie dyskryminacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy	SRPS.2.3.3.1. Liczba kampanii społecznych	PCPR, NGO, PUP, Gminy
		SRPS.2.3.4. Organizowanie szkoleń, konferencji, spotkań adresowanych do osób niepełnosprawnych	SRPS.2.3.4.1. Liczba szkoleń	Gmina, NGO, Powiat
			SRPS.2.3.4.2. Liczba przeszkolonych osób (liczba osób biorących udział)	Gmina, NGO, Powiat
	SRPS.2.4. Tworzenie warunków do samodzielnego egzystowania osób niepełnosprawnych	SRPS.2.4.1. Utworzenie mieszkań chronionych dla osób z niepełnosprawnościami	SRPS.2.4.1.1. Liczba miejsc w mieszkaniach chronionych dla osób z niepełnosprawnościami	Gmina, Powiat, NGO
		SRPS.2.4.2. Utworzenie środowiskowego domu samopomocy typ D - dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi	SRPS.2.4.2.1. Liczba miejsc statutowych	Gmina, Powiat, NGO
			SRPS.2.4.2.2. Liczba miejsc wykorzystanych	Gmina, Powiat, NGO
	SRPS.3.1. Pomoc rodzinom zastępczym w prawidłowej realizacji ich funkcji	SRPS.3.1.1. Zapewnienie dostępu do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, prawnego) oraz szkoleń	SRPS.3.1.1.1. Liczba osób korzystających ze specjalistycznego wsparcia, udzielanych porad, terapii rodzinom zastępczym, dzieciom umieszczonym w pieczy	PCPR, PPP, OPS/MOPS, służba zdrowia
SRPS.3. Funkcjonalny i efektywny system pieczy zastępczej w powiecie gliwickim				

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Mierniki	Podmioty realizujące
			zastępczej, szkoleń	
		SRPS.3.1.2. Umożliwienie uczestnictwa rodzinom zastępczym w grupach wsparcia	SRPS.3.1.2.1. Liczba osób uczestniczących w grupie wsparcia	PCPR
		SRPS.3.1.3. Zapewnienie wsparcia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej	SRPS.3.1.3.1. Liczba osób objętych wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej	PCPR
		SRPS.3.1.4. Współpraca PCPR z instytucjami realizującymi zadania z zakresu opieki nad dzieckiem i rodziną np. szkołą, OPS i innymi	SRPS.3.1.4.1. Liczba konsultacji	PCPR, PPP, OPS/MOPS
		SRPS.3.1.5. Pozyskanie wolontariuszy do pomocy rodzinom zastępczym	SRPS.3.1.5.1. Liczba pozyskanych wolontariuszy	PCPR, PPP, OPS/MOPS
	SRPS.3.2. Działania profilaktyczne w środowiskach rodzinnych narażonych na ryzyko kryzysu poprzez edukację i podnoszenie kompetencji rodzicielskich	SRPS.3.2.1. Monitorowanie sytuacji rodzin zastępczych zagrożonych trudnościami	SRPS.3.2.1.1. Liczba rodzin zagrożonych trudnościami poddanych monitoringowi pracowników instytucji pieczy zastępczej	PCPR
	SRPS.3.3. Podnoszenie kwalifikacji rodzin zastępczych	SRPS.3.3.1. Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych rozwijających ich kompetencje rodzicielskie	SRPS.3.3.1.1. Liczba szkoleń, warsztatów, grup wsparcia	PCPR
			SRPS.3.3.1.2. Liczba uczestników szkoleń, warsztatów, grup wsparcia	PCPR
	SRPS.3.4. Monitorowanie stanu pieczy zastępczej w powiecie gliwickim	SRPS.3.4.1. Systematyczne zbieranie danych w obszarze pieczy zastępczej	SRPS.3.4.1.1. Liczba podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej	PCPR

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Mierniki	Podmioty realizujące
			SRPS.3.4.1.2. Liczba podmiotów instytucjonalnej pieczy zastępczej	PCPR
			SRPS.3.4.1.3. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej	PCPR
			SRPS.3.4.1.4. Liczba dzieci umieszczonych w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej	PCPR
SRPS.4. Skuteczne usamodzielnianie wychowanków pieczy zastępczej	SRPS.4.1. Wsparcie wychowanków opuszczających pieczę zastępczą	SRPS.4.1.1. Zapewnienie pomocy psychologicznej dla osób usamodzielnianych	SRPS.4.1.1.1. Liczba udzielonych porad	PCPR
		SRPS.4.1.2. Zapewnienie pomocy prawnej dla osób usamodzielnianych	SRPS.4.1.2.1. Liczba porad prawnych	PCPR
		SRPS.4.1.3. Tworzenie i realizacja Indywidualnych Programów Usamodzielnienia	SRPS.4.1.3.1. Liczba sporządzonych IPU	PCPR, POW, POW typu rodzinnego
		SRPS.4.1.4. Wsparcie wychowanków opuszczających pieczę zastępczą w poszukiwaniu zatrudnienia	SRPS.4.1.4.1. Liczba osób podejmujących zatrudnienie	PCPR
	SRPS.4.2. Wsparcie w zapewnieniu odpowiednich warunków mieszkaniowych	SRPS.4.2.1. Rozwój wsparcia w postaci mieszkań chronionych	SRPS.4.2.1.1. Liczba miejsc w mieszkaniach chronionych	Powiat Gliwicki
		SRPS.4.2.2. Pozyskiwanie mieszkań z gmin dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej	SRPS.4.2.2.1. Liczba przydzielonych mieszkań/pozytywne rozpatrzone wnioski	PCPR
SRPS.5. Wsparcie rozwoju systemu pieczy	SRPS.5.1. Promocja rodzicielstwa	SRPS.5.1.1. Zorganizowanie efektywnej kampanii promującej	SRPS.5.1.1.1. Liczba przeprowadzonych	PCPR, NGO

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Mierniki	Podmioty realizujące
zastępczej	zastępczego	rodzicielstwo zastępcze	kampanii i innych działań promocyjnych	PCPR, NGO
			SRPS.5.1.1.2. Liczba pozyskanych kandydatów	
	SRPS.5.2. Szkolenie i psychoedukacja kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	SRPS.5.2.1. Organizacja szkoleń i spotkań psychoedukacyjnych dla kandydatów na rodzinę zastępczą	SRPS.5.2.1.1. Liczba przeprowadzonych szkoleń dla kandydatów	PCPR
			SRPS.5.2.1.2. Liczba przeszkolonych kandydatów	PCPR
	SRPS.5.3. Dostosowanie instytucjonalnych form pieczy zastępczej do potrzeb w tym zakresie	SRPS.5.3.1. Pozyskiwanie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	SRPS.5.3.1.1. Liczba wolnych miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	PCPR
SRPS.6. Doskonalenie zawodowe kadr w obszarze wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej	SRPS.6.1. Profesjonalizacja pracowników systemu pieczy zastępczej	SRPS.6.1.1. Organizacja różnych form podnoszenia i uzupełniania kwalifikacji pracowników systemu pieczy zastępczej	SRPS.6.1.1.1. Liczba pracowników korzystających ze szkoleń, warsztatów	PCPR, PPP, OPS/MOPS
		SRPS.6.1.2. Organizacja doradztwa i superwizji dla pracowników systemu pieczy zastępczej	SRPS.6.1.2.1. Liczba pracowników uczestniczących w doradztwie i superwizji	PCPR, PPP, OPS/MOPS
SRPS.7. Wspieranie osób i rodzin przeżywających trudności i kryzysy	SRPS.7.1. Udzielanie poradnictwa specjalistycznego prawnego, psychologicznego i rodzinnego	SRPS.7.1.1. Poradnictwo psychologiczne (diagnoza, profilaktyka, terapia)	SRPS.7.1.1.1. Liczba osób korzystająca z usług poradnictwa psychologicznego	PCPR
			SRPS.7.1.1.2. Liczba rodzin korzystająca z usług poradnic-	PCPR

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Mierniki	Podmioty realizujące
			twa psychologicznego	
		SRPS.7.1.2. Poradnictwo prawne (udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego, zabezpieczenia społecznego i in.)	SRPS.7.1.2.1. Liczba osób korzystająca z usług poradnictwa prawnego	PCPR
			SRPS.7.1.2.2. Liczba rodzin korzystająca z usług poradnictwa prawnego	PCPR
SRPS.8. Przeciwdziałanie bezrobociu oraz poprawa skuteczności działań na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych	SRPS.8.1. Podniesienie poziomu aktywizacji zawodowej	SRPS.8.1.1. Pomoc osobom bezrobotnym w poszukiwaniu zatrudnienia, wyborze odpowiedniego zawodu, zmianie kwalifikacji. Pomoc pracodawcom w doborze odpowiednich kandydatów do pracy. Wspieranie przedsiębiorców w tworzeniu nowych miejsc pracy.	SRPS.8.1.1.1. Liczba beneficjentów korzystających z usług i instrumentów rynku pracy	PUP
	SRPS.8.2. Promocja działań na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych	SRPS.8.2.1. Działania informacyjne na rzecz osób bezrobotnych z wykorzystaniem mediów społecznościowych, lokalnej prasy. Działania informacyjne podczas organizowanych wydarzeń lub w czasie udziału w wydarzeniach organizowanych przez inne podmioty. Opracowywanie materiałów promocyjnych oraz ich upowszechnianie.	SRPS.8.2.1.1. Liczba postów zamieszczonych na FB	PUP
			SRPS.8.2.1.2. Liczba uczestniczących	PUP

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Mierniki	Podmioty realizujące
			biorących udział w wydarzeniach	
			SRPS.8.2.1.3. Liczba opublikowanych plakatów i ulotek	PUP
SRPS.9. Zapobieganie demoralizacji nieletnich	SRPS.9.1. Skuteczne wykonanie orzeczonych środków wychowawczych	SRPS.9.1.1. Realizacja profilaktyki społecznej ukierunkowanej na grupę dzieci i młodzieży	SRPS.9.1.1.1. Liczba spotkań zorganizowanych dla dzieci i młodzieży	Szkoły, Sąd, Policja
SRPS.10. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	SRPS.10.1. Zmniejszenie ilości rodzin, w których występuje problem przemocy	SRPS.10.1.1. Poradnictwo prawne, wsparcie w środowisku, udział w grupach roboczych	SRPS.10.1.1.1. Ilość toczących się procedur "Niebieskiej Karty"	Zespoły Interdyscyplinarne
	SRPS.10.2. Podnoszenie świadomości i wrażliwości społecznej wobec zjawiska przemocy w rodzinie, w szczególności wobec dzieci	SRPS.10.2.1. Opracowywanie oraz upowszechnianie materiałów edukacyjnych z zakresu profilaktyki przemocy w rodzinie	SRPS.10.2.1.1. Liczba zaprojektowanych i/lub rozpowszechnionych ulotek propagujących treści z obszaru przeciwdziałania przemocy w danym roku sprawozdawczym	PCPR, OPS, Policja, Szkoły, Sąd, PPP
			SRPS.10.2.1.2. Liczba podmiotów, do których rozpowszechniono materiały informacyjne w danym roku sprawozdawczym	PCPR, OPS, Policja, Szkoły, Sąd, PPP
SRPS.11. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	SRPS.11.1. Udzielanie poradnictwa osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym	SRPS.11.1.1. Kształtowanie umiejętności gospodarowania budżetem	SRPS.11.1.1.1. Liczba warsztatów	OPS, NGO, Szkoły
			SRPS.11.1.1.2. Liczba uczestników warsztatów	OPS, NGO, Szkoły

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Mierniki	Podmioty realizujące
	SRPS.11.2. Tworzenie warunków dla bezpiecznego schronienia osobom bezdomnym	SRPS.11.2.1. Zapewnienie schronienia osobom bezdomnym, w tym wymagającym usług opiekuńczych	SRPS.11.2.1.1. Liczba osób, którym zapewniono bezpieczne schronienie	PCPR, OPS, NGO
			SRPS.11.2.1.2. Liczba osób, którym zapewniono usługi opiekuńcze	OPS
	SRPS.11.3. Poprawa dostępu do poradnictwa specjalistycznego	SRPS.11.3.1. Poradnictwo prawne, psychologiczne	SRPS.11.3.1.1. Liczba udzielonych porad	Powiat, Gminy, NGO
SRPS.12. Działania w zakresie udzielenia pomocy osobom dotkniętym przemocą	SRPS.12.1. Zapewnienie bezpieczeństwa interwencyjnego osobom i rodzinom doznającym przemocy	SRPS.12.1.1. Utworzenie mieszkań chronionych dla osób i rodzin doznających przemocy	SRPS.12.1.1.1. Liczba osób, którym zapewniono bezpieczne schronienie	PCPR, OPS, NGO
SRPS.13. Działania w zakresie profilaktyki zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży	SRPS.13.1. Udzielanie poradnictwa specjalistycznego psychologicznego i rodzinnego	SRPS.13.1.1. Poradnictwo psychologiczne dzieci i młodzieży (diagnoza, profilaktyka, terapia)	SRPS.13.1.1.1. Liczba dzieci i młodzieży korzystających z usług poradnictwa psychologicznego	PCPR, szkoły, PPP
	SRPS.13.2. Upowszechnianie wiedzy z zakresu profilaktyki zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży	SRPS.13.2.1. Organizowanie szkoleń, warsztatów, spotkań z zakresu profilaktyki zdrowia psychicznego	SRPS.13.2.1.1. Liczba zorganizowanych szkoleń, warsztatów, spotkań	PCPR, szkoły, PPP
			SRPS.13.2.1.2. Liczba osób uczestniczących w szkoleniach, warsztatach i spotkaniach	PCPR, szkoły, PPP

Źródło: opracowanie własne.

Wykaz użytych skrótów:

OPS	-	Ośrodek Pomocy Społecznej
MOPS	-	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
PCPR	-	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
PUP	-	Powiatowy Urząd Pracy
NGO	-	organizacje pozarządowe
POW	-	Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza
PPP	-	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

5.3 Wartości referencyjne mierników

Mierniki przyjęte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, będą w kolejnych latach jej obowiązywania, służyły ocenie skuteczności podejmowanych zadań. Zapewniając efektywność wdrażanych rozwiązań opracowana została tabela wartości bazowych i referencyjnych dla wszystkich wskaźników. Wartości bazowe dla mierników zostały wyznaczone na podstawie ich odczytów za okres 2019 roku. Wprowadzona została również wartość referencyjna, która określa kierunek zmian lub wartość graniczną ich odczytów. Wartości referencyjne wyrażane są odrębnie dla każdego miernika i przyjmują następującą postać: rosnący, malejący, max lub min. Należy je odczytywać jako wartości pożądane w trakcie realizacji procesów będących pochodnymi celów i działań przyjętych w Strategii. Szczegółowe wartości bazowe i referencyjne mierników zostały zamieszczone w poniższej tabeli.

Tabela nr 58 - Wartości bazowe i referencyjne mierników

Zadania	Mierniki	Wartość bazowa	Wartość referencyjna	Okres dla wartości bazowej
SRPS.1.1.1. Utrzymanie sprawności fizycznej osób starszych poprzez wyposażenie seniorów w sprzęt rehabilitacyjny	SRPS.1.1.1.1. Liczba osób ubiegających się o dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego	10	minimum	1 rok
	SRPS.1.1.1.2. Liczba osób którym przyznano dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego	10	minimum	1 rok
SRPS.1.1.2. Utworzenie dziennego domu pobytu Senior + dla osób starszych lub Klubu Senior +	SRPS.1.1.2.1. Liczba miejsc statutowych	100	minimum	2021-2026
	SRPS.1.1.2.2. Liczba miejsc wykorzystanych	100	minimum	2021-2026

Zadania	Mierniki	Wartość bazowa	Wartość referencyjna	Okres dla wartości bazowej
SRPS.1.1.3. Rozwój wolontariatu dla osób starszych	SRPS.1.1.3.1. Liczba zorganizowanych kampanii społecznych na rzecz rozwoju wolontariatu dla osób starszych	1	minimum	1 rok
SRPS.1.1.4. Integracja osób starszych ze środowiskiem	SRPS.1.1.4.1. Liczba zorganizowanych spotkań integracyjnych	70	minimum	1 rok
	SRPS.1.1.4.2. Liczba osób uczestniczących w spotkaniach integracyjnych	800	minimum	1 rok
SRPS.1.1.5. Umożliwienie osobom starszym aktywnego udziału w życiu kulturalnym i oświatowym	SRPS.1.1.5.1. Liczba zorganizowanych spotkań i wydarzeń	200	minimum	1 rok
	SRPS.1.1.5.2. Liczba osób uczestniczących w spotkaniach i wydarzeniach	600	minimum	1 rok
SRPS.1.1.6. Udzielanie osobom starszym długotrwale lub ciężko chorym oraz dotkniętym ubóstwem wsparcia m.in. w formie pracy socjalnej, pomocy pieniężnej i niepieniężnej oraz instytucjonalnej	SRPS.1.1.6.1. Liczba osób, którym udzielono wsparcia w formie pracy socjalnej, pomocy pieniężnej i niepieniężnej	1600	minimum	1 rok
	SRPS.1.1.6.2. Liczba miejsc w DPS i ŚDS	455	minimum	1 rok
	SRPS.1.1.6.3. Liczba osób korzystających z DPS i ŚDS	455	minimum	1 rok
SRPS.1.1.7. Utworzenie Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego na potrzeby Powiatu	SRPS.1.1.7.1. Liczba miejsc statutowych	50	minimum	2021-2026
	SRPS.1.1.7.2. Liczba miejsc wykorzystanych	50	minimum	2021-2026
SRPS.2.1.1. Wsparcie osób niepełnosprawnych poprzez rozszerzanie działań w obszarach rehabilitacji społecznej i zawodowej	SRPS.2.1.1.1. Liczba udzielonych dofinansowań	650	minimum	1 rok
	SRPS.2.1.1.2. Liczba miejsc w WTZ	86	minimum	1 rok
	SRPS.2.1.1.3. Liczba osób korzystających z WTZ	86	minimum	1 rok

Zadania	Mierniki	Wartość bazowa	Wartość referencyjna	Okres dla wartości bazowej
SRPS.2.1.2. Integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem poprzez uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych, imprezach integracyjnych itp.	SRPS.2.1.2.1. Liczba imprez integracyjnych	60	minimum	1 rok
SRPS.2.1.3. Likwidacja barier architektonicznych	SRPS.2.1.3.1. Liczba dofinansowań	10	minimum	1 rok
SRPS.2.1.4. Likwidacja barier technicznych	SRPS.2.1.4.1. Liczba dofinansowań	20	minimum	1 rok
SRPS.2.1.5. Likwidacja barier w komunikowaniu się	SRPS.2.1.5.1. Liczba dofinansowań	10	minimum	1 rok
SRPS.2.1.6. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych	SRPS.2.1.6.1. Liczba zrealizowanych projektów aktywizujących osoby niepełnosprawne	10	minimum	1 rok
SRPS.2.1.7. Tworzenie warunków do pełnego uczestniczenia osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin w życiu społecznym	SRPS.2.1.7.1. Liczba wspólnych inicjatyw	5	minimum	1 rok
SRPS.2.1.8. Doradztwo prawne i pomoc psychologiczna dla osób niepełnosprawnych	SRPS.2.1.8.1. Liczba udzielonych porad	120	minimum	1 rok
	SRPS.2.1.8.2. Liczba osób korzystających z porad	60	minimum	1 rok
SRPS.2.1.9. Wspieranie aktywności organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych	SRPS.2.1.9.1. Liczba organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych	70	minimum	1 rok
SRPS.2.1.10. Realizacja programów na rzecz wsparcia osób niepełnosprawnych i ich rodzin	SRPS.2.1.10.1. Liczba realizowanych programów wspierających osoby niepełnosprawne i ich rodziny	4	minimum	1 rok
	SRPS.2.1.10.2. Kwota przyznanych dofinansowań do realizacji programów wspierających osoby niepełnosprawne i ich rodziny [w złotych]	250.000	minimum	1 rok
SRPS.2.2.1. Organizacja targów pracy dla osób niepełnosprawnych	SRPS.2.2.1.1. Liczba podmiotów gospodarczych uczestniczących w targach pracy	50	minimum	1 rok

Zadania	Mierniki	Wartość bazowa	Wartość referencyjna	Okres dla wartości bazowej
	SRPS.2.2.1.2. Liczba złożonych aplikacji osób niepełnosprawnych u pracodawców w czasie trwania targów pracy	250	minimum	1 rok
SRPS.2.2.2. Utworzenie spółdzielni socjalnych	SRPS.2.2.2.1. Liczba istniejących spółdzielni socjalnych	2	minimum	2021-2026
	SRPS.2.2.2.2. Liczba osób zatrudnionych w spółdzielniach socjalnych	60	minimum	2021-2026
SRPS.2.3.1. Kształtowanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania problemów osób niepełnosprawnych	SRPS.2.3.1.1. Liczba wspólnych inicjatyw	20	minimum	1 rok
SRPS.2.3.2. Rozpowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach dla osób niepełnosprawnych	SRPS.2.3.2.1. Liczba ulotek, informatorów, plakatów	200	minimum	1 rok
SRPS.2.3.3. Przeciwdziałanie dyskryminacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy	SRPS.2.3.3.1. Liczba kampanii społecznych	3	minimum	1 rok
SRPS.2.3.4. Organizowanie szkoleń, konferencji, spotkań adresowanych do osób niepełnosprawnych	SRPS.2.3.4.1. Liczba szkoleń	70	minimum	1 rok
	SRPS.2.3.4.2. Liczba przeszkolonych osób (liczba osób biorących udział)	140	minimum	1 rok
SRPS.2.4.1. Utworzenie mieszkań chronionych dla osób z niepełnosprawnościami	SRPS.2.4.1.1. Liczba miejsc w mieszkaniach chronionych dla osób z niepełnosprawnościami	10	minimum	2021-2026
SRPS.2.4.2. Utworzenie środowiskowego domu samopomocy typ D - dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi	SRPS.2.4.2.1. Liczba miejsc statutowych	20	minimum	2021-2026
	SRPS.2.4.2.2. Liczba miejsc wykorzystanych	20	minimum	2021-2026

Zadania	Mierniki	Wartość bazowa	Wartość referencyjna	Okres dla wartości bazowej
SRPS.3.1.1. Zapewnienie dostępu do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, prawnego) oraz szkoleń	SRPS.3.1.1.1. Liczba osób korzystających ze specjalistycznego wsparcia, udzielanych porad, terapii rodzinom zastępczym, dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej, szkoleń	300	minimum	1 rok
SRPS.3.1.2. Umożliwienie uczestnictwa rodzinom zastępczym w grupach wsparcia	SRPS.3.1.2.1. Liczba osób uczestniczących w grupie wsparcia	15	minimum	1 rok
SRPS.3.1.3. Zapewnienie wsparcia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej	SRPS.3.1.3.1. Liczba osób objętych wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej	125	minimum	1 rok
SRPS.3.1.4. Współpraca PCPR z instytucjami realizującymi zadania z zakresu opieki nad dzieckiem i rodziną np. szkołą, OPS i innymi	SRPS.3.1.4.1. Liczba konsultacji	700	minimum	1 rok
SRPS.3.1.5. Pozyskanie wolontariuszy do pomocy rodzinom zastępczym	SRPS.3.1.5.1. Liczba pozyskanych wolontariuszy	5	minimum	1 rok
SRPS.3.2.1. Monitorowanie sytuacji rodzin zastępczych zagrożonych trudnościami	SRPS.3.2.1.1. Liczba rodzin zagrożonych trudnościami poddanych monitoringowi pracowników instytucji pieczy zastępczej	20	minimum	1 rok
SRPS.3.3.1. Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych rozwijających ich kompetencje rodzicielskie	SRPS.3.3.1.1. Liczba szkoleń, warsztatów, grup wsparcia	5	minimum	1 rok
	SRPS.3.3.1.2. Liczba uczestników szkoleń, warsztatów, grup wsparcia	40	minimum	1 rok
SRPS.3.4.1. Systematyczne zbieranie danych w obszarze pieczy zastępczej	SRPS.3.4.1.1. Liczba podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej	120	minimum	1 rok
	SRPS.3.4.1.2. Liczba podmiotów instytucjonalnej pieczy zastępczej	1	minimum	1 rok
	SRPS.3.4.1.3. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej	200	maksimum	1 rok

Zadania	Mierniki	Wartość bazowa	Wartość referencyjna	Okres dla wartości bazowej
	SRPS.3.4.1.4. Liczba dzieci umieszczonych w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej	10	maksimum	1 rok
SRPS.4.1.1. Zapewnienie pomocy psychologicznej dla osób usamodzielnianych	SRPS.4.1.1.1. Liczba udzielonych porad	15	minimum	1 rok
SRPS.4.1.2. Zapewnienie pomocy prawnej dla osób usamodzielnianych	SRPS.4.1.2.1. Liczba porad prawnych	5	minimum	1 rok
SRPS.4.1.3. Tworzenie i realizacja Indywidualnych Programów Usamodzielnienia	SRPS.4.1.3.1. Liczba sporządzonych IPU	8	minimum	1 rok
SRPS.4.1.4. Wsparcie wychowanków opuszczających pieczę zastępczą w poszukiwaniu zatrudnienia	SRPS.4.1.4.1. Liczba osób podejmujących zatrudnienie	20	minimum	1 rok
SRPS.4.2.1. Rozwój wsparcia w postaci mieszkań chronionych	SRPS.4.2.1.1. Liczba miejsc w mieszkaniach chronionych	5	minimum	2021-2026
SRPS.4.2.2. Pozyskiwanie mieszkań z gmin dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej	SRPS.4.2.2.1. Liczba przydzielonych mieszkań/pozytywnie rozpatrzonych wniosków	5	minimum	1 rok
SRPS.5.1.1. Zorganizowanie efektywnej kampanii promującej rodzicielstwo zastępcze	SRPS.5.1.1.1. Liczba przeprowadzonych kampanii i innych działań promocyjnych	1	minimum	1 rok
	SRPS.5.1.1.2. Liczba pozyskanych kandydatów	10	minimum	1 rok
SRPS.5.2.1. Organizacja szkoleń i spotkań psychoedukacyjnych dla kandydatów na rodzinę zastępczą	SRPS.5.2.1.1. Liczba przeprowadzonych szkoleń dla kandydatów	1	minimum	1 rok
	SRPS.5.2.1.2. Liczba przeszkolonych kandydatów	7	minimum	1 rok
SRPS.5.3.1. Pozyskiwanie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	SRPS.5.3.1.1. Liczba wolnych miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	0	maksimum	1 rok

Zadania	Mierniki	Wartość bazowa	Wartość referencyjna	Okres dla wartości bazowej
SRPS.6.1.1. Organizacja różnych form podnoszenia i uzupełniania kwalifikacji pracowników systemu pieczy zastępczej	SRPS.6.1.1.1. Liczba pracowników korzystających ze szkoleń, warsztatów	10	minimum	1 rok
SRPS.6.1.2. Organizacja doradztwa i superwizji dla pracowników systemu pieczy zastępczej	SRPS.6.1.2.1. Liczba pracowników uczestniczących w doradztwie i superwizji	5	minimum	1 rok
SRPS.7.1.1. Poradnictwo psychologiczne (diagnoza, profilaktyka, terapia)	SRPS.7.1.1.1. Liczba osób korzystająca z usług poradnictwa psychologicznego	200	minimum	1 rok
	SRPS.7.1.1.2. Liczba rodzin korzystająca z usług poradnictwa psychologicznego	140	minimum	1 rok
SRPS.7.1.2. Poradnictwo prawne (udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego, zabezpieczenia społecznego i in.)	SRPS.7.1.2.1. Liczba osób korzystająca z usług poradnictwa prawnego	60	minimum	1 rok
	SRPS.7.1.2.2. Liczba rodzin korzystająca z usług poradnictwa prawnego	40	minimum	1 rok
SRPS.8.1.1. Pomoc osobom bezrobotnym w poszukiwaniu zatrudnienia, wyborze odpowiedniego zawodu, zmianie kwalifikacji. Pomoc pracodawcom w doborze odpowiednich kandydatów do pracy. Wspieranie przedsiębiorców w tworzeniu nowych miejsc pracy.	SRPS.8.1.1.1. Liczba beneficjentów korzystających z usług i instrumentów rynku pracy	3.000	minimum	1 rok
SRPS.8.2.1. Działania informacyjne na rzecz osób bezrobotnych z wykorzystaniem mediów społecznościowych, lokalnej prasy. Działania informacyjne podczas organizowanych wydarzeń lub w czasie udziału w wydarzeniach organizowanych przez inne podmioty. Opracowywanie materiałów	SRPS.8.2.1.1. Liczba postów zamieszczonych FB	1.000	minimum	1 rok

Zadania	Mierniki	Wartość bazowa	Wartość referencyjna	Okres dla wartości bazowej
promocyjnych oraz ich upowszechnianie.				
	SRPS.8.2.1.2. Liczba uczestniczących biorących udział w wydarzeniach	2.000	minimum	1 rok
	SRPS.8.2.1.3. Liczba opublikowanych plakatów i ulotek	100	minimum	1 rok
SRPS.9.1.1. Realizacja profilaktyki społecznej ukierunkowanej na grupę dzieci i młodzieży	SRPS.9.1.1.1. Liczba spotkań zorganizowanych dla dzieci i młodzieży	40	minimum	1 rok
SRPS.10.1.1. Poradnictwo prawne, wsparcie w środowisku, udział w grupach roboczych	SRPS.10.1.1.1. Ilość toczących się procedur "Niebieskiej Karty"	250	maksimum	1 rok
SRPS.10.2.1. Opracowywanie oraz upowszechnianie materiałów edukacyjnych z zakresu profilaktyki przemocy w rodzinie	SRPS.10.2.1.1. Liczba zaprojektowanych i/lub rozpowszechnionych ulotek propagujących treści z obszaru przeciwdziałania przemocy w danym roku sprawozdawczym	500	minimum	1 rok
	SRPS.10.2.1.2. Liczba podmiotów, do których rozpowszechniono materiały informacyjne w danym roku sprawozdawczym	60	minimum	1 rok
SRPS.11.1.1. Kształtowanie umiejętności gospodarowania budżetem	SRPS.11.1.1.1. Liczba warsztatów	600	minimum	1 rok
	SRPS.11.1.1.2. Liczba uczestników warsztatów	300	minimum	1 rok
SRPS.11.2.1. Zapewnienie schronienia osobom bezdomnym, w tym wymagającym usług opiekuńczych	SRPS.11.2.1.1. Liczba osób, którym zapewniono bezpieczne schronienie	70	minimum	1 rok
	SRPS.11.2.1.2. Liczba osób, którym zapewniono usługi opiekuńcze	40	minimum	1 rok
SRPS.11.3.1. Poradnictwo prawne, psychologiczne	SRPS.11.3.1.1. Liczba udzielonych porad	1.200	minimum	1 rok

Zadania	Mierniki	Wartość bazowa	Wartość referencyjna	Okres dla wartości bazowej
SRPS.12.1.1. Utworzenie mieszkań chronionych dla osób i rodzin doznających przemocy	SRPS.12.1.1.1. Liczba osób, którym zapewniono bezpieczne schronienie	5	minimum	1 rok
SRPS.13.1.1. Poradnictwo psychologiczne dzieci i młodzieży (diagnoza, profilaktyka, terapia)	SRPS.13.1.1.1. Liczba dzieci i młodzieży korzystających z usług poradnictwa psychologicznego	2.500	minimum	1 rok
SRPS.13.2.1. Organizowanie szkoleń, warsztatów, spotkań z zakresu profilaktyki zdrowia psychicznego	SRPS.13.2.1.1. Liczba zorganizowanych szkoleń, warsztatów, spotkań	50	minimum	1 rok
	SRPS.13.2.1.2. Liczba osób uczestniczących w szkoleniach, warsztatach i spotkaniach	500	minimum	1 rok

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR

6. Sposób realizacji Strategii oraz jej ramy finansowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Gliwickiego realizowana będzie dzięki oddziaływaniom kształtowanym m.in. przez następujące programy:

1. Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Gliwickim na lata 2016-2022 oraz kolejne lata w okresie obowiązywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych;
2. 3-letni Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Gliwickim na lata 2018-2020 oraz kolejne lata w okresie obowiązywania Strategii;
3. Program Działania na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością w Powiecie Gliwickim na lata 2014-2020 oraz kolejne lata w okresie obowiązywania Strategii;
4. Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy w Powiecie Gliwickim na kolejne lata w okresie obowiązywania Strategii.

Realizacja Strategii w ujęciu ram finansowych opiera się o następujące źródła finansowania:

1. środki własne powiatu,
2. środki własne gmin,
3. dotacje z budżetu państwa,
4. środki krajowych funduszy celowych (np. PFRON, Fundusz Pracy),
5. środki pomocowych funduszy Unii Europejskiej,
6. środki rządowych lub pozarządowych programów celowych.

Konstruując ramy finansowe dla budowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Gliwickiego na lata 2021-2026 przyjęto jako odniesienie wydatki w działach: 801 – oświata i wychowanie, 851 - ochrona zdrowia, 852 – pomoc społeczna, 853 - pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, 854 - edukacyjna opieka wychowawcza oraz 855 – rodzina za okres od 2017 roku do końca pierwszej połowy 2020 roku.

Dział 801 – oświata i wychowanie obejmuje następujące rozdziały:

- 80102 Szkoły podstawowe specjalne
- 80111 Gimnazja specjalne
- 80115 Technika
- 80117 Branżowe szkoły I i II stopnia
- 80120 Licea ogólnokształcące
- 80130 Szkoły zawodowe
- 80134 Szkoły zawodowe specjalne
- 80146 Doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli
- 80150 Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży w szkołach podstawowych
- 80151 Kwalifikacyjne kursy zawodowe
- 80152 Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży w gimnazjach, klasach dotychczasowego gimnazjum prowadzonych w szkołach innego typu, liceach ogólnokształcących, technikach, szkołach policealnych, branżowych szkołach I i II stopnia i klasach dotychczasowej zasadniczej szkoły zawodowej prowadzonych w branżowych szkołach I stopnia oraz szkołach artystycznych
- 80153 Zapewnienie uczniom prawa do bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych
- 80195 Pozostała działalność

Dział 851 – ochrona zdrowia obejmuje następujące rozdziały:

- 85111 Szpitale ogólne
- 85117 Zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze
- 85149 Programy polityki zdrowotnej
- 85156 Składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz świadczenia dla osób nieobjętych obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego¹²
- 85195 Pozostała działalność

Dział 852 – pomoc społeczna obejmuje następujące rozdziały:

¹² W rozdziale tym nie ujmuje się składek na ubezpieczenie zdrowotne, dla których utworzono odrębne rozdziały w działach "852 - Pomoc społeczna" oraz "855 - Rodzina"

- 85202 Domy pomocy społecznej
- 85203 Ośrodki wsparcia
- 85205 Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- 85218 Powiatowe centra pomocy rodzinie
- 85220 Jednostki specjalistycznego poradnictwa, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej
- 85295 Pozostała działalność

Dział 853 - pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej obejmuje następujące rozdziały:

- 85311 Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych (wydatki ponoszone na zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej przez jednostki samorządu terytorialnego z ich dochodów własnych)
- 85321 Zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności
- 85333 Powiatowe urzędy pracy
- 85395 Pozostała działalność

Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza obejmuje następujące rozdziały:

- 85401 Świetlice szkolne
- 85404 Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka
- 85406 Poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne
- 85407 Placówki wychowania pozaszkolnego
- 85416 Pomoc materialna dla uczniów o charakterze motywacyjnym
- 85446 Doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli
- 85495 Pozostała działalność

Dział 855 - Rodzina

- 85504 Wspieranie rodziny
- 85508 Rodziny zastępcze
- 85510 Działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych

Wyznaczając ramy finansowe na lata 2021-2026, które służyć będą realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Gliwickiego uwzględniono czynniki ryzyka w postaci zmieniających się przepisów prawa oraz bieżącej projekcji wskaźnika inflacji CPI¹³, która zakłada, że osiągnie on odpowiednio: 3,4% w 2020 roku; 2,6% w 2021 roku oraz 2,7% w 2022 roku. Ponadto uwzględniono również dotychczasowy poziom wydatków w działach: 801, 851, 852, 853, 854, 855, jak również konieczność zapewnienia stałego wzrostu jakości świadczonych usług. Średnioroczny wzrost wydatków powiatu gliwickiego w działach: 801, 851, 852, 853, 854, 855 w okresie od 2017 do 2020 roku wyniósł 10% (r/r). Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

¹³ Bieżąca projekcja inflacji i PKB (opublikowana 10 października 2020 r.), źródło: https://www.nbp.pl/home.aspx?f=/polityka_pieniezna/dokumenty/projekcja_inflacji.html

Tabela nr 59 - Wydatki powiatu gliwickiego w latach 2017 – 2020 wg działów klasyfikacji budżetowej: 801, 851, 852, 853, 854, 855.

Rok	Suma planu po zmianach w działach 801, 851, 852, 853, 854, 855	Zmiana (r/r)
	kwota w zł	[%]
2017	50 577 127	-
2018	54 290 641	7%
2019	64 272 721	18%
2020 ¹⁴	67 000 733	4%
średnia		10%

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Rb-28S powiatu gliwickiego.

Biorąc pod uwagę wszystkie wyżej wymienione czynniki, przyjęto prognozowany roczny wzrost wydatków w niniejszych działach na poziomie 3,5% rocznie w latach 2021 - 2026. Prognozowana wielkość środków publicznych w tymże okresie, w działach: 801 – oświata i wychowanie, 851 - ochrona zdrowia, 852 – pomoc społeczna, 853 – pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, 854 – edukacyjna opieka wychowawcza oraz 855 – rodzina, została zaprezentowana w poniższej tabeli. Jako bazowy przyjęto plan finansowy po zmianach na 2020 rok, według stanu na koniec pierwszego półrocza 2020 roku.

Tabela nr 60 - Ramy finansowe dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Gliwickiego na lata 2021 – 2026 w działach klasyfikacji budżetowej: 801, 851, 852, 853, 854, 855

Rok	Prognozowane wydatki w działach 801, 851, 852, 853, 854, 855
	kwota w zł
2020	67 000 733
2021	69 345 759
2022	71 772 860
2023	74 284 910
2024	76 884 882
2025	79 575 853
2026	82 361 008

Źródło: opracowanie własne.

¹⁴ Plan po zmianach według stanu na koniec pierwszego półrocza 2020 roku

Określając ramy finansowe dla realizacji SRPS uwzględniono również wydatki na zadania finansowane z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Jako bazę dla prognozy na lata 2021-2026 przyjęto poziom planowanych środków w 2020 roku, w obszarze następujących elementów:

- Algorytm,
- Aktywny Samorząd,
- Wyrównywanie Różnic Między Regionami.

Powyżej wskazane zadania charakteryzują się powtarzalnością ich realizacji na przestrzeni badanego okresu. Szczegółowe zestawienie zrealizowanych wydatków w tym obszarze zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 61 - Wydatki powiatu gliwickiego w ramach programów finansowanych ze środków PFRON w latach 2017-2020

Rok	Zadania	Plan	Realizacja
2017	Algorytm	2 007 863,00	2 001 248,00
	Aktywny Samorząd	188 310,43	184 419,68
	Wyrównywanie Różnic Między Regionami	152 105,00	152 105,00
	Środki własne powiatu gliwickiego na realizację zadań algorytmowych	35 000,00	34 622,00
	Suma	2 383 278,43	2 372 394,68
2018	Algorytm	2 130 095,00	2 128 440,00
	Aktywny Samorząd	89 773,00	89 129,30
	Wyrównywanie Różnic Między Regionami	-	-
	Suma	2 219 868,00	2 217 569,30
2019	Algorytm	2 345 187,00	2 340 973,00
	Aktywny Samorząd	253 897,00	243 293,20
	Wyrównywanie Różnic Między Regionami	322 848,23	322 848,23
	Suma	2 921 932,23	2 907 114,43
2020 stan na 30.06.2020	Algorytm	2 590 669,00	1 054 978,00
	Aktywny Samorząd	212 594,80	-
	Wyrównywanie Różnic Między Regionami	-	-
	Suma	2 803 263,80	1 054 978,00

Źródło: dane PCPR.

Biorąc pod uwagę, że dynamika przyrostu wydatków z PFRON nie koreluje z innymi czynnikami kształtującymi poziom wydatków w obszarze polityki społecznej, przyjęto jako wskaźnik korygujący odczyty bieżącej projekcji wskaźnika inflacji CPI¹⁵, która zakłada, że osiągnie on odpowiednio: 3,4% w 2020 roku; 2,6% w 2021 roku oraz 2,7% w 2022 roku.

¹⁵ Bieżąca projekcja inflacji i PKB (opublikowana 10 października 2020 r.), źródło: https://www.nbp.pl/home.aspx?f=/polityka_pieniezna/dokumenty/projekcja_inflacji.html

W okresie 2021-2026 przyjęto średnik poziom wskaźnika inflacji odnoszący się do wyżej wskazanych prognoz, którego wartość obliczono na 2,9%. Uwzględniając powyższe parametry określono kształt prognozowanych ram finansowych PFRON na lata 2021-2026, który został zaprezentowany w poniższej tabeli.

Tabela nr 62 - Ramy finansowe dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Gliwickiego na lata 2021 – 2026 dla zadań finansowanych ze środków PFRON.

Rok	Prognoza wydatków na zadania finansowane z PFRON ¹⁶
	kwoty w [zł]
2020	2 803 264
2021	2 884 558
2022	2 968 211
2023	3 054 289
2024	3 142 863
2025	3 234 006
2026	3 327 792

Źródło: opracowanie własne.

7. Monitoring i ewaluacja Strategii

Zapewnienie realizacji Strategii w sposób gwarantujący osiągnięcie zakładanych rezultatów możliwe jest tylko w sytuacji, kiedy na etapie wykonywania przyjętych zadań badane są ich postępy i efekty. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem o charakterze średnio lub długo okresowym, z tego też powodu mogą wystąpić w trakcie jej realizacji trudności, których nie można było przewidzieć w momencie jej budowania. Nierzadko zdarza się też, że czynniki płynące z otoczenia uległy zmianie, co może powodować zakłócenia w realizacji Strategii. Występowanie tzw. czynników ryzyka jest jedną z istotnych przyczyn wpływających na nieosiągnięcie zakładanych celów. Dlatego budując SRPS należy na każdym etapie jej realizacji brać je pod uwagę i odpowiednio reagować na niedopasowania wewnętrzne i zewnętrzne, zakłócające osiągnięcie spodziewanych rezultatów.

Mechanizmem, którego zadaniem jest zapewnienie osiągnięcia celów strategicznych oraz operacyjnych i odpowiednio wczesne reagowanie na wewnętrzne i zewnętrzne czynniki ryzyka jest ewaluacja. Głównym jej zadaniem jest polepszenie efektywności i wydajności wdrażanych działań, co bezpośrednio przyczynia się do zapewnienia realizacji celów

¹⁶ Z uwagi na nieregularność występowania środków w ramach Programu Wyrównywania Różnic Między Regionami, w prognozie finansowej nie uwzględniono tego elementu planu finansowego zadań PFRON.

przyjętych w Strategii. Ponadto wyszczególnia się inne, bardziej specyficzne cele ewaluacji, wśród których można wymienić m.in.:

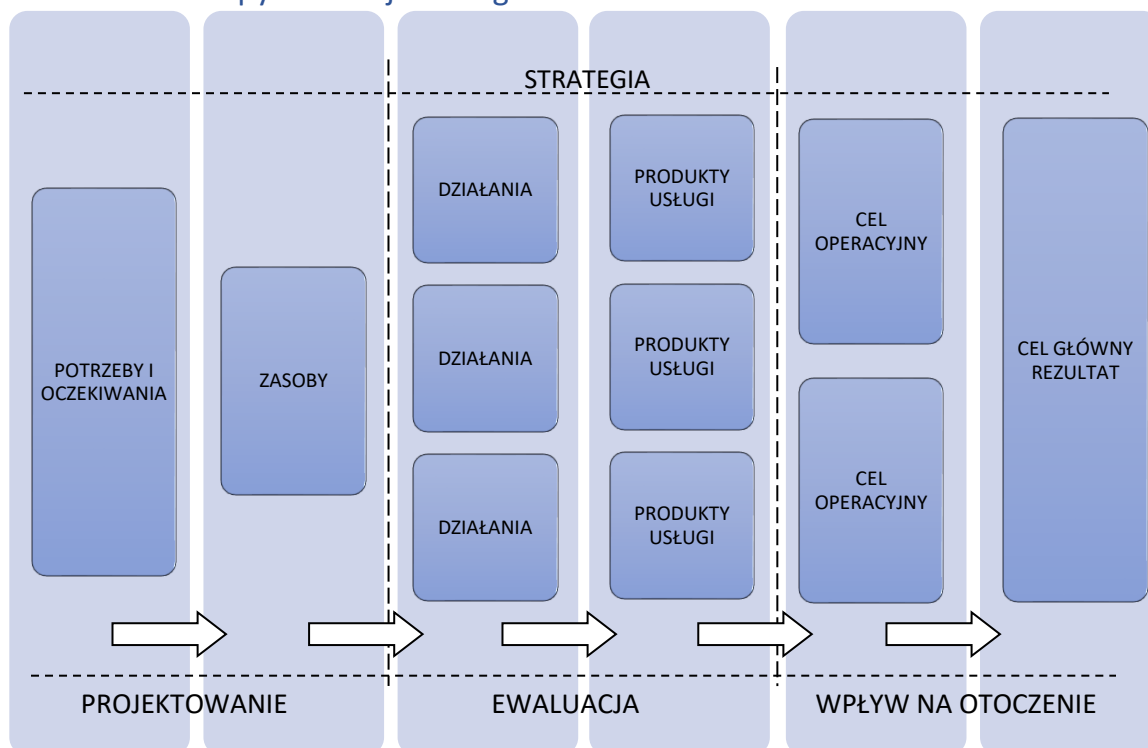
- określenie efektów podjętych działań,
- zapewnienie lepszego zaspokojenia oczekiwań odbiorców końcowych programów lub działań,
- poprawa jakości programów,
- podniesienie kompetencji zawodowych osób realizujących programy lub zadania,
- dostarczenie informacji koniecznych do podejmowania decyzji i oceny skutków,
- pogłębienie odpowiedzialności za realizację programów i zadań wśród wszystkich podmiotów realizujących,
- poprawa procedur i eliminowanie działań nieefektywnych.

Ewaluacja jest mechanizmem, który zapewnia utrzymanie jakości podejmowanych działań i przyczynia się do skutecznego osiągania zakładanych celów. Każda organizacja dostarczająca produkty czy usługi musi pracować nad swoją konkurencyjnością w otaczającej ją rzeczywistości. Zagadnienie konkurencyjności nie dotyczy tylko podmiotów komercyjnych. Organizacje publiczne, wśród których należy wymienić: szkoły, szpitale czy choćby nawet starostwa powiatowe lub urzędy gmin nieustannie stają przed koniecznością wprowadzania strategicznych zmian w organizacji, co nazywamy zarządzaniem konkurencyjnością. W przypadku starostw czy urzędów gmin również mamy do czynienia z koniecznością zarządzania konkurencyjnością. Jednak konkurencyjność tą będziemy pojmować w sposób odmienny, niż ma to miejsce w przypadku podmiotów komercyjnych. Instytucje tego typu świadczą usługi, jednak z uwagi na uregulowania prawne i podział administracyjny w sposób naturalny nie posiadają konkurentów w pełnym słowa tego znaczeniu. Jak twierdzi P. Drucker „[...] każda instytucja potrzebuje przemyślenia, w czym jest mocna. Czy jest mocna w tym, czego naprawdę potrzeba temu właśnie biznesowi (przedsięwzięciu - przyp. aut.)? I czy wystarczająco [...] rozmieszcza swoje siły tam, gdzie przyniosą wyniki? I co dokładnie jest „rynkiem” dla tego konkretnego biznesu, teraz i na najbliższe lata?”¹⁷ Przenosząc te rozważania na grunt SRPS musimy jednoznacznie stwierdzić, że właściwie przeprowadzona ewaluacja zapewnia odpowiedni dobór środków i działań, których efektem będzie osiągnięcie zakładanych rezultatów.

Chcąc zobrazować graficznie proces ewaluacji podejmowanych działań lub wdrażanych programów posłużono się poniższą grafiką, która umiejscawia go w przebiegu realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

¹⁷ M. Bednarczyk, *Organizacje publiczne – zarządzanie konkurencyjnością*, Wydawnictwo Naukowe PWN Warszawa – Kraków 2001, s. 181

Schemat nr 13- Etapy realizacji strategii

Źródło: opracowanie własne

Projektując proces ewaluacji należy określić jej podstawowy zakres, tzn. dokładnie wskazać obszary obejmowane badaniem ewaluacyjnym. Ważnym na tym etapie jest wybór istotnych elementów z punktu widzenia realizacji Strategii. Ewaluacja musi skupić się na czynnikach zewnętrznych oraz wewnętrznych, które decydują o powodzeniu w osiąganiu przyjętych celów i rezultatów. Nie wydaje się zasadnym prowadzenie ewaluacji na elementach i obszarach, które z punktu widzenia realizacji Strategii są mało znaczące lub nie wpływają istotnie w bezpośredni sposób na osiągnięte cele. Ważną jest również częstotliwość prowadzenia badań ewaluacyjnych, odnosząc to zagadnienie do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przyjmujemy, że badania takie będą prowadzone w następujących okresach: po upływie trzech lat obowiązywania Strategii – ewaluacja częściowa oraz po zakończeniu okresu obowiązywania Strategii – ewaluacja końcowa.

W ramach ewaluacji zostaną wykonane następujące czynności:

- określenie przedmiotu badań,
- wybór metodologii i przeprowadzenie badań,
- analiza wyników badań,
- przyjęcie wniosków i rekomendacji.

Na etapie projektowania ewaluacji osoby kluczowe dla realizacji SRPS określą, w jaki sposób przyjęte zostaną dane bazowe, które będą stanowiły punkt odniesienia dla prowadzonych badań ewaluacyjnych. Naturalnym w tej sytuacji jest posłużenie się przyjętymi miernikami (wskaźnikami), określonymi w Strategii, jednak dla zapewnienia elastyczności i właściwego reagowania na zmieniające się otoczenie dopuszczalnym jest

skonstruowanie nowego benchmark'u, który w ramach realizowanych zadań będzie lepiej opisywał rezultaty i ich wpływ na otoczenie.

Całość prac związanych z procesem ewaluacji podsumowana zostanie w raporcie ewaluacji, stanowiącym dokument oceniający rezultaty podejmowanych dotychczas działań oraz wskazujący czynniki ryzyka i działania korygujące w sytuacji, gdy osiągnięcie celów strategicznych może być zagrożone. Raport ewaluacyjny sporządzany jest i przedkładany Zarządowi Powiatu Gliwickiego w terminie do końca maja roku następującego po badanym okresie.

Ponadto, co roku prowadzony będzie monitoring, którego celem jest bieżące badanie czy realizacja Strategii przebiega we właściwy sposób oraz czy nie występują zakłócenia zmniejszające szanse osiągnięcia zakładanych rezultatów. Zakres badania monitoringowego obejmują zespół mierników (wskaźników) opisanych w strategii. Okresowy monitoring kończy się raportem zawierającym: wnioski i podsumowanie. Raport z monitoringu przygotowywany jest przez zespół odpowiedzialny za realizację Strategii i w terminie do końca maja następującego po badanym roku, przedkładany jest Zarządowi Powiatu Gliwickiego. Kluczowym pytaniem, na które musi znaleźć odpowiedź niniejszy zespół brzmi: czy działania realizowane w roku poprzednim przyczyniły się do osiągnięcia zakładanych celów? W roku kalendarzowym, w którym realizowane są badania ewaluacyjne odstępują się od obowiązku sporządzenia raportu z monitoringu. Jednakże dla zachowania ciągłości łańcuch danych koniecznym jest przeprowadzenie badań w zakresie przyjętych mierników.

Spis tabel

Tabela nr 1 – Organizacje pozarządowe działające na terenie powiatu gliwickiego	31
Tabela nr 2 - Rozkład ludności Województwa Śląskiego wg stanu na koniec 2019 roku	37
Tabela nr 3 - Stan ludności wg miejsca zamieszkania i płci (stan na koniec roku).....	39
Tabela nr 4 – Liczba mieszkańców powiatu gliwickiego wg miejsca zamieszkania w podziale na gminy w latach 2017-2019 (stan na koniec roku).....	39
Tabela nr 5 – Dynamika zmian liczby mieszkańców w poszczególnych gminach za lata 2017-2019 (stan na koniec roku)	40
Tabela nr 6 – Liczba mieszkańców powiatu gliwickiego, z podziałem na gminy, w wieku 65 lat i więcej w latach 2017 - 2019	40
Tabela nr 7 – Dynamika przyrostu mieszkańców w wieku 65 lat i więcej w ujęciu terytorialnym powiatu gliwickiego	42
Tabela nr 8 – Ludność powiatu gliwickiego w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny w latach 2017-2019	43
Tabela nr 9 - Wskaźniki obciążenia demograficznego w latach 2014-2019.....	44
Tabela nr 10 - Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców wg miejsca zamieszkania w latach 2015 - 2019	45
Tabela nr 11 – Migracja wewnętrzna ludności powiatu gliwickiego w latach 2016-2019 (stan na koniec roku)	46
Tabela nr 12 - Migracja zagraniczna mieszkańców powiatu gliwickiego w latach 2016-2019 (stan na koniec roku)	47
Tabela nr 13 – Liczba pracujących w poszczególnych sektorach gospodarki w latach 2014-2018...	47
Tabela nr 14 - Stopa bezrobocia rejestrowanego wg stanu na koniec roku w latach 2010-2019	48
Tabela nr 15 - Bezrobotni zarejestrowani wg płci w latach 2015-2019	48
Tabela nr 16 - Bezrobotni zarejestrowani wg wieku w latach 2015-2019	49
Tabela nr 17 - Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych wg poziomu wykształcenia w latach 2015-2019	51
Tabela nr 18 - Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok w latach 2015-2019	51
Tabela nr 19 - Niepełnosprawni zarejestrowani w urzędzie pracy wg płci w latach 2015-2019	52
Tabela nr 20 - Bezrobotni zarejestrowani wg stażu pracy w okresie 2015-2019	52
Tabela nr 21 – Powody przyznania pomocy w latach 2017-2020 (II kwartał) na terenie gmin powiatu gliwickiego	53
Tabela nr 22 – Problem ubóstwa na terenie powiatu gliwickiego w latach 2017-2019	55
Tabela nr 23 – Problem bezrobocia na terenie powiatu gliwickiego w latach 2017-2019	55
Tabela nr 24 – Problem długotrwałej lub ciężkiej choroby na terenie powiatu gliwickiego w latach 2017-2019	56

Tabela nr 25 - Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w poszczególnych gminach powiatu gliwickiego w latach 2017-2019....	57
Tabela nr 26 – Liczba rodzin i osób w rodzinach, które otrzymały wsparcie gmin z tytułu niepełnosprawności na terenie powiatu gliwickiego w latach 2017-2019.....	59
Tabela nr 27 – Liczba osób niepełnosprawnych w wieku powyżej 16 roku życia na terenie powiatu gliwickiego otrzymujących orzeczenie o stopniu niepełnosprawności w latach 2015-2019.	59
Tabela nr 28 – Łączna liczba osób niepełnosprawnych na terenie powiatu gliwickiego otrzymujących orzeczenie o stopniu niepełnosprawności w latach 2015-2019	60
Tabela nr 29 – Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z dofinansowań ze środków PFRON w latach 2015 - 2019.....	61
Tabela nr 30 – Problem ochrony macierzyństwa na terenie powiatu gliwickiego w latach 2017-2019	61
Tabela nr 31 – Problem alkoholizmu na terenie powiatu gliwickiego w latach 2017-2019	63
Tabela nr 32 - Wnioski GKRPA oraz informacja o leczeniu odwykowym na terenie powiatu gliwickiego w latach 2017-2020 za II kwartał	63
Tabela nr 33 - Informacja statystyczna na temat rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2017-2020 I półrocze	66
Tabela nr 34 - Liczba dzieci w pieczy zastępczej z uwzględnieniem grup wiekowych - wartości uśrednione	67
Tabela nr 35 - Liczba dzieci pochodzących z powiatu gliwickiego, umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej poza powiatem w latach 2017-2019 (wartości uśrednione).....	69
Tabela nr 36 - Liczba dzieci w pieczy zastępczej z uwzględnieniem przyczyn umieszczenia - wartości uśrednione	69
Tabela nr 37 - Główne przyczyny umieszczania dzieci w pieczy zastępczej w latach 2017-2020.....	71
Tabela nr 38 - Liczba świadczeń ogółem w obszarze rodzinnej pieczy zastępczej powiatu gliwickiego w latach 2017-2019	72
Tabela nr 39 – Liczba świadczeń na opiekę i wychowanie dziecka pokrytych przez gminę właściwą ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej na terenie powiatu gliwickiego w latach 2017-2019.....	72
Tabela nr 40 - Wysokość wydatków na świadczenia w obszarze rodzinnej pieczy zastępczej powiatu gliwickiego w latach 2017-2019.....	72
Tabela nr 41 - Wysokość wydatków na opiekę i wychowanie dziecka współfinansowanych przez gminę właściwą ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej na terenie powiatu gliwickiego w latach 2017-2019	73
Tabela nr 42 - Wysokość wydatków na instytucjonalną pieczę zastępczą na terenie powiatu gliwickiego w latach 2017-2019.....	73
Tabela nr 43 - Wysokość średnich miesięcznych wydatków ponoszonych przez gminy na instytucjonalną pieczę zastępczą na terenie powiatu gliwickiego w latach 2017-2019	74

Tabela nr 44 - Jednostki organizacyjne pomocy społecznej powiatu gliwickiego wg stanu na koniec pierwszego półrocza 2020 roku	75
Tabela nr 45 – Jednostki prowadzone, zlecane lub dofinansowywane przez powiat gliwicki wg stanu na koniec I półrocza 2020 roku	75
Tabela nr 46 - Szacowane potrzeby w zakresie uruchomienia zakładu opiekuńczo-leczniczego	76
Tabela nr 47 - Liczba osób, mieszkańców gminy z terenu powiatu gliwickiego, które w danym roku korzystały z domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	77
Tabela nr 48 – Prognozowana zmiana liczby mieszkańców w wieku powyżej 65 roku życia dla powiatu gliwickiego na lata 2020–2026	79
Tabela nr 49 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych ubóstwem na terenie powiatu gliwickiego w latach 2020-2026	80
Tabela nr 50 – Prognozowana liczba osób bezrobotnych w wieku pomiędzy 35-44 rokiem życia na terenie powiatu gliwickiego w latach 2020-2026	81
Tabela nr 51 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych problemem długotrwałej lub ciężkiej choroby na terenie powiatu gliwickiego w latach 2020-2026	83
Tabela nr 52 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu gliwickiego w latach 2020-2026	83
Tabela nr 53 – Prognozowana zmiana liczby osób otrzymujących orzeczenie o niepełnosprawności na terenie powiatu gliwickiego i miasta Gliwice w latach 2020-2026	85
Tabela nr 54 – Prognozowana zmiana liczby rodzin wykazujących potrzebę ochrony macierzyństwa na terenie powiatu gliwickiego w latach 2020-2026	87
Tabela nr 55 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych problemem alkoholizmu na terenie powiatu gliwickiego w latach 2020-2026	88
Tabela nr 56 – Analiza SWOT	90
Tabela nr 57 - Cele strategiczne, operacyjne i zadania przyjęte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	96
Tabela nr 58 - Wartości bazowe i referencyjne mierników	107
Tabela nr 59 - Wydatki powiatu gliwickiego w latach 2017 – 2020 wg działów klasyfikacji budżetowej: 801, 851, 852, 853, 854, 855.	118
Tabela nr 60 - Ramy finansowe dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Gliwickiego na lata 2021 – 2026 w działach klasyfikacji budżetowej: 801, 851, 852, 853, 854, 855	118
Tabela nr 61 - Wydatki powiatu gliwickiego w ramach programów finansowanych ze środków PFRON w latach 2017-2020	119
Tabela nr 62 - Ramy finansowe dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Gliwickiego na lata 2021 – 2026 dla zadań finansowanych ze środków PFRON.	120

Spis schematów

Schemat nr 1 - Usytuowanie powiatu gliwickiego względem powiatów sąsiadujących	16
Schemat nr 2 - Gminy znajdujące się na terenie powiatu gliwickiego	17
Schemat nr 3 - Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców wg miejsca zamieszkania w latach 2015 - 2019	45
Schemat nr 4 – Udział zarejestrowanych bezrobotnych w powiecie gliwickim wg grup wiekowych w latach 2015-2019	50
Schemat nr 5 – Prognozowana zmiana liczby mieszkańców w wieku powyżej 65 roku życia dla powiatu gliwickiego na lata 2020–2026	79
Schemat nr 6 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych ubóstwem na terenie powiatu gliwickiego w latach 2020-2026.....	81
Schemat nr 7 – Prognozowana liczba osób bezrobotnych w wieku pomiędzy 35-44 rokiem życia na terenie powiatu gliwickiego w latach 2020-2026	82
Schemat nr 8 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych problemem długotrwałej lub ciężkiej choroby na terenie powiatu gliwickiego w latach 2020-2026	83
Schemat nr 9 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu gliwickiego w latach 2020-2026	84
Schemat nr 10 – Prognozowana zmiana liczby osób otrzymujących orzeczenie o niepełnosprawności na terenie powiatu gliwickiego i miasta Gliwice w latach 2020-2026	86
Schemat nr 11 – Prognozowana zmiana liczby rodzin wykazujących potrzebę ochrony macierzyństwa na terenie powiatu gliwickiego w latach 2020-2026.....	87
Schemat nr 12 – Prognozowana zmiana liczby rodzin dotkniętych problemem alkoholizmu na terenie powiatu gliwickiego w latach 2020-2026	88
Schemat nr 13- Etapy realizacji strategii	122